hominū et ꝑprie xxx. ſcilꝫ ala Sed ala continet
xxx milites. turma xxx pedites. vnde turmatim
aduerbium. ſicut a turba turbatim
Turmella le diminutiuum. parua turma
Turmula le dimi. parua turma. et corripit mu
Turonis ciuitas eſt. et cor penl' ſic ligonis nis.
Turpeo pes in turpis eſt
Turpiloquus. A turpe et loquor componit' tur
piloquus qua quū penul' cor. i. turpia loquens.
vnde hoc turpiloquium quij. turpis locutio
Turpilucꝫ. turpis componit' cū lucꝫ. et dr turp
lucris cra crū. i. turpiter lucꝫ faciens. vnde h tur
pilucꝫ cri. turpiſ acqſitio lucri. et cor lu naturalit
Turpis. a turpeo pes dicitur h et h turpis et h
pe. informis. q̄ turpeat. et compar. A dcō turpi
addita tudo h turpitudo dinis. Item a turpis tur
po pas. inqnare. turpem facere. vnde turpeo pes
pui. i. eſſe ul' fieri turpem. Et hinc turpeſco ſcis in
choatiuū. Turpo componitur Deturpo pas. Et ē
turpo actiuum cum ſuis compoſitis
Turricula cule diminutiuum parua turris
Turris. a tereo dr h turris huius turris. dicunt'
turres quaſi teretes. q̄ longe ſint et recte. et ꝑ
rotūde videnṫ. licet qñqꝫ ſint quadrate ul' late. ul'
dicitur a tueor. q̄ ꝑbent defenſionem. Et deſinit
actūs ſingulari in em et in im. turrem ul' turrim
et ablatiūs in. e. et in. i. turre ul' turri. et gtīs plu
ralis in iū turriū. et actīs pluralis in es et in is.
turres ul' turris. vn̄ turritus ta tū. turribus plenus
ad modū turris diſpoſitus. Et ꝑducit penl'. ¶ Et
ſcias q̄ turris gregis dicebaṫ ſm Iero. locus vbi
iacob greges ſuos pauit nom̄ loco inde relinquens
Turris iio cuſtodum dicebatur ubi cuſtodes poſi
ti erant ad cuſtodiam prouinciarum
Turritus ta tum. in turris eſt.
Turtur turis a ſono nomen habet. genus auis
eſt. vnde turturinus na nū penl' ꝑducta. et declina
tur h turtur no ꝑmiſcui generis penl' genitii cor.
Et ſub vno genere et vno articulo comphendit a
nimalia utriuſqꝫ ſexus. poteſt ergo dici alba aqui
la. et unus turtur. tam ꝑ patre q̄ ꝑ femina. nec
ſit reſtrictio ad maſculinū cū dicit' unuſ ul' ſolus
[illegible]. ſicut conſueuit fieri in cōmuni genere cū
dicit' albus ciuis. tamen qñqꝫ nomina ꝑmiſcua
recipiṫ adiectiua contra naturam ſui articuli cau
ſa diſcernendi ſexū. vnde inuenitur anſer erat cu
dam ꝑcioſo gramine feta. Similiter eſt dictum de
turture ſola uolabit ſola ſedebit. tamē nobiliores
autores hijs abuſionibꝫ non utuntur. De hoc dixi
in tercia pte in tratatu de genere nominū ubi egi
de epiceno genē. Et eſt turtur auis pudica. vnde
dicit bernh in lix ſmone canticoꝝ. Turtur compa
re uno contenta eſt. quo amiſſo alteꝝ iam nō ad
mittit numeroſitatem in hominibꝫ nupciaꝝ redar
guens. Nam et ſi forſitan culpa ꝑpter incontinen
ciam uenialis eſt. ipſa tamen tanta incontinencia
turpis eſt pudet ad negociū honeſtatis racōnem
non poſſe in homine q̄ natura poſſit in uolucre
cernē. cū turturem tempe ſue uiduitatis ſancte ui
duitatis opus ſtrennue atque infatigabiliter exe
quentem uideaſ ubiqꝫ ſingularem ubiqꝫ gementeꝫ
audiaſ nec umq̄ in uiridi ramo reſidentem ꝑſpici
es. ut tu ab eo diſtas uoluptatū uirencia uirulen
ta uitare. Adde q̄ in iugis monciū et in ſummi
tate arboꝝ frequencior illi conuſacō eſt. ut qd ul'
maxime ꝑpoſitū pudicicie docet. doceat nos terre

na deſpicere et amare celeſtia ex quibus colligit'
q̄ uox ſit turturis ꝑdicatio caſtitatis. Neqꝫ enim
a principio uox iſta in terris audita eſt. ſꝫ magis
illa Creſcite et multiplicamini. et replete terram
Turturi. dicunt' paſtores qui fiſtulis canunt
Turus turis. uide in thus aſpiratum
Tuſcia a tus turis dr h tuſcia cie. quedam pars
ytalie. A frequencia turis et ſacroꝝ dcā. Eadem et
tirrena a tireon fratre lidi vn̄ tuſcus ca cū gentile
Tuſſicula le dimi parua tuſſis ¶ uide in lidia
Tuſſis A tundo dis dr h tuſſis ſis q̄ tundit pec
tus. Vel dr ſic a ton. i. ab altitudine. q̄ a ꝑfundo
pectoris ueniat Et deſinit ablatiuus in i ut tuſſi.
et actūs in im tantū Et ſunt quinqꝫ nomina lati
na que faciunt in im tantū actiū vn̄ uſus Im tm̄
faciunt hec quartum nomina caſum Vim burim
tuſſim magudarim q̄ ſitim A tuſſis dr tuſſio ſis
ſiui ſire ſitum vnde hic tuſſitus tus Et tuſſito tas
Tuſſitus tus In tuſſis eſt ¶ ſre penl' producta
Tutamen a tutor taris h tutamen inis. i. tutamē
Tutela A tueor eris tutus ¶ tū Et nō pnl' nō
ſim h tutela le. defenſio. et eſt tutela in liberꝫ ca
put alicuius qui ꝑpter etateꝫ nec ſe nec ſua defen
dere pt Tutela dabatur liberis. patronus ſuis. vn̄
tutelo las. i. defendē Vn̄ h tutelacō et h tutelam
et h tutelatuſ tuſ et h tutelator defenſor et ꝑō te
Tutelarius A tutela dr tutelarius ria rium de
Tutor tas In tutor uide ¶ Defenſorius ꝑtectorius
Tutor taris frequenter defendē ſuare. ubū ſre Et
dr a tueor eris tutū tutu. addita or h modus Et
componit' contutor taris. tamen antiqui dicebant
contuto tas. Vnde in v c baruch Sacerdotes ſenis
hoſtia tutant Et producit tu
Tutudi preteritū de tundo dis In tundo diſ uide
Tutus A tueor ſecunde coniug dndit tutus ta
tum vnde dicendum eſt tutus detutus intutus ob
tutus. Sed tutus deſcendit a tutor eris. terae con
iugacionis. Vide in tutus et ſecurus
Vacca ce a uacillo dr h ua
ca ce. i. bos. quaſi uacilla
et debilis reſpcū tauri. ul'
uacca a bos quaſi boacca
ſicut a leo leena et a dra
co dracena vnō uaccinuſ
na num Et hic uaccarius
et h uaccaria. cuſtos uac
caꝝ Et h uacca. quedam
ciuitas hiſpanie Ab abū
danda uaccaꝝ ita dicta vacca eciam quedam ciui
tas in numidia vnde uacceus cea ceum Et h et h
uaccenſis et hoc ſe Et geminat c uacca
Vaccula le. pua uacca Et eſt diminutiuum
Vacillo A uaco cas dr uacillo cillas. titubare. in
ſtabilem eſſe. tremulare. labare. trepidare. vn̄ ua
cillans pticipiū. et ꝑducit ua. Vnde ouid. maior
Spes mea uacillat ſubtili pendula filo. ut dic ma
Vaco cas caui care catū. i. eſſe ul' ¶ ceſſare bene
fieri uacuū. Et licet uideatur ad alias ſignificatio
nes transferri tn̄ omſ redolent illam. dr eniꝫ uaco
lectōni. i. inſiſto lectioni et opam do et uaco a lec
cōne. i. ceſſo uel deficō a lectione. vaco nūmis. i.
careo. Sed omnes iſte ſignificacōnes redolent pri
mam. Cum enim dico uaco lectioni idem eſt ac ſi
diceretur. vaco ab alijs rebus. et inſiſto lectioni.
vnde uacat impſonale. i. eſſe uacuū ul' licitū eſſe.
ul' optunū. vnō uacat michi legere quaſi oportu

nitatem legendi habeo.i.nō impedior ab alio ne
gocio. vaco cū ſuiſ compoſitis ſi qua habꝫ neutꝝ
eſt et corripit hanc ſilbam ua vnde luc̄ in v libro
fata uacent procerꝫ motus ħ cuncta ſequuntur
Vacuefactus In uacuo uacuas eſt
Vacuna a uaco dr̄ ħ uacuna ne dea uacacōnis
et ocij.ora.ħ tibi dictabā poſt fanū pulcre uacune
Vacuo as aui are Et ſm pap uacuat.i.manit.
qđ intus eſt aufert. Vnde uacuus a um.i.uanus
ocioſus deſtitutus ſine eo qđ habuit Et corr̄ pri
mam Ouid Da uacue menti quo tucatur opus.
Et componitur cū factuſ Et dicitur uacuefactuſ ta
tum Job xiiij Et fluuius uacuefactus areſcat
Vadimonium monij In uadium eſt
Vadio as In uadium exponitur
Vadium. a uas uadis dr̄ ħ uadium dij.et ħ ua
dimoniū nij.in eodem ſenſu.ſciliꝫ pignus uł fide
iuſſio.vñ uadio as in uadio ponē.Et componit̄
conuadio as.inuadio as.obuadio as contra aliū
uadiare.reuadio as repignerare.a uadio recolligē
uł ſubuadio as poſt uł latenter uadiare.Et ē ua
dio actiuū cū omnibus ſuis compoſitis.et cor ua
Vado as aui dr̄ a uadum.et ē uadare p uadiꝫ
ducere uł p uadū tranſire.ut uado iſtum.uł uado
equū.Et componitur puado das.reuado as.trāſ
uado das.Et eſt neutꝝ uado cum compoſitis pro
tranſire p uadum. In alia ſignificacōne ē actiuꝫ
et corripit ua ſicut uadū.ħ uado dis pmam ꝓdu
cit.vnde uſus. Vado uiam uado quadrupedem ua
do uadiū do.Et uador illud idem.ſignificare ſolet
Prima uado lego tercia uado lego.
Vado dis ſi ſum uadē.i.pergē. Vado componit̄
Conuado dis.Euado dis ſi ſum.extra uadere.effu
gere.liberari. Inuado dis ſi ſum dē.impetere.agg
di.arripē.Peruado dis ſi.pfecte uadē.uel p aliqđ
uadere. Vado et eius compoſita neutra ſunt.pter
inuado qđ eſt actiuū.et omnia faciūt pteritū in ſi
et ſup in ſum.et ꝓducūt ua.vnde pamphilus.Et
modo uadit eques qui ſolet ire pedes
Vador.a uas uadis deriuatur uador daris.in ua
dem ponere.uadem dare.vt ego uador illū tibi.i.
do illū in uadem tibi. vł uadari uocari ad iudiciū
ad placitū.uł fideiubere.uł litigare.uł pollicere.
Et erat cōmune olim ſꝫ modo deponens.et ptinet
non ſolū ad homines ſed eciam ad animalia.vt
uado tibi equū meū.Et componit̄.conuador aris
Euador aris.poſcē flagitare.uł a uadicōne libera
re.remouere. Reuador daris.uadem recolligere.et
eſt deponens cū ſuis compoſitis.et corripit ua ſic
uas uadis.vnde ouid de reme. Jamqꝫ uadaturus
lectica ꝓdeat inquit.vide eciam in uado das
Vadulum li dimi.paruum uadum
Vadū. A uado dis.o.in um ſm ps.dr̄ i. uadū
di.locus breuis et humilis in aqua.qꝛ p eū poſſit
uadi.i.deambulari pedibus.vnđ uadoſus ſa ſum
et compatur.et licet uado diſ a quo deriuatur ꝓ
ducit pmam.tamen uadū et uas uadis et uador
daris corripiūt ua.vñ ouid epy. Ad uada menan
Vafer.ualde componi(dri concinit albus olor
tur cū afer.et dr̄ uafer fra frum.callidus.et inge
nioſus.uſipellis.multiformis.et dr̄ uafer qſi ualē
afer.i.ualđ callidus.nā afri ualđ ſolent doloſi eē
et fraudulenti.vel uafer cōponitur a uarius et fe
rens. Jn̄ uafer quaſi uaria ferens.ſicut homo cau
tus qui loquit̄ uarijs modis.et compatur.et cor
Vagedaber.hebraice richmus grece (ripit ua.

numerus latine. vnđ iero.in ꝓlogo regum.Quar
tus uagedab quaꝫ numerꝫ uocamus.et ac̄ in fine
Vagina.a baiulo las dicit̄ hec uagina ne.theca
gladij dicta quaſi bagina.qꝛ in ea mucro uel gla
dius baiuletur.vnđ ħ uaginarius rij.qui facit ua
ginas.et uagino nas.i.facere uaginas.et compo
nit̄ cū e.et dr̄ euagino .i.extraho de uagina.Itē
cū in.Et dr̄ inuagino nas.i.in uaginam mittere.
Vagino et eius compoſita ſunt neut̄.Et ꝓducūt
penł.Ouid maior.Pendenti nitidū uagina diripit
Vagino nas in uagina eſt (enſem
Vagio.a uagus ga gum dr̄ uagio gis giui uel
gij gitū gire quarte coniug.i.plorare.flere.et eſt
ꝓprium infanciū in cunis adhuc exiſtenciū.et inde
ħ uagitus tus tui.ipſe clamor infanciū.et uagito
tas frequentatiuū.i.frequenter uagire.uł uiolent̄
et ꝓđ penł.Vagio neutꝝ eſt cū ſuis compoſitis.
et ꝓducit ua.ħ uagus eam corripit.Thobias.Nos
qui uagitu deficiente loqui. Itē uſus. Siluis paſ
ce uagis.in cunis tu petre uagis
Vagito uagitas in uagio uagis eſt
Vagius.A uagor garis dr̄ uagius gia giū.qui
Vagor garis gatus (genibus iunctis ambulat
uagari.i.ſpaciari.errare.huc et illuc diſcurrē.vñ
uagabūdus da dū.et uagus ga gum.Qꝛ autē dr̄
uagus.qſi a uia actus.Et uagari a uia agi.i.ſine
uia uel uagari.quaſi uagum agi ethi eſt.Et com
patur.vnde ħ uagitas tatis. Vagus componitur
Peruagus ga gum.i.ualde uagus. Vagor compo
nitur conuagor garis.Deuagor garis.et Diuagor
ualde uł deorſum uł diuſis modis uł in diuſas p
tes uagari.uł a uagacōne ceſſare. Itē euagor.ex
tra uagari.extra ire. Girouagor garis.Peruagor.
garis. Vagor et eius compoſita deponencia ſunt.
Et corripit ua.vñ lucanus.Nobilitas cū plebe pa
ret late qꝫ uagatur. Itē aurora.En uagus et pro
Vagulus.a uagus di(fugus et maledictus erit
citur uagulus la lū dimi.aliquantulū uagus.vñ
hec uagula le dr̄ iuuenca que uagatur p campū.
et hic uagulus.annulus.qꝛ uagatur in digito.et
Vagurio.a uagor garis dr̄ uagu(corripit gu.
no ris.per ocium uagari
Vagus ga gum in uagor garis exponitur.
Vah qñqꝫ ſignificat gaudium.et eſt interiectio
gaudentis.yſaie xliiij c. Vah calefactus ſum uidi
focū.Et aug dicit.cum delectamur dicimus uah
Itē qñqꝫ notat deriſionē uł increpacōnē.math
xxvij. Vah qui deſtruit templuꝫ dei et in triduo
reedificat illud.Et ſcias qꝫ in.h.nō pt ſilba termi
nari Sed obijcitur de uah et ab et ob et ub In qui
bus h eſt finalis littera Ad hoc rñdet ps in ij li.
maio.qꝫ ibi eſt apocopa.cū pfecta uaha et aha
et oba ſint.vel dic qꝫ interiecciones et huiuſmōi
uoces abſcondita uoce ſolent proferri.
Vaietra.hebraice dr̄ tercius liber moyſi.ſcilicet
leuiticus Vnde dicit Iero in prologo reḡ Tercius
Valde a ualido ualde.pro(uaietra.i.leuiticus
ualide.per ſincopam profertur ſm ps
Valentulus la lum.dimi.aliquantulum ualens
Valeo les lui litū.i.uigere ſanum eſſe uł poſſe.
Et preciū denotat Et ualeo.i.pereo uł infirmor
vñ terencius.ualeant qui inter nos diſcidia que
runt Et hinc inuenitur quoddam ūbum defectiū
quod ptinet ad ſalutacōnem in receſſu.ſciliꝫ uale
ualete ualeto tote ualere Quod olim ſolebat dici
mortuis poſt pactam ſepulturam ab amicis.qđ

erat ſignum q amplius non debebant eos uide
re Et q tale uale. erat ſignū doloris et triſticie et
merons. in tractū ē. ut ualeo ponat̄ p perire. ul'
infirmari. a ualeo les dr̄ ualeſco cis incho. valeo
cōponitur. Conualeo les. ſil' ualē. ſanari. ad ſanita
tē redire. creſcere. radicare. vn̄ conualeſco Eualeo
ualde ualere inualeo ualō ualē. creſcere. abundare
vnde inualeſco cis incho. p̄ualeo les. plus ualere
p̄ſtare p̄cellere. Equiualeo les. equaliter ualere. e
quipollere. parem eſſe. valeo et eiuſ cōpoſita neu
tra ſunt. et faciunt preteritū in ui. et ſup̄ in itū. et
corripiūt hanc ſillabam ua. Ouid de reme. Vt ua
leas animo quiſquam tolerare negabis. et in gre
ciſmo dicit̄. Accipitur ualeat p queat et pereat.
Qui ualet ille p̄t defectiuū q ſalutat. De uale uale
te dixi in aueo aues. Et nota q ualeo qn̄ p̄cium
denotat conſtruitur cū genitō denotante precium
indeterminatū ut indigeſto. Julianus ait. fundū
tanti ualere quanti uendi p̄t. Et gḡ dicit. Regnū
celoꝝ tanti ualeat q̄tum habes. Conſtruit̄ eciam
cū accuſatō denotante p̄cium indeterminatū ul' de
terminatū. Vt in geñ. Terra quam poſtulas xl ſi
clos argenti ualet. Conſtruitur eciam cū ablatiuo
¶ Valetro. a ualeo les dr̄ h̄ ualetro. i. gluto p con
trariū. q pauꝝ ualet. uel q ualet multū in lectaci
tate. et p̄ducit penl' genitiui ſcilicet ualetronis
¶ Valgia. a uoluo uis dr̄ hec ualgia gie. quaſi uel
gia. i. retorcio. ul' p̄p̄e labioꝝ obtorſio eſt. quam
facimuſ cū aliquē deridemuſ vn̄ ualgio iſ retorq̄re
¶ Validus a ualeo dr̄ validuſ a ū. i. fortis. potens
robuſtus Et compatur. vnde valide dius me Et ſe
pe protrauntur p ſincopam. ualdus dior ſimuſ p
ualidus et ualidior. et ualde p ualide. et ualdius
p ualidius. Item a validuſ h̄ validitas tatis. et p
compoſicōnem inualidus da dū. debilis. fragilis.
non ualidus. et compatur. vnde h̄ inualiditas tis
hec inualitudo. debilitas. imbecillitas. infirmitas.
Et corripit p̄mam ualidus. Lucanus in vij li. Ad
ducit inualide robur facūdia cauſe.
¶ Valitudinarius in ualitudo eſt.
¶ Valitudo. a ualidus dr̄ h̄ ualitudo dinis. i. forti
tudo. Et nota q ualitudo inuenitur pro infirmita
te. et eciam ē nomen tractum ab illo funebri uale
quod dicebatur mortuis. de quo dictum ē in ua
leo les. Vnde quidam dicūt ualetudo p e. vn̄ ua
litudinarius ria rium. qui ſepe infirmatur. ul' qui
ſepe p̄ticipat ualitudine. et ualetudinarius ria riū
idē. et h̄ ualetudinariū ul' ualitudinariū domus
in qua curantur egroti. et licet cauſa dr̄ne dici poſ
ſet. In utraq̄ tamen ſignificacōne dr̄ competenter
ualitudo p i. Et ſciaſ q i añ tudo ſinatur. ut for
titudo. p̄ter ualitudo. quaſi ualetudo.
¶ Valleſtris in uallis eſt.
¶ Vallis. a uallo as dr̄ h̄ uallis huius uallis. quia
uallata ſit montibus. vn̄ ualloſus ſa ſum. et h̄ et
h̄ ualleſtris et h̄ ſtre. Et p compōnem h̄ conuall'
lis. i. magna uallis uel ualles dn̄r ubicumq̄ ſunt
humilia loca capoꝝ et dep̄ſſa q̄i uulſa hinc et cō
ualles dep̄ſſa loca terraꝝ inter montes Et ſcias q
inuenitur uallis ſalinaꝝ quia ibi erant putei ſalſ
¶ Vallo as in uallis uide.
¶ Valloſus ſa ſum in uallis eſt.
¶ Vallus. a ualidus dr̄ h̄ uallus li. i. palus. q̄i uali
dus. vnde hoc uallum li concatenatura que fit de
palis ſup̄ aggerem. ul' uallum ē ipſe agger. ſcilꝫ.
id quod mole terre erigitur ut cuſtodia p̄tendat̄.

et eſt uallū inter muꝝ et foſſam. et dr̄ a uall'
palis quibuſ uallū munitur. Vn̄ quidam. vincens
uallus h̄ uallum conuenit urbi. Et a uallū dr̄ uallo
as circumdare. circumſepire. munire. et p̄p̄e uallo
ul' uallis. vn̄ h̄ uallacō ualloꝝ circumdacō. ul' in
uilla ul' in urbis obſidione. vallo componit̄ con
uallo as. circūuallo las. et ē uallo actiuū cū ſuis
¶ Valor. a ualeo les dr̄ h̄ ualor lo) compoſitis.
ris id eſt potencia uigor ſanitas
¶ Valua. a uoluo iſ dr̄ h̄ ualua ualue. et ſunt p̄p̄e
ualue que reuoluūtur intus. et ſunt duplices et re
plicabiles. de hoc eciam vide in ianua
¶ Vaneo uanes in uanus exponitur
¶ Vanga. A uagus dr̄ h̄ uanga ge. quoddam ge
nus foſſorij. quia uagando fodit
¶ Vanidicus ca cū pnl' cor. i. uana dicens. et com
ponitur a uanus et dico cis xi. Et tenet naturam
de dixi p̄terito quod naturaliter corripit p̄mam
¶ Vanidus. a uaneo nes dr̄ uanidus da dū. i. ua
nus et componit̄ euanidus da dum ualde uani
duſ Ouid in v meta. pectora que in tenues abeūt
¶ Vaniloquus a uanuſ et loqua) euanida riuoſ
loquū uana loquenſ vn̄ h̄ uaniloquiū et cor̄ lo
¶ Vanito tas penul' correpta uanitatem dicere ul'
uanitando laudare Et dicitur a uanus
¶ Vannus eſt inſtrumentuꝫ de uimine factum in
modum ſcuti. cribꝛ ſcilicꝫ Et eſt fe ge ſm̄ papiam
¶ Vanus a uenus dr̄ uanus na num. i. inanis fal
ſus fatuus irritus. q uenerij precipue ſolent eſſe
uani Et compatur uanior ſſimus vnde h̄ uanitaſ
tatis Et dr̄ uanus quaſi uehementer anus. i. uacu
uſ Et eſt ethymolog. uide de h̄ in inanis. A uano
dr̄ uaneo nes nui eſſe ul' fieri uanum ul' deficere
vnde uaneſco cis incho. Vaneo componit̄ conua
neo nes. euaneo nes. inuaneo nes. et hinc incho.
cōuaneſco cis. euaneſco cis. inuaneſco cis. Vaneo
et eiuſ compoſita neut' ſunt. et carent ſup̄. et prod
ua vnde ouidius de ſine titulo. Carmine leſa ceres
ſterilem uaneſcat in herbam
¶ Vapidus A uapa dr̄ uapidus pida dum inſipi
dus. ſine ſapore Et compatur Vnde h̄ uapiditas
tatis. i. inſipiditas tatis Et corripit ua et pi
¶ Vaporo ras raui rare. i. calefacē urere uel uapo
rem emittere. ul' uaporando emittē. vnde h̄ uapo
ramen inis Et h̄ et h̄ uaporabilis et h̄ le Et hic
uapor poris. i. calor fumus. vide in tonitrus. Et
in uentus et in mons et in pluuia A uapor dicit̄
uaporus ra rum Et uaporeuſ rea reum Et uapo
roſus ſa ſum Vaporo ras componitur cū e et dr̄
euaporo ras Et eſt actiuum cum ſuis compoſitiſ
Et producit po Virgil' enerd xj. Succedunt ma
tres et templum thure uaporant.
¶ Vappa. a uapor dr̄ h̄ uappa pe. vile uinū qd de
fece exprimit̄. ul' exuuacō cū aqua. et ē fere nul
lius ſaporis. vnd hec uappa ſepe dicit̄ inſipiditas
et uappa ardelio. p̄digus ſupfluus. qui inſipide ul'
indiſcrete diſpergit res ſuas. et nullius probitatis
eſt. Et ſcias q uappa p̄ducit a añ. p. ſꝫ uapidus
eam corripit. vnd credo q ſit dicendū uappa p ge
minū. p. et ſic poſicōne p̄ducit p̄mam
¶ Vapulo las laui. a uapor. et eſt uapulare idem
qd uerberari. et eſt ūbum neutꝛpaſſiuū. et ſigni
ficat paſſionem ab alio illatam. et conſtruitur cū
ablatiuo interpoſita. a. ul' ab. ut uapulo a te. i. u
beror. et ūra nubit a patre. Et habet uocem acti
ui et ſenſum paſſiui. ſicut ueneo. nubo. exulo. Et

pducit pmam uapulo.et ſcribitur p vnū.p.vide
Varica.a uarius dr h uarica ce. ꝯm exulo las
et h uarix cis.vena intercoxanea que ſi ledatur
ul' itinere.ul' pcuſſione reddit hominem curuum
et inflatū.et ex leſione facit poplices et coxaſ tur
geſcē.A uarica ul' a uarix dr uarico cas.ul' uari
cor caris transire ul' ambulare ul' diuꝰtere ul' deflec
tere et curuare ul' claudicare.Et componit diuari
co cas.et diuaricor caris.i.diſcutere.uel ſepare.di
uiſum facere.diuiſificare ul' diuiſis modis uaricare
Preuarico cas.ul' pocius puaricor caris.Itez a ua
rix uaricoſus ſa ſum.i.curuus.Et corripit pmam
Varico cas in uarica ē et corri ꝯ uarica et uarix
Varius.a uia dr uarius ria ꝯpit penultimam
riū.qſi uianus.i.non unius uie ſz incerte et mix
te ſentencie diuſus.vnde hec uarietas tatis.et ua
rio as aui are.facere uariū diuiſificare.vnde uari
atim aduꝰbium.et h et h uariabilis et h le.vnde
uariabiliter aduꝰbium.et h uariabilitas tatis.Va
rio componitur diuario rias.diuiſis modis uaria
re.et eſt actiuū cū ſuis compoſitis.Et corripit ua
Varix rias cor penl' genitiui.et eſt mas ge.ſic
dixit ps quaſi in fine qnti libri.et pducit ua.vid
Varus.a uarix dicit uarus ra rum ꝯ in uarica
Vas uadis mas ge. ꝯ.i.curuus.et pducit ua.
obſes ul' fideiuſſor.et dicit a uado dis.qr dato ua
de licet abire et uadē.et cor.a.ante.d.ſz uado dis.
pmam pducit.vnd quidam.Obſide ſine uade po
Vas uaſis ge neu.et eſt ꝯſito pus ad tua uade
etroditū nomen declinacone.qr in ſingulari nume
ro eſt tercie declinacōnis.ſed in plurali eſt ſecūde.
vnde uꝰſus.Vas uaſis terne dicas ſz uaſa ſecūde.et
dicitur uaſa quaſi ueſca.a ueſcor ſiue a ueſcendo
Vaſco.a uacca dr h et ꝯqr eſce in eis ponūtur
h uaſco onis.et uacceus cea ceū.vaſcones et uac
cei idez populi ſunt dicti a uacca ciuitate hiſpanie
iuxta pireneū montem a qua habuerūt pncipiū.
ul' quam olim poſſederūt.et dicūtur uaſcones qſi
uaccones.c.mutata in.s.vnd hec uaſconia nie.re
gio eoꝝ.et hinc uaſconiuſ a ū.et h et h uaſco nis
Vaſculum uaſculi diminutiuum paruum uas
Vaſcus.a uanus dr uaſcus ca cū.i.inanis nuga
Vaſtitas tatis In uaſto tas eſt ꝯtorius
Vaſto tas taui tatū tare.i.deſtruē diſſipare diri
pere predari ſpoliare.vnde h uaſtator h uaſtacio
uaſtatorius ria rium.Et h et h uaſtabilis et h le
et h uaſtamen inis.et prod pnl'.Vaſto componit
deuaſto tas.puaſto as.Et ē uaſto actiuū cuz ſuis
compoſitis.Item a uaſto tas uaſtus ta tū.i.mag
nus.ingens.profundus.incultus.amplus.deſtus
ſolitarius.Et compatur uaſtior ſimus.Vnde hec
uaſtitas a genitō uaſti addita tas.et addita tudo
hec uaſtitudo dinis.magnitudo.amplitudo deſtū
ſolitudo.ſz uaſtitas pꝑe corpis uaſtitudo ſolitudo
Vates.a uieo es dr h et hec uates huius uatis
ſciliz ſacerdos.qñqz ſic dr pꝑheta.qñqz poeta diui
nus.Et dicebant uates poete.qr metra ligarent
pedibus et ſillabis.et uꝰba modis connecterent.et
eodem nomine eciam diuini dicebantur.qr ipi qꝫ
plura offerebant uerſibus.Vel uates a iumentis
dicti ſunt.ul' a uideo des.qr futura uidebant.et p
ducit ua.Ouid de reme.Parce tuū uatem.ſceleris
damnare cupido.Quidaz dicūt qr uates dr a uas
uaſis.i.theos.quaſi uas dei.ul' uas diuinū.vñ ſa
cerdos dr uates.qr continet deū p ſanctimoniam.
Item diuini et pꝑhete dicūtur uates.qr continere
uidentur deū p futuroꝝ pſcienciam.Sz pocius eſt
ethimoloia uates quaſi uas dei qꝫ compoſitio
Vaticanus.a uates et cano nis dr uaticanus na
nū.i.pꝑheticus.et tūc corripit penl'.vnde inueni
tur h uaticanus ni.p quodam monte ubi nutri
tus dicitur fuiſſe iupiter.et pducit ca.
Vaticinor aris.a uates et cano nis cōponit ua
ticinor naris uaticinatus uaticinari.i.diuinare.pro
phetare.vnde h uaticiniū nij.i.diuinatio.pꝑheta
tio.et h uaticinus ni.deus paganoꝝ.Item ut dñt
quidam.A uates et cano pt componi uaticinus.
na nū.i.pꝑheticus.Vaticinor eſt depoñ.et cor ti
Vaticinus in uaticinor eſt
Vatidicus.a uates et dico cis xi componit uati
dicus ca cū penul' correpta.pꝑheticus.diuinator.
Vau nomen eſt cuiuſdam clementi apud grecos
et hebreos ſciliz.v.conſonantis.Item eſt aduꝰbiū
Vber.ab uua dr h ub ꝯadmirantis ul' iurantis
beris.mamma.et habz totū in ſingulari et in plu
rali.et dñr ubera quaſi uuera qr nuda ſunt et hu
more lactis in modum uuaꝝ plena.et pducit.u.
Ouid de arte in pmo li.fertilior ſeges eſt alienis
ſemper in agris.Vicinū qꝫ pecus grandius ub' hz
et in canticis dr meliora ſunt ubera tua uino.Et
inde h uber beris.i.abundancia fertilitatis.et hic
et h et h uber beris cōmunis ge in declinacōne.ſz
omnis in conſtructione.et deſinit ablatiuus in.e.
tantū licet qñqz p autoritatem finiat ablatiuū in
i.et pt poni cū mas.et fe.et neu.genē ſatis pꝑe.
ſicut et diues et paup.ſz non in omni ſua termi
nacōne.qr qualitas accuſatiui deſinentis in em.et
forma pluralis in es nullo mō pñt neutro generi
adaptari.Vñ nichil ē habeo uberem pecus.uel u
beres pecora.vnde uꝰſus.Rem ul' res neutꝝ fugi
ūt ſz cetera ſumūt.De hoc dixi in iij pte ubi egi
de omni genere.et ē idem uber quod abundans.
Vnde luce c xij.Hominis cuiuſdam diuitis ubēs
fructus ager attulit.Et compatur uberior uberri
mus.vnde uberiter riꝰus me aduꝰbiū.Et a ntō ub'
addita tas fit h ubertaſ tatis.i.abundantia.Item
ab uber pro ubertate uberoſus ſa ſum.i.abūdās.
et compatur.vñ h uberoſitas tatis.Item ab uber
ubertus ta tū.i.abundans.Et compatur.Vñ ub'
tim abundanter.et uberto tas abundare.Item ab
uber ubero ras abundare.Et componit exubero
ras.ualde uberare.ſupabundare.Vñ exuberans
tis omnis ge.Et compatur.vnde exuberant' tius
me.et h exuberantia abundantia.affluentia.Inu
bero ras.i.ualde uberare.Et ē ubero neutꝝ cum
ſuis compoſitis.Item ubero beraſ poteſt deriuari
ab ubere mamma et tunc uberare id eſt lactare.
et inde exubero uberas berare ab ubere ſegregare.
et inubero ras lactare Et ſecūdum hoc ubero eſt
actiuū cū ſuis compoſitis Itez ab uber p mām̄a
componitur h et h exuberis et h exubere et ſub
uberis re.exuberes dicūtur infantes qui extracti
ſunt ab ubē.ſububēs uo qui adhuc ſunt ſub ubē.
Vbero uberas in uber vide.
Vbertuoſus.ab ubertas dr ubꝰtuoſus ſa ſum.i.
fertilis.ubertate plenus.vnde ioſephus dū placu
iſſet yſaac ut iret in egiptū ubertuoſam ualde p
uinciam.Et compatur.pt eciam deriuari ubertuo
ſus ab uber pro ubertate
Vbertus ta tum in uber vide
Vbi eſt aduꝰbium loci et interrogandi et ſignat
et interrogat in loco.Item eſt aduꝰbiū tempis.vt

ubi.i.postq̄ uł q̄n ¶ Item adūbiū qualitatis.vt
ubi.i.qualiter.et quantitatis.vt ubi.i.quantū.Et
similitudinis.vt ubi.i.sicut.Est etiam q̄nq̄ adū
bium increpantis uł admirantis.vt in geñ.Adaz
ubi es.quasi in quanta miseria in quanta angusti
a es Miser quid fecisti in quantū peccatū cecidis
ti.Bene enim sciebat deus ubi esset.sed quasi ad
mirando increpat eū.q̄ in tantū penā delapsus e
rat.Et ut dicit gg̃ in viij mora.Serpens ūo iam
non requiritur.q̄ nec eius penitencia querebatur
hij autē quoq; penitencia quesita ē scitū nequis
sime defensionis contra iustissime correctionis ũ
ba ꝓtulerūt.vnde nūc usq̄ in usum peccandi tra
hitur ut culpa cū arguiť defendatur.et unde fini
ri reatus debuit inde cumuletur.vide in excuso.
¶ Item dicit gg̃ in secūdo mora.exponens illud
iob.Sathan unde uenis.Quid est q̄ uenientibus
angelis electis neq̄quam dr̄ vñ uenitis.sathan ūo
unde ueniat ꝑcuntatur.Non enim requirimus u
tiq̄ nisi que nescimus.nescire autem dei reproba
re est.sicut nescire mentiri.vir uerax dicť.q̄ labi
per mendaciū dedignatur non ut si mentiri uelit
nesciat.sed q̄ falsa loqui ueritatis amore contem
nat.Quid est ergo ad sathan unde uenis dicere ni
si uias illius quasi incognitas reprobare.veritatis
ergo lumen tenebras quas reprobat ignorat.et sa
thane itinera quasi iudicans damnat.dignum est
ut quasi nesciens requirat.hinc est q̄ ade peccan
ti conditoris uoce dr̄ ubi es.neq; enim diuina po
tencia nesciebat post culpam fuus ad que latibu
la fugerat.Sed q̄ in culpa uidit lapsum iam sub
peccato uelut ab oculis ueritatis absconditū.q̄
tenebras erroris eius non approbat.quasi ubi sit
peccator ignorat.cum q̄ uocat et requirit dicens
Adam ubi es.p̄ hoc q̄ uocat signū dat.q̄ ad pe
nitenciam reuocat.p̄ hoc q̄ requirit apte insinu
at q̄ peccatores iure damnandos ignorat.Sathan
ergo dñs non uocat.ſ tantū requirit dicens.vñ
uenis.q̄ nimiꝝ deus apostotam spiritum ad peni
tenciaꝫ neq̄quam reuocat.ſ uias supbie eius nes
ciens damnat.Igitur dū sathan de itinē suo discu
titur electi angeli requirendi unde ueniant non sunt
q̄ eoꝝ uie de tanto deo note sunt quanto et ipso
autore pagunť.dū q̄ soli eius uolunt.ti inſuiūt
incognite esse nequeunt.eo q̄ per approbationis
oculum ex ipso semp ante ipsum hūt.vide in pe
na et in sathanas ¶ Et scias q̄ ubi recipit xi in
tercomposicōnes et sillabicas adiectiones.vt sicu
bi.necubi.alicubi.nūcubi.ecubi.ex en et ubi com
positū ubiq̄.ubiubi.ubiuis.ubilibet.ubicūq̄.ubi
nam.Inueniuntur etiam et quedam alia que ui
dentur esse composita ab ubi.Vt Acubi.Astubi.
Postubi.ſ pocius sunt quedam irregulares uocū
congeries et funguntť loco vnius dictionis aliq̄n.
sicut dixi in secūda pte ubi determinaui de accen
tu adūbioꝝ in c de compositis ab ubi.Itē ubi tā
simplex q̄ composita eius pn̄t exigere genitiuū
ex ui distribucōnis.vt ubiq̄ locoꝝ.i.in quolibet
locoꝝ.et ubi locoꝝ.i.in q̄ locoꝝ.Similiter et ubi
uis locoꝝ.ubicūꝫ locoꝝ uł genciū.vł dic cū dicť
ubiq̄ locoꝝ uel terraꝝ illi genitiui regunť ex na
tura ꝑticōnis.et corripit ꝑmam ubi.vnde ouid e
py.Iura uides ubi sunt cōmissa q̄ dextera dextre
Item nota q̄ in poicis q̄n ubi postponiť tunc ē
compositio.ut sicubi.alicubi.uel q̄n geminantur
ut ubiubi.Sꝫ q̄n ubi ꝓponitur tunc est sillabica

adiectio que aduenit post sicut actūs sube ut ubi
Ubiq̄ penł acuta ut dixi in secū ꝫ uis ubicūq̄
da pte in impedimento enclesis.licet pnł sit cōis
Udo udas.i.balneo madefacio Et producit p̄
mam.vñ phisiologus Qui cū nos udat sump
Ue adūbiuꝫ dolentis uel ex // ta uenena fugat
ecrantis et maledicentis.ut ue illi p̄ quem scanda
lum uenit Item ue.i.sine vnde p̄ compōnem uesa
nus ſ huiusmodi Itē scias q̄ ue est coniunctio enclitica
Uecors.cor cōponiť cū ue // et p̄ uel ponitur
et dr̄ uecors dis.ge omnis.demens furiosus qua
si ue hn̄s in corde.uł componitur a ue qd̄ signifi
cat sine.quasi sine corde.vł a uehō his.q̄ uehať
a corde.et a ꝓpa uoluntate.et a dīo uecordi addi
ta a ſ uecordia die et addita ter fit uecorditer ad
ūbium Inuenitur et ſ et ſ uecordis et hoc de.ve
cordia autem est amencia alienacio mentis
Uectatorium A uecto tas dicitur hoc uectatori
um hij.i.instrumentum quo aliquid portatur
Uecticularius a uectis dr̄ uecticularius ria rium
uectes faciens.uł ad uectes ptinens.uecticularius
etiam dr̄ rapinosus.sicut dicimus aliqueꝫ uecticu
lariam uitam agere qui furto et rapinis intendit
Uecticulus li dimi parvus uectis
Uectigal A uehō is dr̄ ſ uectigal lis.penł tam
genitiui q̄ nn̄ ꝓducta.i.tributū Sed uectigal dr̄
illud tributū quod uehitur ab illo qui dat ad do
mū recipientis.ſ tributū quod datur nuncijs re
cipientis missis ad illud recipiendum.uł uectigal
est tributuꝫ de rebus uectis uel p̄ mare uel p̄ ter
ram vnde ſ et ſ uectigał et ſ le.tributarius qui
soluit uectigal.uel qui dat et ꝑtat uectigal ad cur
am dñi uel ptinens ad uectigal
Uectis a uehō is dr̄ ſ uectis huius tis.Illud fer
rum qd̄ in firmatura hostij uehitur huc et illuc.
cā serandi uel reserandi.ꝓpha.uectes ferreos con
fregit Et facit actūs pluraľ hos uectes uł tis Itē
uectes appellať diabolus metaphorice.ps̄a xxvij
ca.Serpentem uectem et cetera.q̄ durus ē fortis
rigidus et inflexibilis ad modum uectis
Uectito tas penuł correpta In uecto uectas est
Uecto A uehō his xi tum tu.u in o.dr̄ uecto
tas taui tatum tu.ūbuꝫ fre.i.frequenter uel sepe
uehē Et inde uectito tas aliud fre.et formatur ab
ultimo supino uectatu a mutata in i corť et u in
o.ut uectatu uectito.Vehō componiť aduehō is
xi ctū.Iñ aduecto tas frequentatiuum.Et sic de a
lijs consimilibus.uide in uehō uehis.
Uector oris mas ge.qui uehit.portitor.a uehō
his xi uectu.u in or.
Uectura.a uehō his xi ctū dr̄ ſ uectura naulū
p̄cium quod datur pro portatura.vñ uectuarius
a vm qui dat aliquid ad uecturam.uł qui portat
aliquid pro uectura.uł ad uecturam pertinens.
Uegeto.a uegetus dr̄ uegeto tas taui tare.i.ui
uificare.sustentare.regere.aliquam vim et ualitu
dinem conferre.vñ ſ et ſ uegetabilis et ſ le.et
ſ uegetacō onis.Et ē actiuū uegeto cum suis cō
positis si qua habet.Et corripit ge.
Uegetus.a uigeo es dr̄ uegetus ta tū.i.fortis.
adultus.uiuidus.ualidus.firmus.agilis.uigilans
integer.incorruptus ꝫmus cari.
Ueha.a uehō is dr̄ ſ ueha uehe quoddam ge
Uehemens.mens componiť cum ue et habeo
et dr̄ uehemens tis ge omnis.i.furiosus.quasi ue
hn̄s in mente.uł componitur a ue quod est sine

et mens mentis. et inde uehemens qˀ ſine mente ul' componit' a ueho his et mens q̄ſi qui uehit' a mente. et q̄n̄q̄ uehemens dr̄ fortis. vn̄ dicimus aliquem uehementer habere cauſam cū habet forciorem. et compatur uehemencior ſimus. vnde uehementer eius me adubium. et hec uehemencia cie .i. animi demencia. ul' p̄t dici uehemens q̄ſi ue adimens .i. auferens ue .i. malū ul' dolorem a mente et eſt ethimologia. et corripit he.

Vehiculū. a ueho his dr̄ hoc uehiculū li. omne genus currus et quidqd utile eſt ad portandum. ut currus nauis ul' iumentū q̄dcumq̄ portare p̄t

Veho is xi ctum. ſlam ſm̄ ps deſinentia in ho aſpiratū mutant ho in xi et faciunt p̄teritum. ut traho traxi. ueho uexi. et ſup̄ mutato xi in ctū traxi tractū. uexi uectum. et ē uehere portare uel mouere ul' ducere. ¶ Veho componit' adueho is xi ctum aduehē .i. uehē ad. vn̄ aduecticius a um et aduecto tas fre. Item aueho is .i. aſporto. et cōponitur conueho is xi ctum .i. ſimul uehē. Vnde conuecto tas fre. circūueho is xi ctum. vn̄ circumuecto tas fre. deueho his xi .i. deorſum ul' de vno loco ad aliū uehē. vn̄ deuecto tas fre. Eueho his xi ctum extra uehē extollere. unde euecto tas fre Inueho is xi .i. intro ul' contra uehē. vnde dr̄. iſte inuehit in illum .i. uitupat illum et reprehendit. Diffīt tamen. q̄ ꝓprie uitupare ē malefacta alicuius iocoſe narrare. quod facit oracius in odis. rephendere ē malefactum alicuius ſub ſpē correccōnis enarrare. quod facit oracius in ſmonibus. ſ3 inuehere ē malefacta alicuius maligno animo et lingua detractoria repſentare. quod oracius uidet' face in epo. ſ3 n̄ facit. vn̄ inuectiuuſ a ū detectorius et malignus. et hec inuectiū et hec inuectiua e. et eſt inuecto tas fre. proueho is xi ctum. perueho his. ꝓcul ul' ante uehē. promouere. extollē. vnde prouecto tas. Reueho xi. Subueho xi ſubtus ul' ſurſum portare. vn̄ ſubuecto tas fre. Veho et eius cōpoſita actiua ſunt. Et faciunt p̄teritū in xi et ſup̄ in ctum. inuehor tn̄ inuenit' et in deponenti gene

Vel aliqn̄ eſt coniūctio diſiūctiua. ut qn̄ ponit' inter duo que non p̄nt ſimul eſſe. ut homo ē aı̄ rōnale ul' irrōnale. Item aliqn̄ eſt ſubiūctiua. ut qn̄ ponitur inter duo q̄ ſunt ſimul uera. ut amauerunt ul' amauere. aliqn̄ ponitur ul' pro ſaltem

Velaber in uelabrū eſt. et cor la naturaliter.

Velabrū a uelo las dr̄ uelabrū bri uas in quo oleum contunditur. ul' in quo frumentū purgatur Item uelabrū dr̄ quod uelis tranſitur. ul' locus rome ita dcūs ubi obſonia uendebant'. ul' illud quo paſtilli et huiuſmodi cibaria uelant'. Oracius. Cū ſturcis fartor cū uelabro ōne macellū. et mō uelaber bri uenditor minutarū rerū comeſtibiliū in tali loco. ul' quia eas uelat.

Velarium rij in uelum eſt.

Veles. a uelo las dr̄ hec ueles litis. et dn̄r uelites pn̄l' cor expediti milites ul' pedites leui armatura armati qui p̄liū incipiūt. et dn̄r a uolando. q̄ſi uolites. ul' a uelocitate. ul' a uelū ꝓpter celeritate vn̄ hec et hec uelitaris et hec re. et uelitarius ria rium et uelitor taris ad modū uelitū pugnare. ul' p̄liū incipē et ponitur ſimpliciter pro pugnare ul' certare ul' altricare.

Velifer ra rum pn̄l' correpta. uela ferens.

Velificor. a uelum et facio componitur uelificor caris .i. uelis tenſis nauigare. ul' uela facere uel erigere ul' uelis puiū facere. et cor fi. Inuenit' eciā ¶ uelifico cas

Velitor taris in ueles eſt.

Velinolus. a uelum et uolo las' componit' ueliuolus a um quod uelis uolat. ut nauis. ul' p qd̄ uelis uolatur in mare. Et corripit uo.

Velleroſus ſa ſum uellē plenus. a uelluſ eris dr̄

Vellico cas caui care catū. ſummatim et paulatim ul' apparenter uellere. vnde uellicans tis ge omnis. Amos vij. Sed armentarius ego ſū uellicās ſicomoros. et cor li. Et eſt ūbum apparitiuum. Et formatur uellico a uellis ſecunda pſona de uello lis. s mutata in c cor et addita co. ut uello uell' uellico .i. appareo ul' uideor uellē. ſicut albico cas .i. appareo albere. Et ſcias q̄ uellito tas p t ē ūbum fre. ſ3 uellico cas p c non p̄t eſſe ūbum fre. q̄r nullum ūbum frequentatiuū deſinit in co. ſed deſinūt in to ul' in ſo ul' in xo. Preterea ps in viij li. huiuſmodi uerba deſinentia in co ut uellico cas. albico bicas. nutrico cas ponit aliam ſpeciem a frequentatiuis. Vn̄ uideas ne decipiaris in ortographia iſtorū ūborū. q̄r uellito p t ē fre. ſ3 uellico per c non ē frequentatiuū. Vn̄ uellicans non poteſt eſſe frequentatiuū. ſ3 ut tetigi ē alia ſpecies a frequentatiua. ut patet p priſtianum in viij lib

Vellito as fre. i. frequenter uellē. uide in uellico

Vello lis uelli ul' uulſi uulſum eradicare carpē. Vello componitur auello lis remouere. lōge uellendo abſentare. aduello lis ad ſe ul' ualde uellere conuello lis. circūuello lis. diuello lis. prouello is puello lis. obuello lis. reuello lis. ſubuello uellis euello lis. tranſuello is. Vello et eius compoſita actiua ſunt. Et faciunt p̄teritum uelli et uulſi. ſed uulſi in freqntiori uſu eſt et ſupinum in ſum.

Vellus eris neu ge dr̄ ipſum coriū ouis uel arietis cū pilis. et dr̄ a uello is. q̄r olim lane uellerentur et non tonderent'. et ipſa eciam lana ul' eciam floccus lane dicitur uellus. Et corripit le.

Velo. a uelum nauis dr̄ uelo as aui tegere cooperire obumbrare. vn̄ eciam hec uelamentū. et hoc uelū monachorū. Velo componitur aduelo uelas ualde uelare. abuelo las diſcooperire. conuelo as deuelo as. ualde uelare ul' diſcooperire. inuelo as obuelo las obtegere. reuelo as detegere apire uel manifeſtare. Velo et eius compoſita actiua ſunt et ꝓducūt ue. vgil' enei v. Cetera populea uelat' ¶ Fronde iuuentus.

Velox. a uelū dr̄ uelox cis. ge omnis. et compatur. vnde hec uelocitas tatis. et

Velū. a uelo las dr̄ hoc uelū li. q̄r ꝓprie uelorū quaſi ala uolantis extenditur et nauē uolare facit. vn̄ uolare et nare reciproca ſunt. i. reciproce unū ponitur ꝓ alio. q̄r nauis uidetur habere alas in remis et uelis et auis uidetur habere quaſi remos et uela in alis. Item inuenit' hec uelū li qd̄ ponitur ſuper capita monachorū. et qd̄ in eccleſia ul' in templis ul' eciam in alijs domibus. Et tūc deriuatur a uelo las. o. mutata in um. dictū ſic. q̄r obiectu ſuo interiora domorū uelet. vnde ps in iiij li de denominatiuis dicit q̄ quedam denominatiua a uerbis deriuantur. o. in um conūtencia. ut uado uadum. uelo uelū. et ꝓducit pmam uelū et uelis numeri pluralis caſus ablatiui. ſ3 uelis ūbum cor ue. vnde ūſus. Si tranſire uelis maris undas utere uelis. Item a uelū hec et hec uelaris et hec re. et uelarius ria riū. ad uelū ptinens. et hec uelare ris. et hoc uelariū rij .i. uelū ul' locus uelo obūbratus. vnde ſic dicebatur quidam locus in theatro ad quem

recipiebantur pueri post ludos. q uelū añ pende
ret ut esset secretus. Juuenalis. Et pegma et pue
ros inde ad uelaria raptos.

Uelut in ueluti exponitur.

Ueluti. a uel et uti coniūctione componit uelu
ti. i. quemadmodū. quō. sicut. ſm pap. et cor pn̄l
Virgilius eneid ix. At ueluti pleno lupus insidiat
ouili. et q̄nq̄ per apocopam fit uelut aduerbium si
militudinis. i. sicut. quasi. et est. t. finalis littera.

Uena. a uenio nis. dr̄ h uena ne. q per eam san
guis ueniat ad cor. uel uena dicit quasi uiena. a
uia. q est uia sanguinis. vnde dicit ysid. vene dic
te sunt eo q uie sunt natantis sanguinis atq riui
per corpus omne diuisi quib; uniuersa membra irri
gantur. A uena dr̄ uenosus sa sum. uenis plenus.
et aliq̄n ponitur p turpis. q in macillento uena
turpiter apparet. et compatur. et pducit ue uena
Sed uenis ūbum corripit ue. vnde uersus. Dic pu
er unde uenis quo pergis turgide uenis

Uenabulū. a uenor aris. dr̄ hoc uenabulū h. q
uenatui sit abile. q uel uenientem aprū accipiat.
Item a uenor dr̄ h et h uenabilis et hoc le. ad ue
nandū abile. plausibile. et corripit pen̄l uenabulū

Uenalis. a uenū dr̄ h et h uena ... et uenabilis
lis et h le. res q̄ uenditur uel uendicōni exponitur
Orac in scd̄o li epy. Laudat uenales qui uult ex
trudere merces. vnde uenaliter adūbiū. et h uena
litas tatis

Uenaticus ca cū in uenor est

Uenator. a uenor aris natu. u. in or. fit hic uena
tor uenatoris. qui bestias uenatur et insequitur.

Uendico cas. a uindico cas. dr̄ uendico cas. i. ac
quire ūbum actiuū cū suis compositis si qua ha
bet. sed vindico. i. ulciscor. et corripit di

Uendito as uendē cupit frequent uendit ſ pap

Uendo. a uenū. et do das componitur uendo dis
uendidi ditū tu. vnde h uenditor toris. uenditus.
ta tū pen̄l correpta. De uenditione illicita habes

Uenefex. a ueneficio cas dr̄ h et h ue ... ſm emo
nefex cis miscens et faciens uenenū. et pd ne. ſ fi
corripit. Item inuenitur etiam ueneficus ca cū in
eodem sensu. vide in ueneficio.

Ueneficina. a uenefex cis dr̄ h ueneficina ne lo
cus ubi ueneficia exercentur. et pducit ci.

Ueneficio. a uenenū et facio componit ueneficio
cas. uenenū facere. vnde ueneficus ca cū pn̄l cor
miscens et faciens uenenū. et h et h uenefex cis
in eodem sensu. pba. et ueneficī uel ſm aliam lit
teram. et uenificos incantantis sapientes. vnde hoc
ueneficiū cij. tale maleficiū. et pducunt pdicta e.
ante. f. q uenenum producit ne.

Uenenarius ria rium in uenenum est.

Ueneno nas in uenenum est

Uenenū. a uena dr̄ h uenenū ni q p uenas eat
non enim nocere pt nisi sanguinem tetigerit Omne
eni; uenenū frigidum ē Et ideo anima que ignea
et in sangne est fugit uenenum Et dr̄ uenenu; qi
uenas necrens Et ē ethimo. vn̄ uenenosus sa sum
ueneno plenus Et compatur vn̄ hec uenenositas
tatis Et ueneno nas. toxicare. ueneno infice vnde
uenenatus ta tū et uenenarius ria rium. qui facit
uenenum venenatū est in quo mixtū est uenenū
ut podio. uenenosum in quo natum ē. ut herba.
ſpens. venenaria muliere que facit uenenū Vene
no componit conueneno nas. deueneno nas. ual
de uenenare uel uenenū auferre. Eueneno as in eo
dem sensu Inueneno nas. ueneno nas actiū est cū

Ueneo nis ueniui uel ... suis compositis et pd ne
uenij p sincopam. uenum uenire. i. uendi vnde ad
corinth dicit aplus in pma epla c x Omē qd in
macello uenit. i. uenditur manducate Et est ūbū
neutupassiuū. sicut uapulo exulo et nubo. q ha
bet uocem neutri. et significacōnem passiui. ut ue
neo a te. i. uendor Et componitur ex uenu; et eo
Et pducit pmam sicut uenū. ſ uenio nis corr ue
in pn̄ti. Vnde quidam. Letus scurra uenit sua cau
tio est bene uenit Ite Cur miser iste uenit. ubi nū
mis femina uenit Et ut dicit ps in x li. ueneo ſ
anologiam uenitū deberet facē sup p quo uenū
mag in usu est hoc dicit ps q sup debet formari
a preterito ueniui q dn̄dit ab hoc ūbo eo is iui
Sed h sic quero Ab hoc ūbo ueneo dn̄dit h sup
uenū ut dicit priscianus. Ergo ūbum est pue na
turaliter suo sup Ergo uenū non ē de componen
tibus huius ūbi ueneo Et ita ueneo figure ē sim
plicis. q nō h; ex quibus componat Ad h dico
q ueneo ē compositū ex uenū et eo ſ non ex ue
nū inquantū est eius supinū. Inuenitur etiam ue
nū omnis ge et indecli. ut res est uenū. i. uenalis
et ita est de componentibus ūbi illius. Ite; uenū
est sup eiusdem ūbi ut frumentū mittitur uenū
. i. ad uendendū. et sic uenū est figure decomposi
te. ſ in pma accepcōne est figure simplicis. Idem
contingit de h nōie semis na semis ois ge et inde
cli ē figure simplicis ſ h semis huius semis medi
etas assis est figure cōposite. Inuenitur etiā h ue
nū ni. i. uenale uel uendicō. vnd ambrosius. veno
et empto uiuitur.

Ueneripeta. a uenus et pe
to componitur ueneripeta te pen̄l cor ge commu
nis. i. luxuriosus uel luxuriosa qi uenerem petens

Venerius ria riū. Et etiam uenereus rea reū in
uenitur. i. luxuriosus. et dicitur a uenus

Ueneror. a uenus dr̄ ueneror aris ūbum cōmu
ne. adorari. honorari. uel honorare cū ueneracōne
q pter pulchritudinem fit sepe ueneracō. vn̄ ue
nerandus da dū. et h et h uenerabilis et hoc le.
vnde uenerabiliter adūbium. et hec uenerabilitas
tatis. Veneror cū suis compositis si qua habet cō
mune est. et cor pen̄l ut patet in isto ūsu. Quem
ueneror decoro. quem pulcrum reddo decoro

Venetus fuit quidam rex qui condidit ciuitatē
quā ex suo nomine ueneciam nominauit Et pt
declinari hec uenecia cie. uel hec uenecie cia;. vn̄
uenetus ta tum. patrium. penultima correpta

Venia A uenio nis dr̄ hec uenia nie Et si prece
dat pccm̄ idem est. qd indulgencia Si non pcessit
pccm̄ idem ē qd licencia. vn̄ orac Scimus et hanc
ueniam petimus q damus q uicissim Item eccl
xxv Nec des mulieri neq ueniam prodeundi. i. li
cencia; uel libtatem Et dr̄ a uenio q uenia uenit
la libtate dantis

Veniale A uenia dr̄ h et hec
uenialis et h le vnde ueniabiter adūbium. et h ue
nialitas tatis. quod facile pmeret ueniam. Et sci
as q ueniale dr̄ tripliciter scilz ueniale ex genē. ut
ūbum ociosum. veniale ex cā. ut qd ex infirmi
tate uel ignorancia geritur. quod excusacōnem q̄n
dam h;. Veniale ex euentu. sicut culpam pceden
tē mortalē confessio sequens uenialem facit ut dic
ambro. q relinquitur reatus temporalis pene Vnd
cū aug dicit q adam credidit pccm̄ q ipē cōmit
teret ueniale intellige ueniale esse ex cā. qd q̄nq̄
ē etiam mortale simpliciter ¶ Hic pt queri an adā
in primo statu potuit peccare uenialiter Ad h dico

q talis erat pmi status rectitudo ut supior ps racionis deo subiceretur cui subicerentur inferiores uires quibus subicetur corpus Ita q pma subiectio erat causa secunde et sic deinceps. manente autem cā manet effectus vn̄ sicut q̄diu homo erat subditus deo nichil in corpis ptibus continge poterat contrarium anime Ita eciam itineribus anime nichil continge poterat qd racō supior nō ordinaret in deum Quod autez in deum recte ordinatū est. ueniale pcm̄ non ē et ita ueniale peccatū in pmo statu contingere non poterat sicut nec mors nisi pus ordo mentis ad deum tolletur. qd sine pcō mortali fieri non potuit. uide in liber bera berum ¶ Item nota q culpa non p̄t ordinari nisi p penam q deus nichil inordinatū relinqt Et ideo numq̄ culpam sine pena dimittit In illis autē qui dampnantur non p̄t aliqua pena dimitti nec aliquis reatus tolli. cū careant caritate per quā et culpa purgatur et reatus tollitur Et ideo culpa uenial' in eis semp manebit ul' reatus eius si ante peccatū mortale ueniale dimissum fuisset q̄tum ad culpam manente reatu racōne subiecti Et pter h̄ dampnati mortaliter ul' eternaliter de uenialibus punientur sicut eciam sup dixi in pena ¶ Item p̄t queri an ueniale possit fieri mortale Ad hoc dico ut multa uenialia ptingant ad q̄titatem peccati mortalis p se loquendo est impossibile. q reatus et macula peccati mortalis in infinitū distat ab ea que est uenial'. cū pcm̄ mortale puet infinitū bonū quod ē bonū increatū. p ueniale autem pcm̄ tollatur aliquid creatū ut feruor caritatis Distancia pnotata in̄ insuratur ex hijs q puant'. vni eoꝝ debetur pena eterna. et alteri tēpalis h̄ p accn̄s possibile. cū enim ueniale sit disposicio ad mortale Ex hoc q aliquis frequenter uenialiter peccat fit in eo quedam promitas eciaz ad peccandum mortaliter q̄to eniz mag assuescit in aliquo ope mag sibi placet illud. q signū habitus est delcācio opis ut in ij eth̄ dr. hoc tn̄ de necessitate non contingit q̄tumcūqz eniz excrescat pronitas ad peccandum p iteracōnem uenialium semp tamen manet libtas in uoluntate ne in peccatū mortale dilabatur Et sic intellige illud qd dicit aug sup illud ioh̄ Sic deus dilexit mundū ꝛc Minuta inq̄t plura pecā si negligantur occidunt Minute sunt gutte que flumina implent. minuta sunt grana arene. h̄ si multa arena imponatur p̄mit atqz opprimit hoc facit sentina neglecta qd facit fluctus irruens. paulatim sentina intrat. sed diu intrando et non exhauriendo mergit nauem. Item sic intellige illud uitasti grandia uide ne obruaris arena. Item dicunt doctores q uenialia delentur sex modis. i. p dignam eukaristie sumptionem. Item p aque benedicte aspersionem. Itez p elemosinaꝝ largicōnem. Item p oracōnem p̄cipue dominicam scilicet pater noster. Item p generalem confessionez que fit cottidie in ecclesia ubi non solū uenialia h̄ eciam mortalia oblita credendum est deleri ¶ Item p episcopalem seu sacerdotalem benedictionem et ego intelligo cū quis existens in caritate facit ul' accipit ista uel eoꝝ aliq cū aliquali contricōne et deuocōne. Itē uidet' q n̄ solum p ista specialiter numerata h̄ eciam per qd libz bonū opus uenialia deleantur. de pdictis sex nota u̇sus. Orans corpus aqua tribuens benedcō sancti. Nec n̄ confessus remouent uenialia punis.

¶ Vtrū autem aliquis debeat peccare uenialit' ne pximus peccet mortalit' siue p salute pximi dcm̄ est in scandalū. Et scias q peccatū ueniale est cū spiritu sancto. h̄ non a spiritu sancto. sicut dixi in timor. Itez te uolo scire q culpa uenialis in eo q̄ cū gracia decedit post hanc uitam dimittitur per ignem purgatoriū. q pena illa aliquantulū uoluntaria u̇tute gracie habebit vim expiandi omnez culpam que simul cum gracia stare potest

Venijt. ueneo nis facit p̄teritū uenijt uel p sincopam uenij. Ioh̄ xij c. Quare hoc ungentū non

Venilia. a uenio nis dr h̄ enijt ccc denarijs uenilia lie. maris estuacō que ad litus uenit. vn̄ uarro. Venilia est unda que ad litus uenit salaria

Venio nis ni uentū uenire que ad litus redit illis nos ire. h̄ uadere a nobis ire quo libet. A uenio componitur anteuenio nis. i. uenire ante uel preoccupare. anticipare. Aduenio nis. i. uenire ad vn̄ aduentus tas f̄e. Circuuenio nis. circūdare stringere. inculpare. conuenio nis. i. congruere ul' decere. ut hoc palliū conuenit michi. i. decet. et conuenire. i. alloqui. ut conuenio uos o iudei. i. alloq̄r et conuenire. i. adunari. ut isti conuenerunt ibi. et conuenire. i. simul uenire. et conuenire. i. pacisci. vnd in math̄. Nonne ex denario conuenisti mecū. i. pactum fecisti. et conueni tibi vnū denariū. Et conuenire. i. exigere aliquid ab alio. et conuenire. i. adunare ul' compellere. i. ad causam uocare. ul' ad placituz. et conuenire. i. inesse. ut albedo conuenit michi. i. inest. et conuenire. i. assimilari. ut iste conuenit cuz illo in albedine. i. est similis illi. q̄s significacōnes isti u̇sus in pte indicant. Conuenit accipitur p pangit et assimilatur. p compellit in est p coit atqz decet. vnd conuenit impsonale et conueniens. et compatur. vnd h̄ conuenienda cie Et componit' inconueniens. et compatur. vnde h̄ inconuenientia. vide in conuenio. Item a uenio cō ponitur deuenio nis deorsum uenire. ul' de uno loco ad alium uenire. ul' a deorsum sursum uenire. Euenio nis. Interuenio nis. intercedere. inter aliq̄s uenire et mediatorem esse p aliquo orare. vnd h̄ interuentus tus. intercessio. Inuenio nis. qd componitur aduinuenio nis. Item uenio componitur. puenio nis. anteuenire ul' anticipare. poccupare. ul' pmonstrare et ante inuenire ul' imponere. Per uenio nis. pfecte uenire. puenio nis. pcul uel an̄ uenire ul' abundare. et crescere pullulare. vnde h̄ puentus tus. abundantia. Obuenio nis contra uenire ul' undiqz ul' euenire. Reuenio nis iteꝝ uenire ul' retro uenire. subuenio nis. succurrere. Venio et eius composita sunt neutra p̄ter ista quinqz. an̄ uenio. circūuenio. conuenio p alloqui ul' exigere ul' adunare ul' ad placitū uocare. Inuenio et puenio que sunt actiua. et omnia faciūt p̄teritum in ueni et supinū in uentū. et omnia corripiūt hanc sillabam ue in pn̄ti. et in hijs que ueniūt a pn̄ti. sed in p̄terito eam pducūt. vnde u̇sus. Iam uenit hora ueni mea tu uenias ego ueni. Item scias q uenit aliq̄n est impsonale et requirit genitiuū. et ptinet ad recordacōnem non simpliciter h̄ ex adiuncto. ut michi uenit in mentem lectionis quam dixit magister. i. recordor. simplicit' tamen non bn̄ dicitur platonis uenit. i. recordor platonis

Veniola le diminutiuum parua uenia

Venor. a uenio nis dicitur venor naris qd sepe inuenitur p illicere uel decipere. q in uenando se

pe fere decipiuntur Vnde h̄ uenatus.tus.uenatui
et uenatorius ria rium Et uenaticuſ ca naticū ve
natoriuꝫ dicimus ferramentū uel locus uenandi
uenaticū uero carnem et canem Venor componi
tur conuenor naris Et ꝓducit ue Oracius in epy
ſlon ego uentoſe plebis ſuffragia uenor

Venoſus ſa ſum In uena eſt

Venter A uentus dr̄ h̄ uenter tris hij uentres
hoꝝ uentriuꝫ ꝙ uentū concipiat.uel dr̄ uenter ꝙ
p totum corpus uite alimenta tranſmittat Et dif
fert ab aluo et utero ꝙ aluus ē illud receptaculū
quod recipit cibū et in quo ſordes ſunt et purga
ri ſolet.vnde et dr̄ ſic ꝙ abluatur.i.purgetur Ex
ipſo enim ſordes ſtercoꝝ defluūt.venter uō eſt q̄
acceptos cibos digerit et apparet extrinſecus ſciliꝫ
pars exterior in qua eſt pinguedo et ꝓtenditur a
pectore uſqꝫ ad inguinem et ſicut dictum eſt dicit̄
uenter qꝛ per totū corpus uite alimenta tranſmit
tat uel excipiat uentū.uterus eſt ꝓprie mulieꝝ in
quo concipiūt.et dicit̄ uterus.qꝛ duplex ſit.et ab
utraqꝫ in duas ſe diuidit ptes.uel ꝙ interius im
pleatur fetu aqualiculuſ ꝓpe porci eſt et hinc ad
uentrem tranſlacō.et a uenter dr̄ uentroſuſ ſa ſuꝫ
magnum et groſſum habens uentrem

Ventilabꝝ.a uentilo las dr̄ hoc uentilabꝝ bri.
pala uentilandi.et corripit naturaliter penl̄ math
c iij.cuius uentilabꝝ in manu ſua et pmundabit

Ventilo.a uentus dr̄ uentilo as aream ſuam
aui are.ad uentū diſpergere et ꝓijcere.exquirere
excutere.mueſtigare.et componit̄ diuentilo las.
diuſis modis uentilare.Et eſt actiuū cū ſuis com
poſitis.et corripit ti.Juuenal' in pmo li.Ventilet
eſtiuum digitis ſudentibus aurum

Ventoſus.A uentus dr̄ uentoſus ſa ſum.uento
plenus ul' uento inflatus.ul' inſtabil'.ul' iūboſus
et uane laudis et glorie cupidus.et uentuoſus a ū
in eodem ſenſu.et compatur.vnd̄ h̄ uentuoſitas
uel uentoſitas.vnde h̄ uentoſa ſe ꝓ quodam uaſe
ad minuendum ſanguinem apto

Ventrale.a uenter dr̄ h̄ uentrale lis.faſcia uel li
gatura uentris uel cingulū circa uentrem ſicut zo
na.ſicut lūbare circa lūbos.et renale circa renes.
et hic et hec uentralis et hoc uentrale

Ventriculus li diminutiuum paruus uenter

Ventriloquus qua quū penul' correpta.qui de
uentre uel pro uentre uel per uentrem loquitur.
Et componitur a uenter et loquor

Ventrina.a uenter dr̄ h̄ uentrina ne.beſtia que
fert onus circa uentrem.et ꝓducit tri.

Ventulus li.paruus uentus diminutiuum.

Ventuoſus ſa ſum in uentoſus eſt.

Ventus.a uenio nis dr̄ hic uentus ti.ꝙ ueniat
ul' uentus.ꝙ uiolentus ſit.et uiolenter ueniat.nō
enim ſolū arbores ſꝫ eciam celū et terram maria
qꝫ conturbat Hinc pt̄ queri Que ſit radix uenti
et materia ex qua Ad hoc rn̄det frater albertus
ꝙ radix uenti eſt ex uapore qui aſcendit de terra
et pncipium eſſe eius eſt ex eo.et materia eius ē
uapor tal' qui frigidus et ſiccus eſt ſubtilitate ſua
aerem tranſcendens Et cū ſpiſſatur frigiditate ac
riſ fortit' impellit aereꝫ Hoc autēꝫ ſcit̄ ex h̄ ꝙ q̄ti
tas uentoꝝ et nubium eſt ſm q̄ntitatem uaporis
aſcendentis ex terra et aqua ꝙ ſi multi ſunt uapo
res multi ſunt uenti.qd̄ autē recipit q̄ntitatē a q̄n
titate alterius illud materialiter ē ex illo.ergo uē
tus materialiter ē ex uapore terreſtri ad ſuperiuſ
aeris aſcendente ¶ Amplius uidemus multociens
ꝙ terra multū ſicca exn̄te ita ꝙ continuacōne q̄ſi
caret ſꝫ eſt puluis diſcontinuus non eleuatur uen
tus qꝛ uapor continuus ex terra eleuari non pt̄ ſꝫ
eleuatur tunc uapor humidus ex aquis et facit
pluuiam que poſtquā terram madefecerit et pul
uerem continuauerit uaporat terraꝫ.et tunc uenit
uentus poſt pluuiam p calorem ſoliſ eleuantem
uaporem terre ſiccum eo ꝙ calor ſoliſ ita exiccat
eū ꝙ humidū aqueū uincit in eo.ſꝫ remanet tan
tū eatenus quatenus continuare pt̄ uaporem ele
uatū.vapor ergo ille ſic eleuatus eſt corpus uen
ti et pncipium flatus eſt.et radix pma in qua ra
dicatur eſſe ipſius.et eſt eius materia.Et ideo ꝓp
ter motū illius flat uentus et mouetur ſm q̄nta
tem uaporis ſicci qui ꝑhabito mō de terra eleua
tur in multitudine et paucitate.et cū abſconditur
et abſcinditur eleuacō talis uaporis quieſcit uen
tus.quieſcente autem uento et ſerenata aura ac
cenditur ſol et facit humiditatē occultam ſub ter
ra et exiccat terram et apit eaꝫ ut humiditas oc
culta latenſ in ea poſſit euaporare p uaporem ſic
cū qui eſt actu calidus et materia humidus et eſt
uapor aqueuſ qui tūc aſcendit ad aerem.et cū in
aere ei obuiat frigus alteratur in aquam et pluit
et tunc parū ex pluuia quieſcit uentus eo ꝙ hu
mor pluuie generat uaporem ſiccum qui eſt in a
ere et continuando terram et infrigidando non ſi
nit eam euaporare terreſtrem uaporem qui multi
plicetur in materia uenti.Et ideo ceſſat uentus.
Abſciditur enim materia uenti eo ꝙ humectatur
tr̄a et minoratur.ꝓpter illud materia uaporis ſic
ci qui ē materia uenti qua minorata quieſcit uen
tus.¶ Hic eciam nota ꝙ ſmone uniūſali loquen
do quantū eſt ex pte efficientis duo ſunt cauſe ꝓ
hibentes eſſe uentorū.quoꝝ una eſt frigus excel
lens.et altera eſt calor excellens cū ſiccitate excel
lente.Cū enim calor et frigus excellunt et ſiccitas
excellenſ eſt cū utroqꝫ tunc ꝓhibent uaporem aſ
cendere qui eſt uenti materia.cuius quidem cauſa
eſt.qꝛ frigiditas excellens conſtringit ptes terre.
et ſiccitas continet eas.nec ſinit eas euaporare.qꝛ
apire non pn̄t ptes.Omne autem euaporans ap
tum eſt.et ps eius recedit apte.caliditas autem
conſumit et unit pluſ q̄ eleuet.Et ſic ſiccitas que
eſt cū caliditate exiccat humiduꝫ ita ꝙ continua
ri non pt̄ id qd̄ de terra eleuatur.Et ideo uapor
non habet materiam que ad ſupremū aeris aſcen
dat.et ideo uentus abſcindit̄ et impedit̄ ¶ Volo
eciam te ſcire ꝙ uenti orientales calidiores ſunt
uentis occidentalibus.licet enim uentus ſit ex ua
pore frigido et ſicco.tamen ex loco in quo oritur
et p quem eſt flatus eius acquirit aliq̄n ꝓprieta
tem alteriuſ complexionis.et hoc modo dicimus
ꝙ aquilo eſt uentus frigidus et ſiccus.et meredi
es calidus et humidus.et orientalis calidus et ſic
cus.et occidental' frigidus et humidus.Laterales
uō uenti habent ꝓprietates pncipaliū remiſſas.Et
aliqd̄ pticipant qualitatis illius uenti iūſus quem
habent generacōnem.non autem per uiam illam
tantū dr̄ orientalis calidior occidentali.ſed eciam i
deo ꝙ ſol diucius agit in uaporem oriental' uen
ti q̄ agat in uaporem uenti occidentalis.licet eniꝫ
mora ſolis quaſi ſemper ſit equal' ita ꝙ tam diu
aſcendit in orientem ſicut deſcendit in occidentem
tamen tripliciter ūtutem infundit uapori orienta

b.et non niſi ſimpliciter infundit uirtutem ſuaȝ ua
pori occidentali In oriente enim primo emittit ra
dium inicians calorem in eo Et ſecundo p paula
tinū acceſſum auget calorem generatū Et tercio p
pn̄ciam corpalem conſummat uł conſumit eū et
trahit eum ſecū aliq̄diu. Et tunc demū incipit de
clinare ab eo et tunc remitti incip t calor uaporis
In occidente autē uiſus nos non ita precedit ſꝫ ua
pore uix illuminato ſtatim cadit ſol ſub habitab
tabilem noſtram Et maiorem uaporis ptem tra
hit ſecū Et remanet frigidius et groſſius uaporis
ſup orizontem ſole non pn̄te et ideo frigidior eſt
uentus Ex dictis autem iam duo patent quorꝫ
vnuȝ ē q̄ licet uentus orientał calidior ſit uento
occidentali et ſubtilior et clarior tamē in mane cū
agit in ipm̄ calidior ē et purior et ſubtilior et cla
rior q̄ poſt meridiem cū ſol declinat ab ipſo Eo
q̄ tunc incipit uapor frigiditate ppa et loci inſpiſ
ſari et turbari Et frigidiorem reddit uentum. con
trario autem de occidentali propter oppoſitā cauſaȝ
alterꝫ eſt Quare rubor in mane ſignificat pluuiaȝ
et in ſero ſerenum Patet eciam ex hijs q̄ ſol ē ali
qn̄ cauſa uentorꝫ aliqn̄ eſt cā abſciſionis eorꝫ uid
eciam in nubes ¶ Queri pt eciam h de duiƀ mo
dis quibus egreditur uapor non ignitus de nube
et qualiter opatur ad guttas magnas. ut clarū o
pateat quid ſit uentus turbinis Ad h intelligen
dum ſcias q̄ uapor terreus qn̄ aſpergitur in aere ad
ſupficiem aeris eleuatus ē uentus Et qn̄ occulta
tur in uentre terre facit terre motū Et cū arcatur
in uentre nubis facit tonitruum et choruſcacionē
ventus autem aliqn̄ egreditur de nube non igni
tus nec multū expulſus. uentus enim ſi de nube
paulatim ſine magna expulſione egrediatur non
facit tonitruū. precipue ſi ſit ex uapore ſubtili n̄
hn̄te diuiſas ptes ex frigido multuȝ pcuciente ip
ſum ſicc ex humido uiſcoſo continuante eum tūc
eniȝ egreditur ſine ſono. uel cū ſincerriſſimo puo
ualde. qn̄ autem non ignitur quid ſꝫ cū exſuffla
cione magna et forti egreditur. tunc unam ptem
nubis pijcit ad aliam et facit ptes nubis ſpiſſas
Et ideo coopatur ad magnas guttas generandas ꝫ
que cadūt tempe tonitrui anteq̄ ueniat pluuia
magnitudo autem illius gutte eſt ƀ pporcionem
qua uentus impellit unam ptem nubis ſup aliaȝ
in hora qn̄ nubes incipit conūti in aquaȝ Iſte au
tem effectus uenti ē cū primo ſubtile uaporis inclu
ſi in nube ſepari incipit a groſſo glutinoſo et an̄
q̄ nubes multū inſpiſſetur p frigus. qꝛ tunc ſubti
le uenti incipit exire de nube et ſufflat ptes nubis
ita q̄ ſpiſſantur et conūtuntur in magnaſ guttas
ualde humidas ¶ Si autem aliquis de hoc dubi
tans obiciat qualiter eſſe poſſit q̄ uentus ſuffla
tus qui p h ipſum qd̄ flat diſtrahē uidetur ptes
nubiū. et ita phibē guttaſ magſ facit guttaſ magſ
Scias q̄ iſte uentus de quo hic loquimur nullus
eſt pdictorꝫ uentorꝫ ſꝫ eſt uentus egrediens de nu
be. et ille non attingit nubem extra ſꝫ intra. et ide
o interiores ptes nubis exſufflat ſup exteriores.
et ſic inducit ſpiſſitudines in partibus nubis et de
ijcit nubem et egreditur. qꝛ dū ps exſufflata inun
dat ſuper aliam neceſſe habet cedere ab ea que ſi
bi fuit prius continua. et ſic ſcinditur ſuauiter nu
bes et. exit uentus non ignitus. Nunc queramus
de uento turbinis et cā eiuſ et quare fit ut multū
in eſtate. Ad hoc dico q̄ p omnem eundem mod

immediate pdictum. ſub maiori tamen uiolencia
egreditur de nube uentus turbinis. et iſte uentus
eſt qui frequenciuſ uidetur in eſtate in campo tol
lens inuoluendo paleas et terram et pulueręȝ et
alia quedam corpa terreſtria. fit enim uentus ille
ex hoc q̄ aperitur nubes una in loco uno et alia
in oppoſito ſitu ad illam. et illi duo uenti concur
rūt in medio et utercꝫ illorꝫ ab altero impellit et
impellitur. non quidē in ſublimi ſꝫ in terra. ſuffla
tio eniȝ uenti eſt de ſublimi ueniens in terram et
ſup terram repcutitur et eleuatur aliquantulū. cū
ergo e nubibus egredientes due fuerunt exſuffla
cōnes oppoſite conuenientes in loco ubi terram p
cuciunt. ille due exſufflationes faciunt uentū tur
biniſ eo q̄ utracꝫ aliam impellit. et impellitur ab
ea. et ideo per modū circuli rotundantur et inuol
uendo ſe inuicem aſcendunt in altū et trahunt ſe
cū puluerem et corpora minuta que ſunt filana
ſicut lini ſtipula et ſtupa. Eſt autem diligenter at
tendendū q̄ ƀm omniū pipateticorꝫ ſentenciam
traditur iſte uentus ut multum fieri in eſtate qn̄
eſt tempuſ tonitrui. et ideo eciam ſignat tonitrua
poſt futura et infra paucos dies et ſi fortiſ ē tur
bo forte non pcedit tonitrua niſi hora una uł du
abuſ uł in pte unius hore. et ſi fit in hieme fit tē
pore niuis et non uehemens. traditur eciam iſte
uentus eſſe exiens de nube et non adueniens ab
aliqua plaga mundi. ſicut alij uenti. propter qd̄ con
iūgitur ſciencia eius a quibuſdam cū ſciencia to
nitrui qꝛ unam habet cauſam Et traditur q̄ in fi
gura eſt rotundus et ƀm ſuam uirtutem eleuat et
eradicat quedam corpa terreſtria Cauſa autē eius
q̄ eſt eſſe eū in eſtate ut multū eſt. qꝛ tūc eleuan
tur nubes aquee includentes in ſe uapores terreſ
tres. ſi autem eſt in hieme tunc eſt tempe niuis.
qꝛ nubes niuoſe plurimū habent ſpiritus aerei. et
ideo aliquando generant uentos turbinis qn̄ ſunt
in ſitu oppoſito. cauſa autem eius q̄ deſcendit a
nube et non a plaga mundi eſt. qꝛ uentus qui ue
nit a plaga mūdi fortis eſſe non pt cū ſuo oppo
ſito propter defectum materie et cauſe eleuantis. vn̄
ſi ueniret uentus turbinis a plaga mūdi diu du
raret. qꝛ diu durat generacō mere talium uentorꝫ
ventus autem turbinis non durat niſi p horam
et ideo peccant qui cauſāt uentū turbinis ex aqui
lone et auſtro. cū expſſe ariſtotiles tradat eū deſ
cendere de nube. et experimentū confirmat dictuȝ
ariſtotiliſ qꝛ nos uidemus ſi uenirent illi uenti ab
aquilone et auſtro. oporteret q̄ flarent in tota il
la regione et non in loco uno vnius campi parui
nos autem uidemus q̄ tantū in loco paruo cam
pi flat uentus turbinis. Ad hoc autem ſi eſſet ex
aquilone et auſtro flantibus uł alijs uentis oppo
ſitis a plagis oppoſitis mundi uenientibus. ſtaret
in uno loco et ibi inuolueretur nunc autem uide
mus q̄ uentus turbinis mutat locum quamdiu
durat. Amplius uidemus uentum turbinis Aliqn̄
do in aere quieto a uentis in eſtate Conſtat ergo
q̄ non cauſatur a uentis fortibus auſtro ſcilicet et
ab aquilone flantibus ex oppoſito ſitu mundi. ſed
modo predcō pocius egreditur de nubibus

Venula uenule dimi parua uena
Venum in uenco nis eſt Et producit ue
Venūdipirus A pirus p compōm dr h uenūdi
pirus ri. et h uenūdipira. qui uł que uendit pira
Venundo A uenū et do das com ¶ Et corr pi

ponitur uenūdo das dedi. Et cor penl uenūdedi uenūdare et uenūdatū. vnde uenūdatus ta tum.

Venus ueneris fe ge. dea amoris uel pulchritudinis uel ipsa pulchritudo Et dr sic a uena id est a sangne qr sanguis pulchritudinem creat et amorem Et corr pnl genitiui. vnde uenerius ria rium Et uenustus ta tū. pulcher et decens et compatur Et facit gtūs uenens. ad differenciaz de ueni impatiuo. vnde dicit ps in vj li. venus ueneris qd solū ꝓprium femininum inuenitur in us desinens corr Et forte ideo sic declinatur ne si uenus ueni diceretur dubitacōnem haberet gtūs cū ueni ūbo impatiuo Significaciones huius nominis uenus in hoc ūsu continentur Diua. planeta. decor. fertur uenus esse libido vide in uesper

Venustus A uenus dr uenustus ta tū. pulcher decens Et compatur vnde hec uenustas tatis Et uenustulus la lum aliqtulum uenustus Et uenustotas. i. decorare decusare Et componitur cōuenustotas. deuenusto tas ualde uenustare uel uenustatez auferre Et est actm cū suis compositis ɜm huguc Pap uero dicit uenustus sapiens ornatus modes

Vepiscus d geminis fili Idus factus formosus is. uno aborto alter q legittime natus fuit uocat

Veprecula a uepres remota s et addita cula fit ueprecula le dimi. ut dicit ps in tercio libro

Vepres pris ul ɜ uepris similiter inuenit spina et dicunt spine uepres quasi ui prendentes. vnde a uis et prendo dis uidetur componi uel sit ethi. vnde quidam. Dicitur hinc uepres quia prendat

Ver. a uireo res dr ɜ uer ueris // uellera uestes qr uiret. ul qr recedente hieme tellus uestitur uel uiret herbis et erūpit in flores. et ꝓducit pnl. vn̄ ouid de arte. Vere ꝑus tacerant uolucres estate cade. Quando autem incipiat uer dixi in estas.

Veractus. a uer per composicōnem dr ueractus ta tū. i. uere actus. i. uerno tempore aratus. vnde

Veraculus a ū di. pnus uerax // ueraculus a ū

Veratu tri ge neu. i. ellebor. et dr a uires qr uiru habeat. et pd pmam ɜ pnl naturaliter cor.

Verax. a uerus dr uerax cis omnis ge. sincerus simplex. qui frequent et sepe dicit ueꝝ. et compatur. vnde ɜ ueracitas tatis. Et est uerax in dictis sed uerus in factis ꝓprie loquendo

Verbale. nomen illud qd a uerbo descendit. ut coloro. ind color remota o. ut honoro ind honor ɜm ps. et declinatur ɜ et ɜ ūbalis et ɜ le. et dr a ūbum. Et a dco ūbali ūbaliter aduibium. vide in scribo et in lector et in spirator. Item de formacōne ūbaliū in mentū dixi in fulcimentū. Itez de ūbalibus desinentibus in bilis. dixi in doabilis

Verbena ne penl ꝓducta. quedam herba consecrata ueneri per contrarium. Et dicitur uerbena. quasi ueneris uena.

Verberaculum li. a. uerbero uerberas. flagellum

Verbero as aui atū ūberare. i. pcutere flagellare vnde ɜ ūber beris. i. pcussio. uel flagellū ul impetus ptice librille ul ipa ptica. vnde ūberosus a ū. flagellosus ul cupidus ul impetuosus ul incisus. Item a ūbero ɜ et ɜ ūberalis et ɜ le. qui aptus est ad ūberandū. et compatur. Verbero componitur conūbero ras. diūbero ras. diuisim modis ūberando transformare. Et est ūbero actiuū cum suis

Verbero onis mas. // compositis et corripit be. ge. qui aliū ūberat. ul qui dignus est ūberari. et dicitur a uerbero uerberas

Verbigena ne penul correpta genitus de uerbo

Verbosor saris In ūbum est et producit bo

Verbotenus. due partes sunt et acuitur te sicut dixi in secunda pte in tractatu de accentu adubioꝝ in c de compositis a tenus

Verbulum li dimi puū ūbum uide in uerbum.

Verbum a ūbero ras dr hoc ūbum bi. i. smo. qr in eius ꝓlacone ūberatur aer. vnde et quedaz ps oracōnis p excellenciam dr ūbum qr frequencius in eius ꝓlacōne ūberatur aer qz in ꝓlacōne alterius ptis Itez ūbum ponitur p decepcōne Itē ūbum. i. dei filius ut ūbum caro factū est. hoc nomen ūbum designat quatuor ista Est decepcio ps est filius atqz loquela vnde ūbosus sa sum. garrulus nugax Et compatur vnde hec ūbositas tatis Et ūbosor saris. i. ūbose multuz loqui De ūbo et eius spēbus ꝓut ē secunda ps oracionis dictū est in tercia pte in c de ūbo ¶ Et scias qz ɜ aug ūba ideo sunt instituta non ut p ea homines inuicem fallant ɜ p ea in alterius noticiam cogitacōnes suas ferant. ūbis ergo uti ad fallaciam non ad qd sunt instituta pccm est sicut dixi in mendaciuz. vide in uox et in loquela et in passiuuz et in logos et in positiuus et in nuga. qn̄ autem in uerbis pme et secunde psone debeat addi ntūs dixi in narracō ¶ Hic nota qz dicit origenes in omel Cum desponsata eēt maria ⁊c Si hoc ūbum humanū et corpale immissuz in auribus plurimoꝝ non diuiditur p singulos. ut ps in alio. et ps iteꝝ fit in alio. ɜ in omnibus integꝝ et plenuz habetur et in unoquoqz totū fit qnto mag uerbum unigenitus ubiqz totus ē et in celo et in terra et apud patrē et in ūgine Et non diuiditur neqz scinditur neqz in ptes efficit ɜ totus totū tenet totū implz totū

Verculū di. puū ū et cor cu // illustrat et possidz.

Verecundor daris In uerecundus est

Verecundus A uereor reris dr ūecundus da dū qui ueꝝ eoam factū erubescit Et compatur vnde hec ūecundia die et ɜ ūecundiosus sa sum Itez a ūecundus ūecundor aris. i. erubescē et ꝓduc hanc sillabam da ubiqz Itez a ūecundus cōponit inuecūdus da dū Et compatur vnde hec inuecundia die

Veredarius In ueredus exponitur

Veredus di mas ge. i. equus trahens redam. et est compositū a ueho et reda de. quasi uehens redam. vnde ɜ ueredarius rij. auriga. et ueredarius dicitur nūcius qui uehit nūcium. hester c viij. et epistole misse p ueredarios qui per omnes ꝓuincas discurrentes. et cetera. et ueredus eciam ɜ quosdam dicit auriga. et ind ueredarius ria riū. ad ueredū uel ueredariū ptinens. et ꝓducit penl ueredus. vnde quidam. Est ueredus equus uectere re

Verendus. a uereor eris dr ue // dam sine currū rendus da dū. timendus ul erubescendus. vnd uerenda dicuntur genitalia uiroꝝ uel mulieꝝ ꝓpter

Vereor. a uerus dr uereor reris // uerecundiam ueritus sum uereri. i. uerecundari uel timere. et ꝓprie ex exhibicōne reuerencie. qr ueroꝝ est uereri Vereor componit reuereor ris reueritus sum. vnd reuerendus da duz. Vereor et eius composita deponencia sunt et corripiūt ue. vnde quidam. Cum dicit dele non secum esse ueretur

Veretrum. a uir dr ɜ ueretꝝ tri penl cor naturaliter. qr uiri est tantū. qr ex eo uirus emittitur. qr uirus ꝓprie dicit humor fluens a natura uiri. Itez dicitur et genitalia a gignendo et pudenda p uere

cundia et inhoneſtate. que non habent ſpeciem de
coris ſicut alia membra que ſunt in ꝓmptu.

Vergilia. a uer dr̄ h̄ ūgilia lie. ſtella ul' ſignū qd̄
dicitur pleias. et dicunt̄ pleiades ūgilie. q2 uere o
riantur et uernent et ſplendeant

Vergito tas fre. i. frequenter uergere. et cor gi.
Vergo gis ſum ſi ūgere. i. declinare ul' infundē.
ul' ūſare. vnde ūgito tas. et ūſo ſas fre. Vergo cō
ponitur conūgo gis ſi ſum. infundere. Vergo et e
ius compoſita actiua ſunt licet ſepe ponant̄ in ab
ſoluta et paſſiua ſignificacōne. ut ūgit. i. inclinat̄
et faciunt preteritum in ſi et ſupinum in ſum

Veridicus ca cū penl' cor. i. uera dicens. et com
ponitur a uerus ra rum et dico dicis dixi

Veritas. a uerus. ul' a genitiuo ueri addita tas.
fit h̄ ueritas tatis ſcilꝫ p quam manent immuta
ta que ſunt ul' fuerunt ul' que futura ſunt. uel q̄
dicitur ul' que dicta ſunt ul' dicentur. Itē pt̄ ue
ritas declinari adiectiue ueritus ta tū accuſatiuo. ue
ritos. ueritas uerita. vide in ueritus. Et ſcias q̄ ē
ueritas increata. de qua dicit ihesus criſtus in e
uangelio iohannis. Ego ſum uia ueritas et uita.
Item eſt ueritas creata. que eſt triplex. ſcilꝫ ueri
tas uite. doctrine. iuſticie. de hac triplici ueritate in
telligitur qd̄ dicit grḡ in eze. Si de ueritate ſcanda
lū ſumitur utilius ꝑmittitur naſci ſcandalū q̄ ue
ritas relinquat̄. ſicut dixi in ſcandalū. et dicit̄ ue
ritas quaſi uera entitas. et eſt ethi. et ut dicit anſ
helmus. veritas eſt rectitudo ſola mente ꝑceptibi
lis. ſm ūo aug. Veritas eſt qua oſtenditur id qd̄
eſt. Item aug. Verū eſt id qd̄ eſt. Item ueritas eſt
adequatio rei et intellectus. vide in uerus

Veritus. a uereor ris ueritū dicit̄ ueritus ta tū.
i. uerecundatus. timens. et facit accūs plural' ue
ritos tas ta. et hec ueritas declinatur ſubſtantiue.
et tunc deſcendit a uerus. et cor penul' ueritus et
ueritas ſiue ſit adiectiuū ſiue ſubſtantiuū. iob xx
xij. Veritus ſum indicare nobis ſcienciam meam
inuenitur eciam irreueritus

Vermiculatus. ta tū. i. diſtinctus. et uariatus. et
eſt tractum a ūmiculis. q̄ rodentes ligna aratun
culas ibi faciunt uarias et diſtinctas et q̄ſi in mo
dum linee circūducunt. ſic eciam aurifabri faciūt
ꝓtractiones uarias in metallis. vnde in pmo can
Murenulas aureas faciemus tibi ūmiculatas ar
gento. glo. i. diſtinctas et uariatas Alia ūo tranſ
latio habet ſimilitudines aurifabri. faciemus tibi
cū diſtinctionibus argenti ꝛc̄. vel a ūmiculo colo
re dicitur ūmiculatus. q2 color ille tincturam uari
at et ab alijs diſtinguit. Item ūmiculatus pt̄ dici

Vermiculus. a ūmis (ul' a ūmiculus. i. exaratus)
dr̄ h̄ ūmiculus li dimi penl' cor. vnde ūmiculoſus
ſa ſum Et compatur Et ūmiculo las. ſcaturire ad
modum ūmiū efferuere Et h̄ ūmiculū In ſecūdo
autem regū c xxiiij dr̄ Dauid ſedens in cathedra
ſapientiſſimus pinceps inter tres Ipſe eſt quaſi te
nerrimus ligni uermiculus vbi dicit magiſter in
hyſtorijs Compatur dauid ūmiculo ligni qui te
redo ul' terebella dr̄. q̄ mollis lignū ouū pforat
dum tangitur nichil mollius illo qn̄ uero tangit
nichil durius Sic dauid in pſlterijs. et domi et cir
ca ſubiectos manſuecior fuit ceteris In trono et
contra hoſtes nullus eo acucior Et commendat̄
hic dauid in tribus in ſapientia humilitate et for
titudine Item ūmiculus dr̄ rubeus color ſlā gn̄i coc
tū nos rubū ſui ūmiculū dicimus ē enī ūmiculus
tinctura ex ſilueſtribus frondibus in qua lana ī
gitur que ūmiculū appellat̄ uide eciā in coctus Itē
dicit pap ūmiculū tinctura ad ſimilitudinē ūmis

Vermis a uerro ris dr̄ h̄ ūmis huius ūmis Et
ſunt ūmes aut terre ut ſcorpio. aut aque ut ſang
uiſſuga. aut aeris ut aranea. aut frondiū ut eruca
aut lignoꝝ ut teredo. aut ueſtimētoꝝ ut tinea aut
carnium ut emigraneus. lumbricus. aſcarie. coſti.
pediculi. pulices. lendes. tarmus. ricinus. uria. ti
mex Et dr̄ ūmis a ūrendo q2 non ut ſpens aptis
paſſibus ſꝫ ſquamaꝝ niſibus repit q2 non eſt illi
ſpine rigor ſed in directū corpuſculi ſui ptes q̄da
tim porrigendo contractas. contrahendo porrectas
motū explicat. ſicq3 agitatus ūrendo ꝓlabitur ul'
dr̄ ūmis quaſi uernis q2 in uere exeat Et gignit̄
ūmis ſine ullo concubitu licet qn̄q3 de ouis naſ
catur ut qn̄q3 ſcorpio vide eciam in reptile

Verna a uerno nas dr̄ h̄ et hec uerna ne. famu
lus pulcher fulgens q2 ūnat in domo militum ſeu
diuitū pulchritudine ueſtium Et hinc h̄ et h̄ ūnu
la le. Et h̄ et h̄ ūnacula le dimi. Et h̄ ūnaculus et
hec la. i. famula et ꝓpe in domo nata uel nutrita
In xiiij c gen̄ dr̄ q̄ abraham nūauit expeditos
ūnaculos ſuos cccxviij et cor pnl' ūnaculus uide

Vernaculus In uerna uide) in fuus

Vernalis In uernus eſt

Verno A ūnus dr̄ ūno nas naui. i. clarere ſplen
dere delectari florere ſic in uere. vnde ūnans ge om
et cōpat̄ vn̄ ūnanter aduībiū et hec ūnancia cie

Vernula ūnule dimi. In uerna eſt

Vernus a uer dr̄ ūnus na num. ad uer ptinens
uel clarus ſplendidus delcābil' vnde ūnus dies ū
num tempus eccl' l In diebus ūnis Et hinc h̄ et
hec ūnalis et hoc le in eodem ſenſu et ꝓducit na

Veroſitas a uerus dr̄ uerosus ſa ſum vnde h̄ ue
roſitas tatis. i. ueritas

Verpus dr̄ q̄ſi ūrens podicem uide in digitus

Verres A uires dr̄ h̄ uerres huius ueris. por
cus cū teſticulis q2 magnas uires habeat vnde uer
rinus na num pnl' ꝓd Item uerres ꝓpium nomen
cuiuſdam vn̄ ſimiliter ūrinus na num pnl' ꝓd et
hec ūrine naꝝ quidam lib' quē ticius fecit contra

Verriculum li illud quo domus purga) uerrem
tur ul' q̄odam genus retis ul' nauis piſcatorie Et

Verrinus na nuꝫ In uerres uide) dr̄ a uerro ris

Verrito tas fre. i. frequenter uerrere et corr ri.

Verro ris o in i uerri et ro in ſum uerſum et ē
uerrere trahē ul' tergere purgare radere ſcopere.
Et componitur conuerro ris ri. i. euertere. extra ū
tere reijcere. et eſt actiuū cū ſuis compoſitis. et fa
cit pteritū in ri. et ſup̄ in ſum. et ut dicit pe in po
maioris. R tranſit in s in uerror uerſus

Verruca. a uerro ris. dr̄ h̄ uerruca ce. puſtula car
nem ſuperexcedens. que et porrum dicit̄. et poni
tur qn̄q3 ꝓ quodam uehiculo. vnde ūrucoſus ſa
ſum. ūrucis plenus. tuberoſus ul' ineq̄lis incōptus

Verſiculus uerſiculi. dimi paruus uerſus

Verſificor. a uerſus et facio componit̄ uerſificor
caris. ūſificatus uerſificari. i. ūſus facere. vnde hic
ūſificator. ūſificatorius ria riū. et h̄ et h̄ ūſificabi
lis et h̄ le. et ūſificus ca cū. Et cor penl' uerſificor.

Verſilis. a ūto tis dr̄ hic et h̄ ūſilis et h̄ le penl'
correpta. facilis ad uertendum

Verſipellis. a ūto et pellis componit̄ h̄ et h̄ uer
ſipellis Et h̄ le. i. aſtutus. ſubdolus. malicioſus. de
ceptor. q2 in diūſa uultū et mentem uertat. uel q2

dū diuiſis recipit modis in uarias pelles ſe tranſ uertat. puer. xxxi. et pfert mendacia uerſipellis

Verſito tas fre. i. frequenter uſare. et corripit ſi. uerſo ſas. i. frequenter uertere. ul' frequent' uergere. ul' frequent' uertere. Nam eſt frequentatiuū pdictoꝝ triū uerboꝝ que faciunt ſup in uſum ſu.

Verſum eſt ſup triū ūboꝝ. ſciꝫ vide in uſum de ūgo gis ūſi uſum. et de ūto tis ti uſum. et de ū ro ris ri uſum. unde uſus. Verto facit uſum uerro uergo ꝗ uerſum. Itez a uerto dr hic uerſus ſus. actus ul' paſſio uertendi. et uerſus qui conſtat ex oracōnibus uſqꝫ ad diſtinctionem. et ipſa diſtinctio. et uerſus qui conſtat ex pedibus. et dr a uerto. qꝛ tam diu debet uerti quouſqꝫ recte conſtituatur. ul' qꝛ ſibi pfixo termino ultra non pgredit' ſꝫ reuertitur. ul' ſic uerſus a uulgo ſunt uocati. qꝛ ſcribebant antiqui ſic terra aratur. a ſiniſtra eniꝫ ad dexteram pmum deducebant ſtilū. deinde conuertebant ab inferiore rurſus ad dexteram. Item uerſus inuenit' p ordine. unde legitur in iii li reg c vii. Septena uſuum retiacula. Item a ūto uſus ſa ſum. et ponitur ſepe p aduībio qlitatis ul' loci et conſtruit' cū acc̄o. ut uſus uel uſum ciuitatem. uel illum. vl' pocius eſt ꝑpoſitō qn̄ regit caſum ꝑ donatum. Itez uſus ſa ſum pt deſcendere a uergo gis. et a uerro ris et tūc ſapit ſignificacōnes pdic

Verſutus. a uerto tis dr uerſutus toꝝ uerboꝝ ta tū penl' pō. i. aſtutus. contortus. ſubdolus. deceptor malicioſus. qꝛ eius mens in quolibet actu ad quamlibet fraudem uertitur. et compatur. vn̄ hec uerſucia cie. i. aſtucia. torta ſentencia. deceptō.

Vertebra. a uerto tis dr h uertebra bre. uertebre ſunt ſumme oſſiū ptes nodis groſſioribꝫ conglobate. ſcilicet ipe iuncture oſſiū. qꝛ ad inflexionem membroꝝ ūtuntur. unde ſepe cardo dicit' uertebra qꝛ uertitur. et corripit te naturaliter

Vertex. A uerto tis dr h uertex ticis ea ps capitis qua capilli colliguntur et ad quam celantes ūtitur. ſciliꝫ poſtrema ul' ſumma. Et nota ꝙ ūtex ſepe accipitur pro uertigo. et ꝙ antiqui dicebant uortex et uortigo. Sapiencie xiii. Lignū curuū et uorticibus plenū. Item uertex aliqn̄ ponitur pro toto capite. et corripit penl' geniti. et deſinit in ex

Vertibulum. a ūto tis correptam naturaliter dr h uertibulū li penl' correpta. itē qd uertebra. ul' illud inſtrumentū cū quo carbones uertuntur

Verticoſus. a uertex dr uerticoſus im fornace ſa ſuꝫ. i. ſupbꝫ ul' cuius capilli in ūtice congirant

Vertigo. a uerto tis dr h uertigo ginis. globus. conuolucō. congiracō. qn̄ fit a terra in uento. et in capite a morbo. unde uertigineus nea neū. et uertiginoſus ſa ſum. ſicut qui uertiginem capitis patitur. et inuenitur aliqn̄ uertex p uertigine. Itē antiqui dicebant uortex et uortigo ꝑ huguconem. pſo autem in iiii ethi. dicit. ūtigo eſt. quocienſcūqꝫ uentus ſurgit et terram in circuitu mittit. ſic et in ūtice hominis accerſe et uene. uentoſitatem et reſoluta humectacōne gignūt. et in oculis girū faciunt. unde et uertigo nūcupata eſt. Et pō penl'. nominatiui uertigo. vide in uertex

Verto tis ti uerſum uertere. i. pmutare tranſmutare. a quo componitur. Auerto tis. Aduerto tis. Animaduerto tis. Anteuerto tis tere. i. pintelligē. pcognoſcē. Conuerto tis. Circūuerto tis. circūquaqꝫ uertere. ul' in giro uertere. deuerto tis. deorſum uel de uno loco ad aliū ūtere. remouere. Diūto tis. ſecedere. ire ul' uariare. ul' diuidere. quaſi diuiſis modis uertere. unde diuiſo ſas. fre. Euerto tis. deſtruē uel extra uertere uel ualde uertere. Perūto tis. deſtruere. ad malū ūtere. puſum facere. puerto tis. preuenire. pterire. tranſire. et preuertor teris. deponens in eodem ſenſu. Obuerto tis. i. contra uertere Reuertor teris. retro ūtere. uel redire. qd antiqui dicebant reūto tis. Subūto tis. deſtruē quaſi que ſubtus ſunt uertere. et econūſo ul' decopere. ſeducē tranſuerto tis. ultra uertere ul' ad aliud ūtere. obliquare. unde tranſūſus ſa ſum. Verto et eius compoſita. faciūt pteritū in ti. et ſupinū in ſum. ſicut uergo. et uerro. unde quidam. Verto facit uſum uerro ūgo quoqꝫ uſum. Item ūto et eius compoſita in o omnia ſunt actiua. pter diūto p ſecedē. et reuerto ꝑm antiquos que ſunt neutra. In or autem omnia ſunt paſſiua pter aūtor p ſpernere. et reū

Vertūnus. a ūto tis tor que ſunt deponencia dr ūtūnus ni mas ge. deus mercatoꝝ. a ūtendis mercibus et ponitur ſepe p foro. orac' uertūnum ianū qꝛ liber ſpectare uidens. Itez ūtūnus dr deus principioꝝ ul' anni ul' diei. ul' alterius rei. et dicitur ſic a uertendis annis ul' diebus. et ſepe poni

Veru. a uerus a ū tur pro ipſo anno uel die dr hoc ueru indeclinabile in ſingulari numero. Sꝫ in plurali. h ueru ueruū ueribus irregulariter ſicut cornibus. ꝑ ꝑm uſum facit in ubus uerubꝫ. et eſt ueru inſtrumentū ferreū ul' ligneum quo carnes aſſantur.

Veruetinus na nū in ūuex eſt

Veruex. a uires h ūuex uecis dr. i. aries. qꝛ oulbus ceteris ſit forcior. ul' dr ſic qꝛ ſit forcior. ul' dr ſic. qꝛ ſit uir. i. maſculus. ul' qꝛ ūmem habeat in capite. qui eū anetare facit. unde ūuetinus na nū et ut dicit ps in v li e. ubi agit de deſinentibus in ex ūuex cuius final' ſillaba naturaliter pducitur mas ge eſt. et hec eſt cauſa quare in gtō penl' p ducitur. unde in aurora dicit'. Victima ūuecꝭ ſig

Verus ra rum. i. non fal natur que datur are ſus. certus. componitur ueridicus ca cū. ueriſicus ca cū. ueriloquus qua quū. vn̄ ueriloquiū. Et nota ꝙ uero ponit' ſemp p coniūctione copulatiua et ſepe p affirmatiua. i. certe. et ſepe p expletiua Item ueꝛ ſepe ponitur p ſed. ul' p certe. Item re uera. i. certe. et eſt compoſitū. ul' ſunt due partes poſite p vna. et pducit pmam uerus. unde pſper Arta uia eſt uere que ducit ad atria uite. Verus amor xpi uera eſt cuſtodia legiſ Et ſcias ꝙ dicit ambroſius. Omne ueꝛ a quocumqꝫ dicatur a ſpiritu ſancto eſt. vide in ueritas

Verutatus in uerutus vide.

Verutulus In uerutus uide

Verutus A ueru dr uerutus ta tū. i. ueru armatus pnl' pō Item h uerutus ti dr quoddaꝫ genuſ pili vn̄ uerutulus li dimi Et uerutatus ta tū. ue

Veſanus ſanus componit' cū ruto armatus ue qd eſt ſine et dr ueſanus na nū quaſi ſine ſanitate animi et compatur vn̄ ueſania nie. i. inſania

Veſcor ceris ueſci. i. comedē ul' uti Et pō ſa cibo Et componitur conueſcor ceris eueſcor ceris Et ē deponens ueſcor cū ſuis compoſitis. et caret ſup ꝑm uſum et eciam ſupplecōne preteriti debent tamen facere ueſcitum penul correpta

Veſculentus A ueſcus et lentos dr ueſculentus ta tū delicijs et ueſcis plenus Et compatur unde hec ueſculēncia cie delicjaꝝ uel ueſcoꝝ copia

Veſculus In ueſcus uide

Veſcus a ueſcor ceris dr̄ neſcus ca cū .i. comeſtibilis ad ueſcendū abilis ueſcibilis. uel ueſcus ca cū .i. deliciosus gracilis Et ueſculus la lum dimi. uel ueſca componitur a ue qd̄ eſt ſine et eſca Inde ueſca quelibet pua comeſtibilia quaſi nō eſca uel quaſi uelud eſca .i. parua eſca

Veſica quaſi uas aque dr̄ quoddam inteſtinum ubi colligitur urina ſicut in uentre cibus vnde dicit yſid̄ ueſica dcā quaſi uas aque ꝙ ſicut uas aqua Ita de renibus urina collecta repletur et humore diſtenditur cuius uſus in uolucribus nō hētur Item ueſica dr̄ eleuacō et inflacō cutis q̄ ſimiliter plena ē aquoſi humoris vnde exod̄ x erunt in iumentis et hominibus ulcera et ueſice turgentes Et ꝓd̄ pnl' Orac̄ in pmo ſmonū Nam diploſa ſonat q̄tum ueſica pepedit Et dr̄ ueſica a uas uaſis quaſi uas aque uel ueſica q̄ſi uaſica ꝙ auis ibi colligit grana quaſi in uaſe Et ē ethimologia et ſcribitur per unum s ſine c vnde dicitur pro

Veſicula A ueſica dr̄ Differri ſicut reſina caſia hec ueſicula le dimi pua ueſica Itē ueſicula dr̄ illa tenuis pellicula ueſice formam hn̄s que ē in gutture auis in qua cibaria congregantur de qua dr̄ leuit' ueſiculā ſuo gutturis et plumaſ ꝓijcet

Veſpa pe animal ē exiguū uolatile aculeis ueneroſum que aſinoꝝ carnibus putridis naſci dr̄ Et componitur ueſpa a ui et paro ras. ul' paro as ꝙ ui petit uel uim paret. Eſt ergo animal uolatile ualde uiolentū. vn̄ h̄ ueſpariū rij. nidus ueſpaꝝ

Veſpelio. ſpolio componit' cū ueſtis. et dicit' h̄ ueſpelio onis ſepulcroꝝ uiolator. ſcꝫ qui mortuoſ expoliat. ul' componit' a uiolo las et ſepulcꝝ. ul' a ueho is. ꝙ uiolat ſepulcꝝ. et ſepulti ueſtē uehit

Veſper. a ueſpa ul' ueſpus dr̄ h̄ ueſp ri et h̄ ueſperis et hec ueſperugo ginis Et nota ꝙ h̄ ueſperus ri. et h̄ heſperus ri. et h̄ ueſper ris et ueſper ri et hec ueſpugo ginis. nomina ſunt vnius et eiuſdem ſtelle. que in nocte poſt ſolem apparet et in mane ante ſolem. vnde in mane ante ſolem dicit' lucifer ul foſforos. et dicunt quidam ꝙ h̄ non pt̄ eſſe in eodem tempore ꝙ eadem ſtella in ſero ſeqtur ſolem et in mane p̄cedat. ſꝫ h̄ contingit in diuſis temporibus. Alij autem dicunt ꝙ mercurius et uenus cū ſint ſatellites ſol' q̄nꝙ ſunt ita diſpoſiti ꝙ uenus p̄cedat ſolem et mercurius ſequitur ul' econuerſo. et tunc vna illaꝝ ſtellaꝝ ſcilicet illa q̄ ſequitur ſolē uidetur in ſero poſt ſolem. illa que precedit in mane uidetur ante ſolem. ſed ꝙ ille due ſtelle ſunt conſimiles in ſplendore et quantitate creditur ꝙ eadem ſtella ſit et in ſero poſt ſolem. et in mane ante ſolem. Alcius autem philoſophantibus placuit ꝙ una et eadem ſtella ſit uenus. ſcilicet que in ſero ſequitur ſolem et in mane precedit et in eodem tempore anni. eſt enim altior ſole cū ergo contingit ꝙ inſimul ueniūt ad occaſū ꝙ uenus eſt altior diucius uidetur in ſero q̄ ſol. Eadem racōne et cicius uidetur in mane q̄uis eq̄ cito motu diſcurrant. et ad hoc oſtendendū ſatis familiare inducit' exemplū. Nam cicius uidemus aſcendencia remota q̄ propinqua. et diucius uidemus deſcendencia remota q̄ ꝓpinqua. quamuis equo et pari motu incedant. dicitur ergo uenus in ſero heſperus. et ueſperus. et ueſper et ueſperugo in mane lucifer uel foſforos.

Veſpera. ab heſpera et heſperus ſubtracta h. et loco illius u conſonantem ponentes dicamus hec ueſpera re. et h̄ ueſperus ri. veſpera idem qd̄ heſpera. ſcilꝫ tempuſ horaꝝ qd̄ eſt inter diem et noctem ul' inter noctem et diem et huiuſmodi gtīs ponitur adūbialiter. in euangelio mathei. veſpere autem ſabbati. et ſignat in tempore et ad ipm̄ fit relacō p que nominaliter poſitum qd̄ ſequitur q̄ lucēſſit in pma ſabbati. ſicut ad h̄ nomen romam poſitū adūbialiter fit conſimil' relacio. Cū dr̄ ille uadit romam que eſt caput mundi. et fit relacio ad nomen ita poſitū non ex eo ꝙ ponitur adūbialiter. ſed ex eo ꝙ eſt nomen et quandam vim nominis ibi retinet. Item ueſpera et ueſperus diuſicinia ſunt. aliud enim ſignant in ſingulari q̄ in plurali. Nam hee ueſpere ueſperaꝝ ſignificat illd̄ tempus in quo cantatur illud officiū. hij ueſperi ueſperoꝝ illud officiū. veſperi ſiquidem cantant' ſꝫ ueſpere pulſantur. vn̄ v̄ſus. Ri roꝝ cantant. reraꝝ timpana pulſant. Quidā tamen non diſtinguunt inter ueſperas et ueſperos q̄tum ad officiū Item a ueſpera ul' ueſperuſ dr̄ h̄ ueſpeꝝ ri. obſcuritas que fit ex interpoſicōne nubiū inter nos et ſolem et lunam quacūꝙ hora diei. uel noctis. et et h̄ ueſpē uel h̄ ueſper ris qd̄ ſignat horam qua ſol incipit declinare ad occaſum. et durat uſꝙ ad crepuſculū. et ueſperi dtūs inuenitur poſitus adūbialiter ſicut ſorti ut dicit ps in xv li. ubi agit de adūbijs. et h̄ ueſpere in dedi. ꝓ hora pulſandi. et licet h̄ uocabula indiſtincta ſint Tamē confundūtur ſepe apud autoreſ et ꝓ ſe inuicem poſita inueniuntur

Veſperaſco cis. in ueſpero ras eſt.

Veſpero. a ueſpera re dr̄ ueſpero ras. ueſpeꝝ facere. ūbum excepte actionis ſoli deo conueniens Item ueſperaſco cis incho. ueſper incipit ſero fit. Et componit' adueſpero ras. vn̄ adueſperaſco cis incho. Et ſunt omnia iſta uerba excepte actionis ſoli deo conueniencia. pt̄ tamen dici. dies adueſperat ul' adueſperaſcit .i. tendit ul' incipit tendē ad ueſperam. Et adueſperaſcit impersonaliter .i. ueſpera appropinquare incipit

Veſpta. a ueſpera dr̄ h̄ ueſperta te. deus illius hore que eſt inter diem et noctem. vnde ueſpertinus na nū. et h̄ ueſptina ne .i. cena in ſero in ueſpera. et ꝓducit penl' ueſptinus cū habeat t a ſuo pmitiuo. Nam ſi non haberet t ſuū pmitiuū corripet' pel'. ut craſ craſtinuſ homo hornotinus In gaſ dr̄. Eſt ueſpera dea dicat' et heſperus aſtꝝ

Veſpertilio. a ueſpere ul' a ueſperta dr̄ h̄ ueſptilio onis ꝓmiſcui generis. auis in ueſpē uolans auis lucifuga muri ſimilis. De hac aue dicit baſilius in viij omelia examcron. veſpertiliones non minus quadrupedes ſunt q̄ pennati. quas eciam ſolas ex auibus omnibus dentes habere conſtat et catulos ꝓcreare feruntur. et in aere nō plumis ſꝫ quadam membrana pellicia uti. eſt eciam illis inter ſe magna dilectio p naturam. Nam uelut ſeſe quedam piſcatorie de alternis herent ueſtibus qd̄ in hominibus videmus utiꝙ non facile ꝓueniret. quoꝝ non nulli ſepati ab alioꝝ conuiſacōnibus ſingularitate et ſolitudine delectantur. Et ſcias ꝙ boec̄ in iiij conſol' dicit. Nequeunt mali oculoſ tenebris aſuetos ad lucem pſpicue ueritatis attollē ſimiles auibus ſunt quaꝝ intuitū nox illuminat dies cecat. Item intellectus noſter ita ſe habet ad manifeſtiſſima nature ſicut oculus noctue ul' ueſpertilionis ad lucem ſolis. vide in noctua

Veſpertinus na num. in ueſpera vide.

Veſperugo ginis In ueſper exponitur
Veſpertū ti. locus ubi ueſpe abundant Et dicitur a ueſpa. et ꝓducit penultimam

Veſpula le diminutiuum. parua ueſpa

Veſta. a ueſtio tis. dr̄ hec ueſta te. quedam dea paganoꝝ. ſcilꝫ terra que ueſtiatur herbis uł uaris alijs rebus. vel ueſta componitur. a ui et ſtando qꝛ ſua ui ſtet. vnde hꝭ et hꝭ ueſtalis et hoc le. et ut dicitur dee ueſte ſeruiebant uirgines

Veſtiarius. a ueſtis dicitur hꝭ ueſtiarius rij. qui peſt ueſtibus. et hꝭ ueſtiariū rij locus ubi ueſtes reponūtur uł ubi mouuntur. et facit uocatū ueſtiarie us in e. Si autem ſit ꝓꝓium nomen facit uocatiuum in i ueſtiari. ut ueſtiarius remota us fit

Veſtibulum. a ueſta dea dicit hꝭ ueſti ꝫ ueſtiaribulum li pnł cor ſcilicet exterior ps domus ſicut eſt porticus qꝛ ē ueſte conſecratū uel qꝛ ueſtibulū pus ſunt fcm̄ in tēplo dee ueſte uł qꝛ in illa pte tēpli ſolꝫ eſſe ymago eius q̄ſi ueſte ſedibulū uł q̄ſi ueſte ſtabulū uł dr̄ a ueſtio qꝛ ueſtiat domū ui꞉ ꝓpe ſic dr̄ porticus in qua ueſtimur uel componitur a ue qd̄ eſt ſine et ſto. quaſi ſine ſtacione qꝛ introeuntes non ſtant in illa pte neqꝫ morantur ſed tranſeunt in interiorem ptem domus

Veſtigiū a ueſtis et ago componiť hoc ueſtigium gij. ſignū pedis pma planta expſſum ſic dictum. qꝛ uie pcurrencium ueſtigijs ueſtigentur. i. agnoſcantur. vnde et ſepe ueſtigiū dr̄ ſignū. Vn̄ ueſtigio as. ueſtigijs inquirere. et p ſincopam ueſtigo gas. inquirē. explorare. Et dr̄ ueſtigare quaſi ueſtem agere. et ueſtigiū quaſi ueſtis actio. qꝛ cū imus ueſtes pedibus mouemus. et componiť inueſtigo gas. inquirere. et eſt actiuū ueſtigo cū omnibus ſuis compoſitis. et ꝓducit ſti. vnde theodulus Grecoꝝ pmus ueſtigant ḡmata cadmus

Veſtigo gas. in ueſtigium vide.

Veſtio tis tiui titū tire. i. induē vnde hꝭ ueſtitus tus tui Et intelligitur lacius cultus q̄ ueſtitus. Item habitus ad naturam ptinet cultus ad homines veſtio componitur conueſtio tis. deueſtio tis ueſtes auferre et ē contrariuꝫ ad inueſtire Inueſtio tis reueſtio tis Et eſt actiū cū ſuis compoſitis Itē a ueſtio dr̄ hꝭ ueſtis huius tis Et facit accūs ſing in em uel in im ueſtem uł ueſtim et abltūs ſing in e et in i ueſte uł ueſti Et gtūs pluralis in ium hoꝝ ueſtium Et accūs pluralis in es et in is has ueſtes uel ueſtis De ornatu ueſtium dixi in orno ¶ Hic pt queri an cōueniat religioſ uilibus ueſtibus uti Ad hoc ē dn̄dum qꝛ ſicut aug dicit in iij de doctrina xp̄iana In omnibus exterioribꝫ rebus non uſus reꝝ ſꝫ libido utentis in culpa ē ad quam diſcernendam attendendum eſt qꝛ habitus uilis et incultus dupliciter pt conſidꝰari vno modo ꝓut ē ſignum quoddam diſpōnis uł ſtatus humani qꝛ ut dr̄ ecc ix Amictus hominis annūciat de eo Et ſꝫ hꝭ uilitas habitus eſt qn̄qꝫ ſignū triſticie vnde et homines in triſticia exn̄tes ſolent uilioribus ueſtibus uti ſicut econuꝰſo in tempe ſolennitatis et gaudij utuntur culcioribus ueſtimentis vnde et penitentes uilibus ueſtimentis induuntť ut pꝫ Ione iij Et in iij reg de achaz qui induit cilicio carnem ſuam Qn̄qꝫ eſt ſignum contemptus diuiciaꝝ et mūdani faſtus Vn̄ iero. dicit ad ruſticum monachū. ſordes ueſtium candide mentis indicia ſunt uilis tunica ſeculi contemptū ꝓbat dūtaxat ne animus tumeat. ne habitus ſermoqꝫ diſſentiant Et ſꝫ utrūqꝫ hoꝝ competit religioſ uilitas ueſtium qꝛ religio eſt ſtatus pn̄ie et contemptus mundane glorie Sed qꝛ aliquis uelit hꝭ alijs ſignare contingit ꝓpter tria vno mō ad humiliacionem ſui Sicut eniꝫ in ſplendore ueſtium animus hominis eleuatur Ita ex humilitate ueſtium humiliatur vnde habetur iij reg xxj c de achaz qui carnem ſuam cilicio induit Dixit dn̄s ad heliam Nonne uidiſti achaz humiliatuꝫ coram me Alio modo ꝓpter exemplum alioꝝ vnde ſup illud mathei iij habebat ueſtimentū de pilis cameloꝝ ꝛc. dicit glo. qui pn̄iam predicat habituꝫ pn̄ie pten dit Tercio modo ꝓpter inanem gloriam ſicut aug dicit qꝛ in ipis ſordibus luctuoſis pt eſſe iactancia. Et ieronim ad nepocianū loquens de ueſtibus uilibus que deferuntur ꝓpter humanam gloriam dit ueſtes pullas eque uita ut candidas Ornatus et ſordes pari mō fugiendi ſunt qꝛ alteꝝ delicias. alteꝝ gloriam redolet Duobus ergo pmis modis laudabile ē abiectis ueſtibus uti. tercio modo eſt uicioſum Alio autē modo pt conſiderari habitus uilis et incultus ſꝫm qꝛ ꝓcedit ex auaricia uł negligencia et ſic eciam ad uicium ptinꝫ Item ſcias qꝛ ariſtotiles dicit in iiij eth qꝛ ſupabundancia et inordinatus defectus ad iactanciam pertinet

Veſtiplica ce. penł cor. mulier que ueſtes plicat

Veſtitus tus. in ueſtio eſt. Et ueſtitus ta tū eciam

Vetellus la lū. i. uetulus a uetus dr̄ ꝧ am dicť

Veteranus. A uetus dr̄ ueteranus na nū. ſenex. decrepitus. emeritus. ſicut ſunt milites qui in uiu prelij non ſunt poſt multos milicie labores.

Veterator. a uetero ras dr̄ hꝭ ueterator toris. in malis inueniendis et ſtatuendis pſeuerans. qꝛ ſit multi et ueteriſ uſuſ in malicia inſidiator callidus

Veternoſus in ueternum eſt

Veternū. a uetuſ dr̄ hꝭ ueternū ni. quedam infirmitas que facit hominē diu languere et pigrere et iuuenem uideri ſenem. et ponitur ſepe ꝓ pigricia. vel eciam dr̄ ſic quelibet infirmitas quā hn̄t ueteres ex conſueto. ſicut eſt obliuio. ḡuitas. gutroſitaſ vn̄ ora in epꝑ. cui me funeſco ꝓperant arcē ueterno Et inde ueternus na num et ueternoſus. ſa ſum qui talem morbum patitur annoſuſ uetus Aug in Ioh in omeł de nupcijs quid dicis ſpens ueternoſe Terenc in eunuc hꝭ ē metus uetuſ ueternoſus ſenex Et diſtingue ſic. uetus eſt conuicij q̄ſi contemptibił. ueternoſus ex morbo. ſenex etate. Et ē reuencie In grec autem ponuntur iſti uerſus Quod ueteri prioꝝ ſimilem facit eſſe ueternum Dicas qui patitur dicatur quiſqꝫ ueternus. pt eciam ueternus dici a uetus ſꝫm ps

Vetero ras raui dr̄ a uetus Et ē ueterare antiquare ſenere Et ē abſolutū licet inueniatur tranſitiue poſitū. ut ueteraui capam meam Inde ueteraſco cis incho uetero componitur conuetero ras inuetero ras. p̄s. Inueterani inter oīs inimicos meos Vetero neutꝝ ē cū ſuis compo. Et corripit te Item a uetero ueteratus ta tum. antiquus

Veteroſus a uetus dicitur ueteroſus ſa ſum id eſt uetuſtus uel uetuſtate plenus

Vetitus ta tū. i. ꝓhibitus a ueto tas et cor pnł vn̄ ꝓſper Non iuſtis uetitis abſtinuiſſe ſat ē uide

Veto tas tui titū tare. i. ꝓhibē A q̄ ꝧ in ueto. componitur deueto euito Et eſt actiū ueto cū ſuis compo Et facit pteritū in tui et ſup in titū et corue Ouid de remed Qn eciam attendas uicia irri

tas q uetando Inuenitur etiam apud antiquos uetatus Vnde in actibus xvj a uetati sunt a spū sancto loqui ūbum in asia

Vetulus la lum aliqātulum uetus et dr a uetus uetus a ueto tas dr uetus teris ge omnis. q antiqui dicebant ueter ra rum et compar uetior ueterrimus Et dr uetus a ueto q talium ē phibē a delictis Et cōponitur quetus .i. ualde uetus et puetus .i. ualde uetus uide in ueternum et cor ue

Vetustus ta tū .i. antiquus Et cōpar sior simus Et iob in xv Multo uetustiores q patres tui Et dr a uetus vnde dicit ps in iiij li. uetus assumpta tus fit uetustus Et cōponit quetustus et puetus

Vexillarius in uexillū ē Ibi tus ualde uetustus

Vexillifer ra rum penul' correpta ferens uexillum Et componitur a uexillum et fero

Vexillum a uellum quasi p diminucionem Et dr hoc uexillum li qsi uellulum vnd uexillarius ria rium ad uexillum ptinens ul' uexillum ptans Et debz pferri uexillum et auxilium sicut dr aux it qsi sono duoꝝ ll. tamen pdiore pferunt auxilium et uexillum ac si scriberentur p s sicut pfertur desiderium consilium. vnde uexilla regis pdeunt debet pferri uexilla p x ut illuxit uexit unxit

Vexo a ueho his dr uexo as aui are Iunxit. .i. ptare molestare turbare Et est actiuū cū suis

Vguicio cionis ppum nomen Et cōpo si qua hz uim Et dr uguicio .i. terra bona non tm̄ pn̄tibus s etiam futuris multa enim utilia scripta posteris reliquit uel uguicio qsi uigecio .i. uirens terra nō

Via a ueho is dr h Et solum sibi s etiam alijs

Via uie q p eam aliquid ptatur. uel uia qsi uehicula. et est ppe uia qua pt ire uehiculū. vnd et sic dicitur ab incursu uehiculoꝝ. et est nouem pedū. et capit duos actus. ut p contrariū uenientia iumenta transire possunt. vnde h et h uial' et h le. et h uiator toris. Item a uia uio as are. iter facere. ambulare. vide in suo loco.

Viaticū a uia dr h uiaticū ci. victus qui necessarius est in uia ad expendendū. et defertur in uia. vnde et uiaticū dr corpus domini. q ppositus est nobis uictus in uia. et hinc uiaticus ca cū. in uia necessarius et delatus uel in uia sustentatus

Vibicosus a ū uibicibz plenus et deriuat a uibix

Vibix. A uimen dr h uibix uibicis .i. frutex in petrosa terra ul' minuta ūga ul' incisio et uestigiū qd fit in carne ex uirga. et ponitur p qualibet incisione. et pd penl' geniti. parsius. Si puteal multa cautus uibice flagellas. Nomina enim feminea desinencia in ix pducunt penl' geniū. ut lodix dicis. ibix ibicis. uibix bicis. Quidam tamen dicunt q dicendū ē h uibex bicis. s eis opponitur q nomina desinencia in ex corripiunt penl' geniū pter ūuex ūuecis. s uibex. pd penl' gn̄. Ad h ipsi dn̄t q ūuex et uibex excipiuntur a regula. ps autem in li. de accentu non excipit nisi uervex. Magister uero bene dicit. q dicendum est uibix sicut lodix

Vibro. a uibix dr uibro bras. Et h puto ueꝝ. brani brare bratū .i. resplendere. ul' crispare. concutere ad iaculandū. uel iaculari. sicut solemus face de minuta ūga. et corr pmaz q uibro naturalis

Vicaneus A uicus dr uicaneus nea Vicor pmā neum idem quod uicinus na nū Et componitur

Vicanus A uicus dr. cōuicaneus conuicinus uicanus na num .i. uicinus na num Et prod ca Et componitur conuicanus na num

Vicarius a uice dr uicarius ria rium per uicem succedens vel uicem domini uel alterius gerens

Vicatim adūbium penul' prod pt deriuari a uicos quasi p uicos ul' de uico in uicum vel pt deriuari a uice id est uicissim p singulas uices

Vicecomes A uice et comes componitur uicecomes huius uicecomitis Et acuit penl' s usum licet sit breuis sicut et archidiaconus s h facit potencia nū q remanz incorruptus Et iō nō amittit accētū

Vicecomitissa A uice et comitissa componitur h uicecomitissa se uxor uicecomitis.

Vicenus. a uiginti dicitur uicenus na nū penl' p ducta .i. res uiginti ul' ptinens ad uiginti. Iudit p mo. vicenoꝝ pedum spacio tendebatur.

Vices. a uinco cis. dr h uix ul' uices gtō uices. s

Vicia. a uice dr hec uicia Et ntūs in usu non est de qddam genus leguminis. q uice panis ea utitur in quibusdam locis. ul' uicia q uiciosa q mala est. vel uicia dr a uictoria quam antiqui uicia dicebant. Inde uicia quasi uictorial'. q uictoriales ea olim solebant coronari. vnde uiciosus sa sum. Inde uenit hoc uiciū. vnde ūsus. Est uiciū crimen

Vicies in uigies uide. Vicia Cū uiciam q dicito semen

Vicinia. uicinus dr h uicinia nie. et h uicinitas. tis. vicinia pximitas locoꝝ. uicinitas regio unica

Vicino nas in uicinus exponitur

Vicinulus la lū diminutiuū a uicinuus dicitur

Vicinus. a uicus dicr uicinus na nū. et hic uicinus et hec uicina ne. substantiue. vnde h uicinitas tatis. et uicinulus la lū dimi. et uicino nas .i. more uicini se gerere. ul' ppinqre uel iungere. Et cōponitur abuicino nas. disiungē. aduicino nas. adiungē uel appropinquare Vicino pro iungere et eius composita s hanc significacōnem actiua sunt Aliter neutra sunt Itē uicinus componit cōuicinus na num et pd pnl' Ouid de arte. Vicinūq pecus grandius uber habz. Et dr uicinus qsi uico natus

Vicissim adūbium id est Et et est ethimologia alternatim mutuo p uices Et deriuatur a uice

Vicissitudo a uice dr hec uicissitudo dinis vnde uicissitudinarius ria rium uicem pbens. uel uicē

Victima A uinco cis Vdn̄i ul' alterius gerens dr hec uictima me. quē occidi solz pter uictoriaz scilicet sacrificiū qd fit p hostibz uictis. sicut hostia p hostibus uincendis. vnde quidam. Victima p uictis datur hostia p superandis. Et erant uictime maiora sacrificia q hostie. vl' dicitur a uinctio cis. q uincitur dū ducitur ad immolandum. vnd hic et hec uictimalis et h le. et uictimo mas .i. sacrificare. immolare. et est actiuū cū suis compositis

Victito tas in uicto tas vide

Victo. a uictu dr uicto tas .i. uictum querere. vn̄ uictans tantis ge omnis. victuz querens. et uictitotas penl' correpta fre. possunt etiam ista esse fre. de uiuo uiuis. vnde pap. victantes uiuentes.

Victoria. a uinco cis ci ctū tu. u in or dr h uictor toris. qui uincit et supat hostem. et hinc h uictoria rie. qi ui .i. uirtute acquisita. h est eniz ius genciū vim ui repellere. Nam turpe erat dolo. vn̄ uictoriosus sa sum. uictoria plenus et compatur. vn̄ hic et hec uictorialis et hoc le. Et scias q palma notat laudem belli. victoria finem.

Victoriola le. diminutiuū. parua uictoria

Victrix. a uictor fit hec uictrix tricis. vnde dicit ps in iiij li. In ix feminina inueniuntur a masculinis ... libus siue denominatiuis in or desinenti

buſ deſignata. que mutant or in trix. ut uictor uic
trix. ¶ Hic nota q uictrix et ultrix in nrō accuſati
uo et uo̅ ſing ſunt fe ge. in reliquis uo ſunt com
munia triū generū. vnde luc in pmo. Tollite iam
pridem uictricia tollite ſigna. vnde faciunt ablatiū
in e et in i. ſ3 hoc non inuenitur in alijs ūbalibȝ
femininiſ vn̄ v̄ſus. Victrix uictricem uictrix dat
femina ſola. Sic ultrix reliquis dat genus omne
ſcola. hug autem dicit q uictrix in p̄dictis tribus
caſibus eſt cōmunis ge. In alijs uo omnis ge. in
una uoce uł diūſis. Nos uo dicimus q uictrix et
ultrix de neceſſitate fuerunt fe ge. In p̄dictis tribȝ
caſibus ꝓpter ūbalia maſculina a quibus trahunt
originem. ut oſtendi in ſecūda pte ubi determina
ui de accentu nominum deſinencium in ix

Victualis in uictuarius vide

Victuarius. a uictus dr uictuariuſ ria riū. ad uic
tum ptinens. et hic et hec uictualis et h le idem.

Victurus. uictum uictu eſt ſupinū duorū ūborū.
ſciliȝ de uiuo uiuis uixi uictum. Et uinco uincis
uici. vnde uicturus ra rū pticipium pt deſcendere
a uiuo is. uel a uinco cis. et diuſa ſignare. ſicut et
predicta uerba diuerſa ſignant

Victus. a uiuo dr h uictus tus. Et dicitur ꝓprie
uictus q uitam retinet et ſuſtentat. Item pt decli
nari mobiliter uictus ta tū. i. ſupatus. et dicitur a

Viculus li maſ ge. dimi. puuſ uicus }uinco cis

Vicus. a uice dr h uicus ci. uilla extra ciuitatē
ꝓpe uia et caſtella. et pagi ſunt qui nullius ciuita
tis dignitate honorantur. ſ3 uulgari hominū con
uentu incoluntur. et ꝓpter puitatem ſui ciuitatibȝ
attribuuntur. et dr uicus q ſit uice ciuitatis. uł q
habeat uias tantū ſine muris. vici uo dicuntur p
ue habitacōnes ciuitatis a uia cui inſident. ut iſte
ſtat in tali uico. i. in tali hora. vic uero ſunt inter
uicos ipſa ſpacia. ſ3 maiora et laciora ſunt platee.
et pd pmas uicus. Orac in epr. Quid uici pſunt
aut orrea ſi metit orcus. Grandia cū puiſ non ex

Videlicet. i. nimiū. certe ſcilicet }Notabilis auro
uere uidere licet. Et componitur a uidere et licet.
et eſt aduerbium affirmandi uł coniunctio copula

Video des di ſum }Nua uł expoſitiua ſm hug
videmus natura. aſpicimus uoluntate. Intuemur
cura. Video componitur. inuideo des. puideo des
. i. pcul uidere. vnd puidens tis. et compatur. vn̄
hec puidencia cie. Et cōponitur improuidens om
nis ge vn̄ h improuidencia cie. p̄uideo des ante ui
dere. reuideo des video et eius compoſita ſunt ac
tiua preter inuideo qd eſt neutrū Itē omnia faci
unt preteritū in di et ſup in ſum Et cor hanc ſillābā
ut in pn̄ti ſ3 in preterito et ſup eam produc vnde
pamphilus Prouidet et tribuit deus et labor om
nia nob Et ut dicit ps in viij li videor a te paſſi
uū eſt uideor eſſe bonus dencus. depo. Itē ūſus
magiſtralis. Multi uidere que non licuere uidere.

Vido diſ tercie coniug. i. uidere. et dr a uideo des
vnde catho. Hoc uide ne rurſus leuitatis crimine
damnes. In h ūſu non pt eſſe uide impatiuus ſe
cunde coniug. q impatiuus ſecūde coniug. deſinit
in e pductam. ſ3 hic de corripitur. et hinc compo

Vidua. pdus uł iduo as cō }nitur diuido dis
ponitur cū uir. et dr h uidua due. quaſi uiroua.
. i. a uiro uiduata. i. diuiſa. ꝓpe quidem uidua dr.
que ſine uiro diu fuit. nec circa conſorciū alterius
uiri poſt mortem coniugiſ adheſit. Nam que alte
ri poſt mortē ponis uiri nupſerit uidua non erit

Ꝙ autē dr uidua. i. diu uiro conſueta ethimo eſt
Et inde uiduus a um Et uiduo as uiduam reddē
quod fit cū qſ uirū alicuius occidit vnd uiduatus
ta tū Et dr mulier uiduata deſolata. uiro nudata
Et ſcias q cū uiduata nubat. n̄ bn̄dicuntur tales
nupcie in eccleſia. huius cām habes in bigamus.

Vieo es uieui uietū . i. uincē ligare Et componi
tur auieo es. i. alligare ualde ligare. Et eſt neutrū
uieo ſolo defectu. Nam ſm uſum non habet p̄te
ritū neq ſup. vnde eſt defectiuū ūbum. licet ſm
artem exigat racō uieui uietū. A uieo dr uietus
ta tū. i. curuus. et quaſi ligatus. uł uietus uita tri
tus. euacuatus. uł uietus dr a uia. i. debił in uia
incuruus fractus eundo. Terenc in eunuco. hic eſt
uietus uetus ueternoſus ſenex

Vigeo ges gui ere. eſſe in uigore uł habē uigo
rem. poſſe uiuē. ualere. roborare. fortem eſſe. et ui
detur deſcendere a uireo. q uiridis et iuuenilis e
tas ſolet uigorem conferre. vnde uigens gentis.
omnis ge. et dicuntur uigenteſ ūtute pleni floridi
quaſi uiui agentes. et cor ui. vnde uindocinenſis
doctrine pater eſt uſus doctrina ſcolaris. Interaſa

Viges uel uicies adū }perit continuata uiget
biū numeri. i. xx uicibus. et dr a uiginti apoc ix

Vigil. a uigilo remota }vigiſ miliſ dena milia
o dr uigil uigilis cōmunis ge. qui uł que uigilat
et ꝓpe cauſa cuſtodit. Vigil componitur Peruigil
lis. i. ualde uigil. et corripit penł genitiui. et facit
gtūs plurał in um uigilū. cuius ablatiuus deſinat

Vigilax. A uigilo las dicit uigi }in e et in i.
lax lacis ge omnis. i. ad uigilanduȝ patus. qui ſe
pe uigilat et multū uigilare pt. et corripit pnł nū

Vigilia in uigiliū eſt. vide eciam in crepuſculū.

Vigiliū. a uigil dr h uigiliū lij. et h uigilia lie.
in eodem ſenſu. ſciliȝ uigilacō uł ipſi uigiles. et ho
ra uigilibus diſtincta ad uigilandū. Vigilia eciaȝ
dicit dies pfeſtus. ſciliȝ dies pmus ante feſtū. q
tunc in ſero uigilie uacamus. ponitur eciam uigi
lia pro cura cupiditate perſeuerancia

Vigilo las laui lare. a ſomno abſtinere. uacare
audere. cuſtodiam adhibere. circūſpicere. vnde ui
gilans tis ge omnis. vnde h uigilantia tie. a dacō
uigilanti addita a. A uigilo componitur aduigilo
as. ualde uigilare. conuigilo as. ſimul uigilare. De
uigilo las. et euigilo las. in eodem ſenſu iſta duo
. i. ualde uigilare uł a ſomno excitare uł excitari.
Inuigilo las. inſiſtere. uacare opam dare. puigilo
las. Reuigilo las. vigilo et eiuſ compoſita neutra
ſunt p̄ter deuigilo et euigilo p a ſomno excitare
que ſunt actiua cor gi. vnde quidam. Peruigili cu

Viginti omnis ge. }ra ſemp meditare futura.
numeri pluralis et indeclinabile. et componitur a
bis et genos qd eſt decem. Et dicitur uiginti q̄ſi
biginti. u p b poſita. vnde uices uiceſimus a um
vigetuplū. et componit uiginti cū unus. et dr ui
gintiunus una unum Sed conſueuit queri An di
cendum ſit ugintiunus homo an uigintiunus ho
mines Credo q dn̄dum ſit uigintiunus homo q
finis uincit pncipiū teſte ps vnde pbat q huiuſ
modi dȝ eſſe nomen pocius q̄ pnomen racione
nominis qd eſt in fine Similiter dicit in lib con
ſtructionum q terminacō maxime obtinet pres
oracionis Et boecius in ariſmetrica talem ponit
latinitatē Si ſepcies tres addantur in uigintiunū
numerū cadunt. numerū dixit non numeros. De h
tn̄ pleniuſ dixi in iij pte. ubi egi de nūo nominis

Vigintiunus In uiginti uide

Vigor.a uigeo dr hic uigor goris.i.uiuacitas.ui tus.firmitas.fortitudo.Et hinc uigorosus sa sum. plenus uigore et compar.vn hec uigorositas tatis

Vileo uiles In uilis est

Vilis A uilla dr hic et hec uilis et hoc le qr nullius ur banitatis est abiectus despectus et compatur.vn hec uilitas tatis vilis coponitur cu qz et dr quiuis ualde uilis et tauilis Ite uilifacio cis.uilifico cas uilipendo dis Item a uilis dr uileo les lui lere.i. esse uel fieri uilem vnde uilesco cis incho.Et com ponitur aduileo les vnde aduilesco.conuileo les vnde conuilesco cis.diuileo les vnde diuilesco cis multis et diuisis mod uilere Euileo les ualde uile vnde euilesco cis reuilesco cis de reuileo les vileo les e neutru cu suis compositis et caret sup et p dicit ui vnde esopus Nobilitat uiles frons gnosa dapes Item auianus Scire suum uilet qui sapit atqz silet Et scribitur p unu l hec uilla le p duo Et scias qr titus liuius dicit Vilium hominu est ali os uiles face Et qui ex merito alijs placere non pnt saltem placcant compacione peiou

Villa A uallus dr hec uilla quasi ualla qr ualla ta sit solum uallacione uallou et non munitione murou.vnde uillanus na num

Villico cas In uillicus est

Villicus a uilla dr hic uillicus ci ppe uille guber nator est vnde dr uillicus qsi uille custos hic qnqz uillicus dr dispensator uniuse domus et omnium possessionu et uillau vn hec uillica ce uxor uilli ci ul que tale officium exercet Item a uillicus uil licor caris ul uillico.cas Vnde in euangelio luce Iam enim non poteris uillicare Sed sm modnos pocius in deponenti gene dr uillicor caris.i.uille curam gere Et gnaliter omnium possessionum et familiau rerum vel uillicare seu uillicari officium uil lici exercere Et cor li sm hug.ps rio dicit a uilli cus egam uillico ul uillicor dicebant antiqui

Villosus A uillus dicitur uillosus sa sum.i.uil lis plenus et compar

Villula le di pua uilla

Villum a uinu dr hic uiuellum li dimi et hoc uillu similiter dimi Et ut dic ps in ij lib In nus ul in na ul in num desinencia si faciut di abiecta n du as assumunt l ut bonus bellus bona bella uinu uillum Et dr uillu ul pau uini.uel puu uinu ul uinum mixtu cu aqua

Villus A uellus dicit

uillus li mas ge pilus ul floccus lane de uelle ouis ul ecia floccus quoulibz pilou Et maxime

Vimen a uireo res si est longus et dependens dicit hic uim inis.mollis uirga et uimdis.ul sic dr qr uim habeat multam uiroris.Natura eius tal' est ut eciam si arefactum abluatur uirescat et cor ripit penl' gn.vnde vimineus nea neu.Et hoc vimi netu.locus ubi uimina crescunt.et hic et hec uimina lis et hoc le.et hec uiminalis quidam mons in roma na ciuitate sic dictus ab abundancia uiminum

Viminalis penultima pducta in uimen vide

Vimineus nea neu in uimen est

Vinaciu.a uino dr hoc uinaciu cij.posterius uinu qd eciam uimaciu dr.et est quasi fex rocius vini ul illud qd remanet post expssionem uini et pij citur extra sm hug.et pap dicit uinacia sunt que remanent in uuis qn premuntur a uino

Vinalia.a uinu dr hoc uinaliu lij.ul pocius in plurali tm vinalia uinaliu uel natiou.festu uini

Vinaria.a uinu dr hec uinaria rie.cellariu ubi ui num reponitur ul uenditur

Vincio cis xi ctu

cere.i.ligare.Vincio componit conuincio cis.Cir cuuincio cis.Deuincio cis.vnd deuinctus ta tu.Et compatur.Itez componitur euincio reuincio.Vin cio cu suis compositis est actiuu.et facit pteritu in uinxi et sup in uinctu.licet apud antiquos inj ueniatur uinciui uincitu.et est quarte coniug.sed uinco facit uictum sine n.sicut et uiuo

Vinclum li in uinculum vide

Vinco cis ci ctu.ci in ctu.et est uincere superare uictoriam habere.qr autem dr uincere quasi ui ca pere ethimoloia est.Vinco componitur conuinco cis ci ctu.simul uincere ul multu redargue et supe rare.Deuinco cis.Euinco cis.Peruinco cis.Reuin co cis.Vinco et eius composita actiua sunt.et fa ciunt preteritu in uici.et supinu in uictum sine n.

Vinctus.a uincio xi ctu dr uinctus ta tu.et com patur.vinctus eciam per se signat impeditus liga tus ex aliquo.ligatus autem non tantu hoc si ecia

Vinculu.a uinco cis qualiter uinctum indicat dicitur hoc uinculu li.et hoc uinclu cli p sincopam.i. ligamen.et inde uinculo lans.i.ligare.

Vindemio.a uinea dr hec uindemia mie.vn uin demio as.uites putare.uel pocius uuas a uinea

Vindex.a uindico cas dr hic et hec uin auferre. dex dicis.i.uindicator ul correctos.

Vindico cas caui care.i.ulcisci.sed differunt.qr uindicat aliquis cu a periculo liberat.vlciscitur cu ille mala passus est ul ulciscor iniuriam factam. Vindico ne fiat.Item uindico illu qui iniuriam sustinuit.ulciscor illu qui intulit.i.punio.vindico actiuu est cu suis compositis si qua hz.et cor di.

Vindicta.a uindico cas dr hec uindicta te.qd a liqn dr p uirga prorsus qu serui pcussi liberabantur et inde libertatem acquirebant.et tunc dr a uindi co.quasi uendicta.qr uendicet libertatem.parsius An dnm ignoras nisi qr uindicta relaxat

Vinea.A uino dr hec uinea nee.qr de uino pces sum est ad uineam.et dicit uinea.locus ubi uites plantantur.Item uinea ul uinetu dr locus uitibz consitus et abundans.Item uinea dr aliqn quedam machina bellica que a quibusdam dr tectus et di citur vinea.quasi uiminea.qr de trabibus.et qnqz de asseribus fit.et homines intus latentes appro pinquant muro ciuitatis ad effodiendu.et in ista acceptione ponit in xxvj c.ezech.vbi dr.et uine as et arietes temperabit in muros tuos.Et turres tuas destruet in armatura sua.Itez lucanus in iij li.Tunc ad operata leui perdit uinea terra.De ui nee putatione habes in penitencia

Vinellu li di.modicu uinu ul uinu mixtu aqua

Vineola le diminutiuu.parua uinea

Vineus.a uino dr uineus nea neu.de vino ex istens ul uino imbutus qd eciam uinulus la lu dr

Vinitor.a uinea dr hic uinitor toris.qui custodit uineas qsi uineator ul uinitor dr.qr calcat uuas et dr a uino.et idem pt dici qui custodit uinu.Et cor pnl' uinitor hic in genitiuo eam pducit

Vinosorus ra rum.i.vinu ferens.et cor penul.

Vinolentus.a uinu et lentos componitur uino lentus ta tu.i.uino plenus.et compatur uinolen cior simus.vn uinolentia tie.i.ebrietas.et forma tur a uinolenti gto addita a.vn in pma epistola petri c iiij.Qui ambulauerunt in luxurijs et desi derijs et uinolencijs commessationibus

Vinosus.a uino dr uinosus sa su.uino plenus

ebrius ul' ebrioſus. et compatur. cuius ſuppellati
uũ plantus ponens ait. qd opus eſt ũbis uinoſiſ

Vinulus a ũ. vid in uineuſ et cor nu)/ſima ẽ.
Vinũ. a uitis dr h uinũ ni. q de uite pcedit. ul
dicit a uena. quia potus eius cito uenas repleat
ſanguinem. Q autem dr uinũ. quaſi in uite natũ
ethi eſt. et pducit pmam. vnde ouid de reme. Vi
na parant animum ueneri niſi plurima ſumas

Vio as aui are dr a uia. Et dr uiare. iter facere.
in uia ire. vio componitur conuio as ſimul uiare
ul p uiam aliquam conducere. Deuio as. Obuio
as. Vio et eius compoſita neutra ſunt preter con
uio quod eſt actiuum pro conducere

Viola a uis dr h uiola le pter uim odoris Et ẽ
uiola quedam hba odorifera cuius flos ſimiliter
nuncupatur Et corr penl' vnde in auro dr Nobili
or uiolis ue tibi pue ioſeph

Violaceus cea ceum a uiola dr. ut aqua uiola
cea. i. de uiolis facta ul' quaſi colorem uiole hñs

Violamen In uiola eſt Et producit la

Violens tis ge omnis idem qd uiolentuſ Et ex

Violentia a uiolens)/ eadem cõponit et cor o
tis uiolenti addita a fit h uiolentia tie. uiſ illata.

Violentus. uis componitur cũ lentos et dr uio
lentus ta tũ Et uiolens tiſ ge omnis in eod ſenſu
crudelis malus ui plenus q uim infert Et utrq
compatur vñ hec uiolentia tie h hug Et ſcias q
ſm phm in pncipio tercij eth violentũ eſt cuius
pncipium extra tale exñs in quo nichil confert
opans uel patiens puta ſi ſpũs tulerit alicubi ul'
hoies dñi exñtes. h ariſtotil' maifeſtat uiolentũ
ſimpl'r p diffinicõnem Et dicit uiolentũ eſſe cuiuſ
pncipium totũ eſt ext' Et omne tale inquantum
opans uel patiens nichil confert Et dicit opans
qñ aliquis utitur aliquo ad aliqs opacõnes in ter
cium ſicut qui impellit hominem in tercũ quem
facit cadẽ Sic enim mediuſ eſt opans ſicut inſtru
mentũ inanimatũ Et dic patiens qñ actio termi
natur ad ipm ſicud ſi denudat eum Et dicit. in q
nichil confert q ſi aliquid conferat conſenciendo
ul' ſimpliciter ut nunc non ex toto uiolentum eſt
ſicut ſi aliquis impellerit lapidem deorſum non ẽ
motus uiolentus ſimplicit q natura lapidis coo
patur uitui impellenti ſecundo manifeſtat per ex
empluz ibi puta Et ponit duo exempla pmo qñ
agens eſt ext' animatuz ſicut ſi ſpũs. i. uentus tu
lit aliquẽ alicubi ſui impulſione ut ſi faciat eum
cadẽ ſup aliquẽ cui frangit collum Secundum ẽ
qñ agens ẽ animatũ ſicut ſi homineſ dñi exñtes
hñtes aliquez in ptãte ſua eo uti ſicut alia re ina
nimata ſi cogant eum ad aliquid. ut ſi quis cum
manu mea interficeret hominem. poſtea interius
ariſtotiles reſumit diffinicõnem quaſi concludens
eam dicens. videtur utiq uiolentus eſſe cuius ex
trinſecus pncipium nichil conferente uim paſſio
et h eſt diffinicõ eadem cũ ea que pus poſita eſt
et expoſita. Item nota q eſt qdam uiolentum
mixtũ uoluntarie. ut cũ nauta poſitus in tempeſ
tate maris pijcit res ſuas in mare ut nauem alle
uiet. vel qñ quis opatur pter timorem malorũ
maiou ut euitentur. ul' pter aliqd bonũ d quo
timetur ne pdatur ut ultimo ariſtotil'. tales opati
ones mixte ex uolũtario et non uolũtario aſſimu
lantur cũ magis uolũtarijs. volũtarie enim ſunt

Violo las. a uis dr uiolo)/ tunc cũ opate ſunt
las. vim inferre corrũpere. contaminare. polluere. p

cutere. vnde h uiolamen inis. et h et h uiolabilis
et hoc le. et corripit penultimam uiolo

Vipera re fe ge. qdam genus ſerpentis a ui et
pario compoſitũ. q ui pariat. naz crepat dũ uen
ter eiuſ ad partũ ingemuerit catuli non expectan
tes maturam nature ſolucõnem corroſis eius la
teribus ui erumpunt cum matris interitu. fertur
autem qñ maſculus ore inſerto uipe ſemen expu
at Illa autez ex uoluptate libidinis in rabiem u
ſa caput maſculi ore receptum precidat Ita fit ut
parens uterq pereat. maſculus dum coit. femina
dum parit. que fertur ſine uulua eſſe. ſicut maſ
culus ſine ũga Ariſtotil' eciam in li de mirabilibz
audicõnibus dicit uipera in coitu caput uipere ſe
cat pter h et filij ſic mortem patris non ptran
ſeuntes uentrem matris rumpunt Ex uipera ſunt
paſtilli qui tiriaci uocantur a grecis Et h uipeus
rea reum Et uiperinus na num. pnl' pd Itẽ ſcias
q uipa coit cũ murena piſce ſicut dixi ĩ murena

Viperinus In uipera eſt Ibi uide

Vir A uireo res dr h uir uiri uiro q uiret in
multis reſpcũ femine. uel dr a ui q maior uis ſit
in uiris q in feminis Et dr uir multis mod ſcilz
etate ſicut ille dr uir qui puenit ad uirilez etatẽ
vnde paulus ad corinth Cum eſſem paruuluſ lo
quebar ut puulus ſapiebam ut puulus. cũ autez
factus ſum uir euacuaui que erant puuli. uir etiã
diſcernit ſexum ut cũ dr dubium ẽ an iſte ſit uir
uel femina Vir eciam ponitur p ũtuoſo Et uir
dr pro marito ſ cũ adiuncto ut uir meuſ ul' tuuſ
uel ſuus. xx. Vir notat etatem ſponſum ſexum
probitatez Et corripit penul' gñ. Vnde Arma uiru
q cano. A uir componitur h duũuir duũuiri. tri
ũuir ri. qduorũuir ri. qnqueuir ri. ſexuir ri. ſeptem
uir ri. ſcilz qui duo ul' tres ul' qui quatuor ul' qi
que ul' ſex ul' ſeptem habz uiros ſub ſua poteſta
te. Inde h duũuiratus. triũuiratus. qduorũuiratus
tus. qnqueuiratus tus. et h ſeptemuiratuſ huius
ſeptemuiratus. talis dignitas ul' officium. Item a
uir uiratim adũbium. Quare autem mulier facta
fuit de coſta uiri. dixi in mulier

Virago. A uir et ago componitur h uirago gi
nis. mulier fortis que agit uirũ. i. opera uirilia. et
maſculini uigoris eſt. antiquitus eniz. fortes femi
nas ita uocabant. Eua tamen dicta eſt uirago. q
de uiro acta. i. facta et aſſumpta eſt. ſcilz de coſta
ade vnde dr geneſ ij. hec uocabitur uirago. q de
uiro ſumpta eſt. In hiſtorijs autem ſic dr. virago
acta a uiro. Et ſuptum nomen eius eſt a uiri no
mine. et hec denominatio ſimiliter eſt in hebreo
is enim uir dicit. inde denominatur iſſa. vt a ui
ro uirago h nomen illiuſ pmum fuit nũc omniũ
eſt cõmune. et eius ſincopatũ eſt ũgo ũginis. vir
gines enim dicunt q diu ſunt in integritate nati
uitatis ſue fracte dicuntur mulieres. et pducit pe
nultimam uirago. vide in mulier.

Viratus. A uir dr uiratus ta tũ. i. uirilis et for
tis. ul' uiratus. i. firmus. ſecurus. criſ. ſup matheũ
Mulier uirata nõ facile decipitur. Et eccl' xxviij.
Lingua tercia mulieres uiratas deiecit. Alia litera

Virbius. a bis et uir componit)/habet fortes
h uirbius bij. ſcilz biſ uir exiſtẽns. ſcilicet qui bi
nas habuit ul' habet. uxores. ul' eciam qui bis fe
cit facta uiro digna. uel qui reſuſcitatus eſt ſicut

Vireo res rui rere. i. eſſe uel)/lazarus ypolitus
fieri uiridem. habere uiriditatem. vnde uireſco cis

incho Vireo componitur conuireo res. euireo reſ
inuireo res. reuireo res. Et hinc incho. conuireſco
as. Euireſco as. Inuireſco as. reuireſco. Vireo cū
ſuis compoſitis neutꝝ eſt. et facit preteritū in ui.
et ſup̄ caret. et corripit hanc ſillabam ui. ſꝫ hec ui
res ꝓducit ui. vnde quidam. Non ꝓbitate uires.
Vires. a uireo uires ꝯ / niſi ſint animi tibi uires.
dicitur pluraliter hee uires harꝫ uiriū. et ſunt cor
poris. et ꝓducit ui. vide in uis
Viretū. a uireo uel uiror hoc uiretū ti. locus uiridi
tate plenus. ſcilicet uiridium. et ꝓducit re
Virga. a uireo reſ hec ūga ge. ſummitates ramoꝝ
et arboꝝ. q2 uirides ſunt uel q2 uim habent argu
endi que ſi leuis eſt ūga eſt. ſi nodoſa uel aculea
ta ſcorpio recte d2. q2 acuto uulnere in corpus in
figitur. et d2 ūga q2 uim in ſe habeat multā. uel
q2 ui regat. uel q2 pacis indiciū eſt. vnde ūgoſus
ſa ſum. uirgis plenus et comparatur.
Virgiliocentonas ꝓd̄ to. vid̄ in homocentonas
Virgilius lij. d2 a ūgula q2 mater eius ſomnia
uit q2 pariebat quandam ūgam que uſqꝫ ad celū
ꝓtingeret qd̄ nil aliud uidet̄ fuiſſe n̄ q2 uirḡ pceret
qui ꝓ ſua ſapientia loquendo de aſtris celū tange
ret. vnde ūgilianus na nū. et fit utūs a nō remo
ta us ut ūgilius ūgili. et acuit gi. et fuit mantue
oriundus. vnd̄ ouid̄ dicit. Mantua ūgilio gaudet
uerona catullo. Pelligne gentis gloria dicar ego
Virginal. a uirgo d2 hoc ūginale lis. uel hoc ūginal
lis. illa ſecreta ps ubi fit concepcō. Prudencius in
hymnis. Crimen uirginal intactum ab omni. et ḡ
Virgino. a ūgo d2 ūgino nas. caſte ꝯuatur gi
uiuere in ūginitate degere more ūginis ſe habere
Item ūginare eſt fricare. et facere huiuſmodi que
poſſunt fieri ſalua ūginitate. et componit̄ deūgi
no nas. uirginitatem auferre. et corripit gi.
Virgo. A uiro d2 hec ūgo ginis ab incorruptio
ne quaſi uirago. q2 ignorat paſſionem femineā
et quaſi uir ſit et uiꝝ agat et repſentet et eſt ethi
mologia. uel ūgo d2 a uireo. q2 uiret etate et flore
ūginitatis. vnde ūgineus nea neū. et hic et hec uirgi
nalis et hoc le. vnde ūginaliter aduerbium. et hec uirgi
nalitas tatis. Item a ūgo hec ūginitaſ tatis. Item ū
go d2 ſextū ſignū in celo dictū. q2 cū ſol ad hoc ſig
nū uenit terra nichil parit ſic ūgo. intellige nichil
parit noui generata tamen matureſcē facit. In vij
c yſa d2. Ecce ūgo concipiet et pariet filiū ubi di
cit Jero. in hebreo aalma poſitū eſt. hoc ūbum iu
dei opponunt non ūginem ſonare. ſed adoleſcentu
lam. et reuera ūgo ꝓpriis uthula d2. adoleſcentula
ūo uel puella non aalma d2 ſed naara. Quid ergo
ſignificat aalma niſi uirginem abſconditam et ſe
cretam id eſt non ſolū ūginem ſꝫ cū ephetaſi ūgi
nem. q2 non omniſ ūgo abſcondita eſt nec ab ho
minū ſepata conſpectu. ſicut rebecca aalma legit̄
.i. ūgo ſecreta et nimia parentū diligencia cuſtodi
ta. aut certe oſtendatur ubi hoc ūbo appellentur et
nupte. et impiciam confitebor. Gloſa autem yſa.
vij dicit ſic. Ecce ūgo concipiet ⁊c̄. Judei menciun
tur adoleſcentulā concipe. ſꝫ aalma qd̄ in hebreo
ſolitū eſt lingua punica uirgo ſonat. Aalma apd̄
hebreos adoleſcentula d2 uel abſcondita. i. apocrifa
que nūquam uiroꝝ paret aſpectibus. et ut dictū
eſt reuera menciuntur iudei. q2 ſm hoc nullū ſignū
eſſet ſi adoleſcentula pareret cū ſepe hoc contingat
Ad maiorem declaracōnē p̄dcōꝝ nota q2 ubi nos
habemus uirgo. hebreus hꝫ aalma. qd̄ dupliciter

in hebreo ſumitur ſcilꝫ ꝓ adoleſcentula Et ſic in
hoc loco accipit iudeus. ſꝫ ſm hoc. ſignum non fuit
ſi adoleſcentula concepit. hoc enim ſepiſſime con
tingit Item d̄r in hebreo aalma apocrifa eſt. i. ab
ſcondita Et ſic accipitur in hoc loco ſm Jero ſcilꝫ
pro abſcondita vn̄ bene ūgo erat in conclaui qn̄
angelus uenit ad eā. Tranſtulit ergo Jero aalma
.i. ūgo nō q2 in hebreo idem ſonet ſꝫ q2 ē pifraſ
ūginū Item hoc nomen aalma. lingua punica ūgi
nem ſonat Et in latino ſanctam Et Judei pene ō
nibus linguis utebantur. vnde ubi nos habemuſ
in canticis ferculum fecit ſibi ſalomon In hebreo
forion fecit ſibi ſalomon hētur Et tn̄ forion n̄ ē
hebreum ſꝫ grecū Cum ergo hebrei utantur pene
omnibus linguis qua racōne ſumpſerunt hoc nomen
forion. potuit eſſe ut ꝓpheta ſumēt hoc nomen
aalma ꝓut eſt latinum ad tegendum tantū miſ
terium maliꝫ lingua enim punica ualde affinis ē
hebree et ſepe ea utuntur hebrei ut cephas qd̄ ē
punicū ¶ Item ſcias q2 eſt quoddam p̄mium qd̄
d̄r eēnciale qd̄ conſiſtit in dei uiſione Et iſtud ap
pellatur aurea Item ē quoddam p̄miū accn̄tale
qd̄ d2 aureola qd̄ detur martiribꝫ ūginibꝫ doctori
bꝫ et p̄dicatoribꝫ ſacre ſcripture. Eſt autem aure
ola qddam puilegiatum p̄miū puilegiate ſcriptu
re reſpondens et ſm priuilegiatas uictorias in tri
bus pugnis que cuilibet homini imminent aure
ole ſumunt̄. in pugna enim que eſt contra carnē
ille potiſſime uictoriam optinet qui a delectacōni
buſ ueneriſ que ſunt p̄cipue in hoc genere omni
no abſtinet et ideo ūginitati aureola debetur. in
pugna uero qua contra mundū pugnatur illa eſt
p̄cipua cū a mundo pſecucōnem uſqꝫ ad mortem
ſuſtinemus. Vnde et martiribus qui in iſta pug
na uictoriā obtinent ſecunda aureola debetur In
pugna ūo qua cont̄ diabolū pugnamus. illa eſt
p̄cipua uictoria cū aliquis hoſtem non ſolum a
ſe ſꝫ a cordibus alioꝝ remouet qd̄ fit p doctrinā
theologie et p̄dicacionem Et ideo doctoribus et p̄
dicatoribus tercia aureola debetur Quidam uero
diſtinguunt tres aureolas ſm tres uires anime. ut
dicant̄ aureole rn̄dere triū uiriū anime actibꝫ Po
tiſſimus enim actus racional' eſt ūitatem fidei et
in alijs diffundē Et huic actui debetur doctoꝝ au
reola Iraſcibilis ūo actus potiſſimus. eſt mortem
ſupare ꝓpter xpm̄ et huic actui debetur aureola
martiꝝ Concupiſcibilis ūo actus potiſſimus eſt a
delcācionibus maximis penitus abſtinē Et hoc au
reola debetur ūginibus Et ſcias q2 eciam ſcriben
tibus ſacram doctrinam. i. ſcripta compilantibus.
debetur aureola ſꝫ hec non diſtinguitur ab aureo
la doctoꝝ q2 ſcripta componē quidam modus do
cendi eſt ¶ Sed p̄t queri Si unus habebit aureo
lam ūginum uel martirio uel doctoris excellencius
alio Reſponſio cū meritū quodammodo ſit p̄mij
cauſa oportet diuiſificari p̄mia ſm q2 merita diuiſifi
cantur Aliquid enim intenditur et remittitur per
intenſionem et remiſſionem ſue cauſe Meritū au
tem aureole p̄t eſſe maius et minus vnde aureo
la p̄t eē maior et minor Sciendū autē q2 meritū
aureole p̄t intendi dupliciter vno mō ex pte ra
dicis alio mō ex pte opis Contingit enim eē ali
quos duos quoꝝ unus ex minori caritate maius
tormentū martirij ſuſtinet uel maḡ predicacioni
inſtat Aut eciā magis ſe a delcācionibus carnis
elongat Intenſioni ūo meriti que attenditur pe

nes radicem nō rñdet intenſio aureole ſʒ intenſio
auree Intenſioni ũo meriti q̄ ē ex gene actus rñ
det intenſio aureole. vnde p̄t eſſe ꝙ aliquis qui
minus in martirio mētur q̄tū ad eēnciale p̄miū
habebit ꝑ martirio maiorem aureolam ¶ Itē no
ta ꝙ meritū omni actui ũtutis debetur a caritate
impato. ũginitas autē ſm hoc ad genus ũtutis
ꝑtinet ſm ꝙ ꝑpetua incorrupcō mentis et corpis
ſub eleccōne cadit Et ideo illis tm̄ ũginibus aure
ola ꝓꝓ̄e debetur que ꝓpoſitū hūerunt ũginitatē
ꝑpetuo conſuandi ſiũ hoc ꝓpoſitū uoto firmaue
rint ſiue non Et h̄ dico ſm ꝙ aureola ꝓꝓ̄e accipi
tur ut p̄miū quoddam merito redditū q̄uis hoc
ꝓpoſitū fuerit aliq̄n̄ interruptū Integritate tamen
carnis manente dūmodo in fine uite inueniatur
ꝙ ũginitas mentis repari p̄t q̄uis nō ũginitas
carnis Si autē aureola large ſumatur ꝑ quocūqʒ
gaudio qd̄ in ipſa patria habebunt ſup gaudiū
eſſenciale. ſic eciā incorruptiſ carni aureola reſpon
debit eciam ſi ꝓpoſitū non habuerunt ꝑpetuo uir
ginitatem ſuandi. non enim eſt dubiū ꝙ de incor
rupcōne carnis gaudebunt. ſicut et innocentes de
h̄ ꝙ immunes a peccato fuerunt. q̄uis eciam pec
candi optunitatem non habuerūt. ut patet in pu
eris baptizatis. ſʒ h̄ non eſt ꝓꝓ̄a actio aureole ſed
ualde cōmunis ¶ Volo te eciam ſcire ꝙ ſi aliqua
ũgo per uiolenciam oppreſſa fuerit non amittit
ꝓpter hoc aureolam dūmo ꝓpoſitū ꝑpetuo ũgini
tatem ſuandi inuiolabiliter ſeruet illi actui nullo
modo conſenciens nec tamen ꝓpter h̄ ũginitatem
ꝑdit. Et hoc dico ſiue ꝑ fide ſiue ꝑ quacūqʒ alia
cauſa uiolenter corrūpatur. Sed ſi hoc ꝑ fide ſuſ
tineat. h̄ erit ei meritorium Et ad genus martirij
ꝑtinet. vnde lucia dixit Si me inuitam uiolari fe
ceris inde caſtitas duplicabitur ad coronam. non
ꝙ ũginitas habeat duas aureolas. ſʒ ꝙ duplex p̄
miū reportabit vnū ꝑ ũginitate cuſtodita. aliud
ꝑ iniuria quam paſſa eſt. dato eciam ꝙ taliſ ui-
olenter oppreſſa concipiat neqʒ ex hoc meritū uir
ginitatis ꝑdit. nec tamen matri criſti equabit̄ in
qua fuit cū integritate mentis eciam integritas
carnis. De fructu xxx lx. habes in numerus

Virgoſus ſa ſum in uirga eſt
Virgula le diminutiuum. parua uirga
Virgulatus ta tū ũgulis ornatus et dr̄ a ũga ge
Virgultū. a ũga dr̄ h̄ ũgultū ti. multitudo ũgaꝝ
uel locus ubi multi ũgule abundant ut uiridariū
uł ipa ũga. ſʒ ũgultū qd̄ a radice pullulat ramus
qui ab ipſo robore arboris. uirga que de ramis
Virguncula cule diminutiuū. parua uirga
Viridarium rij .i. ũgultū A uiridis dicitur
Viridis a uireo res dr̄ h̄ et h̄ uiridis et hoc de
quaſi uirore plenus uel ui et ſucco Et compatur
Viridium A uiridis ꝟ vnde hec uiriditas tatis.
dicitur hoc uiridium dij locus uiriditate plenus
Viriliæ a uirilis dn̄r hec uirilie liaꝝ quedam or
namenta uiroꝝ que olim ꝑtabant in armis uel in
Virilis a uir dr̄ h̄ et h̄ uirił et h̄ le pnł ꝓcollo
ꝑo ꝑtinens ad uiꝝ uel reo uiri vnde uiriliter ad
ũbium et hec uirilitas tatis Et uirilis ponitur ꝑ
fortis Et compat̄ vñ pluralit̄ h̄ uirilia lioꝝ Jlia
membra uiroꝝ quibus femine carent
Viriſſo a uir dr̄ uiriſſo ſas uirilit̄ agē uł ſapere
Viritim a uir dr̄ uiritim adũbium .i. ꝑ ſingulos
uiros uel de uiro in uiꝝ
Viror a uireo dr̄ h̄ uiror uiroris .i. uiriditas

Viroſus a uireo dr̄ uiroſus ſa ſum .i. uiribuſ ple
nuſ et compat̄ ſior ſimus Itē uiroſus ſa ſum .i. ue
nenoſus et ſil̄r compatur Et tūc diriuatur a uiruſ
Virtus a uir dr̄ hec ũtus tutis ꝙ uiroꝝ et pro
boꝝ ſit vel dr̄ a uireo Et eſt ũtus habitus animi
optimus et ſunt ũtutes anime vñ quidā. ũtutes
anime dic uires corpis eſſe Vnde ũtuoſus ſa ſum
plenus uł habundans ũtutibus et compatur Et
ſm pħm ũtus ē ultimū in re de potencia Itē dic̄
pħus in iiij eth̄ ũtutis eſt delcāri et triſtari q̄bus
oportet et ut oportet Nō iraſci enī in quibus oportet
inſipientis eſſe uidetur Item in eod̄ ũtutis p̄miū
honor Item ũtus dr̄ q̄ſi uiꝝ tuens Et eſt ethimo
¶ Hic nota ꝙ ut dicit aug̃ ũtuſ ē bona qualitas
mentis qua recte uiuitur et qua nullus male utit̄
quam deus ſolus in homine opatur Et ſcias ꝙ
aug̃ h̄ non intendit diffinire q̄ſlibʒ ũtutē ſʒ infu
ſam ũtutem Et cōpletiſſime diffinit ponendo for
malia ipſius. ſcilicet genus et differenciam. cum di
cit bona qualitas et ſubiectū quod eſt materia in
qua cū dicit mentis Et actū qui ē finis ũtutis cū
dicit qua recte uiuitur Et cauſam efficientē cū dic̄
quam deus ſolus in homine opatur ¶ Et ſcias ꝙ
deus non uiuificat nos ſine nob̄ conſencientibus.
ꝙ non cogit ad ũtutē ut damaſcenus dic̄ Juſtifi
cat tamen nos ſine nob̄ conſencientibus ũtutem
cauſantibus Item ũtutes ſunt connexe vnde qui
hʒ unam hʒ omnes. intellige q̄tū ad habitus nū
q̄ ad uſus exteriores Item animaduerte ꝙ homo
eſt mag̃ abilis ad actū unius ũtutis q̄ ad actum
alterius. hoc tñ non ē ſemp ex diũſitate habituū
ſʒ ex diũſa diſpoſitione naturali aut eciam exerci
cio. Item illud qd̄ dr̄ in eccleſiaſtico xliiij. Non ē
inuentus ſimilis illi qui conſeruaret legem excel
ſi. intelligitur q̄tum ad exerciciū uirtutū et uſum
et non quantū ad habitum ¶ Virtutes theologice
ſunt tres ſcilʒ fides ſpes et caritas. de quibʒ dicit
iheronimus in xix omelia ezechiel. ſancta inquit
eccleſia .i. ſpirituale edificiū ut ad ſecreta gaudia
ꝑtingat tres ſolūmodo portas habet. uidelicet fi
dem ſpem caritatem. Vnam ad orientem. Aliam
ad aquilonem. Terciam ad meridiem. Porta quip
pe in oriente eſt fides ꝙ ꝑ ipſam lux uera naſcit̄
in mente Porta ad aquilonem ſpes. ꝙ vnuſquiſ
que in peccatis poſitus. ſi de uenia deſperauerit.
funditus perit. vnde neceſſe eſt ut qui ꝑ iniquita
tem ſuam extinctus eſt. ꝑ ſpem ad miſericordiam
reuiuiſcat Porta ad meridiem eſt caritas. ꝙ ui a
moris ardet. In meridiana etenim ꝑte ſol in alto
ducit̄. ꝙ ꝑ caritatem lumen fidei in dei et ꝓximi
dilectione ſubleuatur. Tribus ergo portis ad inte
rius atriū tenditur. ꝙ ꝑ fidem ſpem atqʒ caritatē
ad gaudia ſecreta ꝑuenitur. Virtutes autem car
dinales ſiue pollitice ſunt quatuor. ſcilʒ prudentia
fortitudo iuſticia et tempantia. de quibus dictum
eſt in cardinalis. et ut dicunt q̄dam. ũtutes dant̄
ad bene opandum. beatitudines ad expedite ope
randū. fructus ad iocunde operandū. dona autem
dantur ad altiores actus q̄uis ſint actus uirtutū
vix in pluꝯ ¶ Conſueuit queri ſic. morales uirtu
tes ꝑficiunt in uita actiua. ſʒ hec uita ceſſabit in
patria in qua erit tantū contemplacō. ergo et uir
tutes morales non erunt in patria. Ad h̄ p̄t dici
ꝙ ũtuteſ que ꝑficiunt in uita actiua eciam acqui
ſite non oportet ꝙ tollantur cū aliquis transferat
ſe ad uitam contemplatiuam ſʒ hn̄t alios actus in

q̄ntū ptingunt ad finem ꝓximuꝫ qꝛ uita contem
platina ē finis actiue Et ideo diſtinguit macrobiꝰ
hau ūtutū tres gradus ſm ꝙ ſunt in hominibus
ſunt enim policie ſm ꝙ homo ꝑ eas in ciuilibꝫ
operibus rectificatur. purgatorie autem ſm ꝙ ci
uilibus utens ad quietem contemplacōnis aliqͣs
anhelat. ſꝫ dicunt̄ purgati animi inquantū aliqͣs
abiecto omni exercicio ciuilis uite quieti contem
placōnis ſe totū tribuit. et in hoc ſtatu dicit ꝙ ac
tus tempantie eſt cupiditatem non iam refrenare
ſꝫ penitus obliuiſci. Fortitudinis autem paſſiones
ignorare non uincere. vel dic ꝙ tres ſunt ſtatus
in ecclesia ſancta Sunt eniꝫ in ea hn̄tes uirtutes
pollincas. hij ſunt incipientes qui tribulaciones
tolerant pacienter. ſunt et habentes purgatorias
et hij ſunt ꝓficientes qui tribulacōnes paciuntur
libenter in quoꝝ pſona dicit paulus. libenter glo
riabor in infirmitatibꝫ meis. ſunt enim habentes
eciaꝫ ūtutes purgati animi. et hij ſunt pfecti. quꝝ
eſt ſuſtinere tribulacōnes gaudenter. in quoꝝ pſo
na dicit apoſtolus in ſecūda ad corinth̄ c vij. ſup
habundo gaudio in omni tribulacōne noſtra. in
hoc ſtatu maxime deberent eſſe ecclesie p̄lati qui
ſup populū eminere debent ab humero et ſupra.
¶ Item p̄t queri quid eſt ꝙ nemo eſt qui tantū
ūtutibus ꝓficiat q̈tum deſiderat. Ad hoc respon
det gg̅ in xij li mor̄ tractans illud iob. Conſtitu
iſti terminos eius qui preteriri non poterunt. h̄ in
quit iuxta ſpiritū intelligi ualet. qꝛ non nūquam
in ūtutibus ꝓficere conamur. et quedam dona ꝑ
cipimus. A qͣbuſdaꝫ uo repulſi in imis iacemus
nemo enim eſt qui tante ūtutis appͤhendat q̈tuꝫ
deſiderat. qꝛ omnipotenſ deus interiora diſcernens
ipſis ſpiritualibus ꝓuectis modū ponit. ut ex h̄
homo qd̄ appͤhendere conatur non ualet in illis.
ſe non eleuet que ualet. vnde quoqꝫ ille egregius
p̄dicator qui raptus uſque ad terciū celū fuerat
paradiſi archana penetrauerat. eſſe poſt reuelatio
nem tranquillus atqꝫ intentatus uolebat. Sed qꝛ
omnipotens deus terminos conſtituit homini q̄
p̄terire non poterunt et eleuauit hunc ad cognoſ
cendū ſublimia et reduxit ad infirma tolleranda
ut modi ſui menſuras aſpiciens dum ſecuritatem
comp̄hendē conaretur et non poſſet ne ꝑ elatio
nem extra ſe iret et ꝑ humilitatem cogeretur in̄
ſuos ſemp terminos redire. Item gg̅ in x omelia
ezech̄. in p̄ma pte dicit non uni dantur omnia ne
in ſupbia elatus cadat. ſꝫ huic datur qd̄ tibi n̄ da
tur. et tibi datur qd̄ illi denegatur. ut dū iſte con
ſiderat qd̄ bonū habeſ et ipſe n̄ hꝫ. te ſibi in cogi
tacōne p̄ferat et rurſum dū tu habere illū conſpi
cis quod ipſe non habes te illi in tua cogitacōne
poſtponis. et fit qd̄ ſcriptū eſt ſupiores ſibi inui
cem arbitrantes. h̄ itaqꝫ omnipotens deuſ agit in
cordibus hominū qd̄ facit in regionibus terraruꝫ
poterat namqꝫ vniciuiqꝫ regioni fructus omneſ t̄
buere. ſꝫ ſi una quelibet alterius regionis fructibꝫ
non indigeret cōmunionem cū altera non habuiſ
ſet. vnde fit ut huic uini. alteri uo olei abundanci
am tribuat. huic multitudinem pecudū. illam uo
abundare facit frugum. ut cū illa defert qd̄ iſta n̄
habet. et iſta reddit qd̄ illa non detulit per com
muniones gracie ſibi ſimul eciam diuiſe terre con
iuncte ſint. ſicut ergo regiones terraꝝ. ita ſunt m̄
tes ſanctoꝝ. que dū uiciſſim ſibi conferunt qd̄ acce
perunt. q̄ſi fructus ſuos regiones regionibus im
pendunt. ut in una omnes caritate iungantur
Volo eciam te non ignorare ꝙ in tota ecclesia ē
plenitudo copie. qꝛ nulla graciaꝝ ei deeſt q̄n ſit
in aliquo membroꝝ ſuoꝝ de qua plenitudine d̄r
eph̄ iiij c ut adimpleret omnia. alicui data eſt au
tem gracia que non ſolū mortalia omnia ſꝫ eciaꝫ
uenialia omnia repelleret. Et h̄ plenitudo ſpecial'
p̄rogatiue que fuit in beata ūgine ꝓ quam plena
fuit deo ut et nichil in ea ēēt qd̄ ad deū n̄ ordina
retur. Sed xp̄o ulterius eſt data gracia perficiens
ipſum non ſolū q̈tum ad omnes ūtutes ſꝫ eciaꝫ
q̈tum ad omnes uſus ūtutū et q̈tuꝫ ad omnes
effectus gracie gratis date. et iteꝝ ad omnem pec
cati remotionem non ſolū actualis ſꝫ eciam origi
nalis et potencie peccandi. non eniꝫ peccare potu
it et h̄ eſt plenitudo ſingularis xp̄i. Item ūtutes
dicuntur illi ſpiritus quoꝝ nutu uel ope ſigna et
prodigia in elementis ſiue ex elementis facta fre
quencius apparent ad cōmocōnem mortaliū. Iteꝫ
ſcias ꝙ omnes angeli cuſtodes mittuntur. nō ta
men omnes qui mittuntur cuſtodiūt ſꝫ tantū ulti
mi. qꝛ ſuperiores exequentur ea que ad multos
ptinent. et q̈to ad plures tanto eſt ordo ſuperior
et ideo uirtutes ſup̄mi ſpiritus inter exequentes
miniſteria. qꝛ eoꝝ actus ſe extendunt non tantuꝫ
ad res humanas ſꝫ eciam ad res naturaleſ ut pa
tet in opatione ſignoꝝ. et poſt poteſtates quarū
actus n̄ tantū ad homineſ ſed eciam ad demones
ſe extendit. et poſt p̄ncipatus quoꝝ opacō eſt cir
ca totam multitudinem. et hoc ſm ordinacōnem
dionisij. Et ultimi angeli qui opantur circa deter
minatas pſonas archangeli uo ſunt medij hn̄tes
aliquid cōne utriſqꝫ vn̄ nomen eoꝝ compoſitū ē
ex duobꝫ extremis. d̄r eniꝫ archangeli q̄ſi p̄nci
pes angeli De ūtutibus animalibuſ et naturalibꝫ
¶ Virulentus a uirus et lentus ut dixi in ſomnus
d̄r uirulentus ta tū. i. ueneno plenus Et compat̄
hec uirulencia cie. ueneni infeccio
¶ Virus a uireo d̄r hoc uirus medicina. i. uenenū
et eſt aptotū Et inuenitur tm̄ in nr̄o accō et uo
Et eſt ꝓpe uirus humor fluens a natura uiri. i. ſe
men. ſicut dixi in uertex. uel ſm quoſdam uirus
dicitur a ui eo ꝙ cor penetret Et producit p̄maꝫ
¶ Vis a uireo d̄r hec uis et uirus et uires nomen
huius uis. dtō ui. accō uim. uo o uis. ablō a ui.
et pluraliter accō has uis et nō amplius Et ꝓpe
uis animi et corpis uires tm̄ corpis ūtutes tantū
animi vnde uſus Corpus hꝫ uires animis ē inſita
ūtus. vis in utroqꝫ manet uis racōne caret Et po
nitur uis ꝓ ūtute animi ꝓ fortitudine et ꝓ uio
lencia uel coactione Et ꝓ h̄ uis ita deſcribitur vis
eſt maioris rei impetus qui repelli non poteſt
¶ Viſcera a uiſco cas d̄r h̄ uiſcus ceris. ſꝫ ntūc nō
eſt in uſu frequenti viſcera nō tantū inteſtina uo
camus ſꝫ quecūqꝫ ſunt ſub corio et latencia uiſco
qd̄ eſt inter cutem et carnem Itē uiſcera d̄r ui
talia. i. circūfuſa cordiſ loca quaſi uiſcora qꝛ ibi ui
ta. i. anima contineatur Iteꝫ uiſcera capita muoꝝ
ex ſangine et neruis copulata Itē lacerti et mures
qꝛ ſic in ſingul' membris cord̄ loco ſunt ut cor in
media tocius corpis pte Et appellant̄ a nomine
ſiliū animaliū ſub terra delitescenciū Item et cori
qꝛ illa uiſcera torta uideant̄ Iteꝫ inuenit̄ h̄ uiſcus
ci mas ge uel h̄ uiſcum ci et eſt p̄mitiuū Et ē uiſ
cus ul' uiſcum glutea quo aues capiuntur Et eci
am illud unde fit qd̄ colligitur in arboribus et qd̄

eſt inter cutem et carnem. vñ uiſcoſus ſa ſum te
Viſcero ras a uiſcus ceris ꝯ, nax uiſco plenus.
dr uiſcero ras qd non ē in uſu a quo componit̃
conuiſcero ras ſimul in uiſcē aliquid ponē deuiſ
cero ras Et euiſcero ras in eodem ſenſu aliquid
ext̃ uiſcera ponere Inuiſcero ras in uiſcere ponē
Et ſunt actiua et corripiunt ſce
Viſco a uiſcus ci dr uiſco cas implicare uiſco a
liquid capere Et componit̃ conuiſco cas. deuiſco
cas. euiſco cas. ualde uiſcare. uel a uiſco remouere
Inuiſco cas reuiſco cas viſco cū ſuis cōpo ē actiuū
Viſcoſus In uiſcera eſt
Viſcus ci uel uiſcum In uiſcera eſt
Viſibilis. a uideo dr h̃ et h̃ uiſibilis et h̃ le. res
apta uideri. vnd uiſibiliter aduerbiū et h̃ uiſibilitas
tatis. Et componitur inuiſibilis le. inuiſibiliter. in
Viſito. a uiſo ſas dr uiſito tas uer Inuiſibilitas
biū frequentatiuū penl̃ correpta. qui enim uiſitat
aliquem ſepe uidet illū. Et componitur conuiſito
tas. Inuiſito tas. Reuiſito tas. et eſt actiuū cū ſu
Viſo ſas ubum frequentatiuū ꝯis compoſitis.
de uideo des di ſum. et uiſare frequenter uidere. A
quo uiſito uiſitas aliud frequentatiuum
Viſo ſis ſi ſere ubum deſideratiuū. i. cū deſiderio
uidere Et deberet face ſup in ſitū pnl̃ ꝓducta ſicut
faceſſo ſis ſi ſitū. ꝫ non eſt in uſu Et formatur ui
ſo a uiſu ſup de uideo u mutata in o. et iñ uiſens
tis omnis ge. i. uidere cupiens. Viſo componitur
conuiſo ſis inuiſo ſis ſi ſere. ꝓuiſo ſis. Reuiſo ſis
Et eſt uiſo actiuū cū ſuis compoſitis. et eſt tercie
coniug. vñ uiſere infinitiuus cor penl̃ ſicut legere
et ꝓducit ui uiſo. vnde quidam. Viſitat infernū.
Viſpilio ul̃ uiſpilo Viſeo amicus uiſit amicum
onis. i. raptor. latro. pdo. et componitur a uiolen
tia et pilo. q̃r pilū gerat. i. telū. et ſic alijs uiolen
tiam ingerit. vnde uiſpilio dr quaſi ui ſpolians. et
tunc componitur a ui et ſpolio ſpolias
Viſus. a uideo dr h̃ uiſus ſus. i. actus ul̃ paſſio
uidendi. et eſt uiſus ſpiritualior q̃ auditus. et po
nitur aliqñ uiſus ꝓ quolibꝫ ſenſu. ul̃ cū dicimus
vide quō ſonet oleat ſapiat caleat. Et dr uiſus q̃
uerior ſit ceteris ſenſibus ac pſtancior et uelocior
et h̃ uiſum ſi. res uiſa ul̃ fantaſma ſomniū oſten
tū. et uiſus ſa ſum declinat̃ adiectiue. vide in ſom
Vita. a uincō cas. dr h̃ uita ꝯ inū et in fulmen
te. infula qua caput ſacerdotis ligatur. Item uita
eſt que crinibus innectitur qua manuales religan
tur capilli. Item uita eſt qua corona uincitur. Itē
uita dr q̃r ea pectuſ uincitur inſtar uitis ligantis
vnde uitula dimi. uitatus uito. et debꝫ ſcribi uita
p unū t ꝫ hug. de hac ouid maior. vita coercue
rat neglecta albos capillos. Iteꝫ a uiuo uis dr h̃
uita te. ſimiliter p unū t. ul̃ uita dr ꝓpter uigoreꝫ
ul̃ q̃r uim teneat naſcendi et creſcendi. vnde et di
citur uita quaſi uim tenens. et eſt ethi. vnde et ar
bores animam uegetatiuam ul̃ uitam dicunt̃ ha
bere. A uita dr h̃ et h̃ uitalis et h̃ le. Et inde uita
liter aduerbium. et ſubſtantiue h̃ uitalis huius uita
lis. et facit ablatiuū in e uitale ꝓpꝛium nomen uiri
et diſtinguitur triplex uita ꝫm theologum. ſciliꝫ
vita nature. vita gracie. vita glorie. Vita nature
uiuūt boni et mali. via gracie iuſti uiatores. uita
glorie beati comphenſores. De hac uita beata lo
quens aug dicit. multi ſunt enim pagani qui ꝫm
quandam huiuſ uite conſuetudinem dicunt̃ boni
homines innocentes et quaſi obſeruates e[illegible]

in lege pcepta ſunt deferentes honorem parenti
bus ſuis non mechantes. non homicidiū ꝑpetran
tes non furtū facienteſ non falſum aduſus quem
quam teſtimoniū phibentes et cetera que in lege
mandata ſunt uelut criſtiani obſuant. et criſtiani
non ſunt. et pleruq̃ ſe iactant quō iſti phariſei di
centes. nūquit et nos ceci ſumus. ſed omnia h̃ ina
niter faciunt. q̃r non intrant p hoſtiū ſed aliunde
Quid enim ꝓdeſt uana iactanciū de bene uiuendo
inflatio dū ad finem ꝑpetualiter bene uiuendi ui
ta eoꝝ non pueniat. Ad h̃ enim debet unicuiq̃ ꝓ
deſſe bene uiuere ut detur ei uiuere ſemper. Nam
ſi tibi non datur ſemp bene uiuere. quid ꝓdeſt ei
bñ uiuē ad tempus. ergo nature bñ uiuē dñdi ſūt
qui finem bene uiuendi ul̃ cecitate neſciunt ul̃ in
flatione contempnunt. Non eſt autem cuiq̃ ſpes
uera et certa ſemp uiuendi. niſi agnoſcat uitam q̄
eſt criſtus et p ianuam intret in ouile. vide in o
pus et in beatus. Item eſt uita actiua et contem
platiua. et conſiſtit uita contemplatiua pncipalit̃
in bono contemplabili ſicut et uita actiua in opti
mo agibili. Et ſcias q̃ uita actiua eſt diſpoſitio
ad contemplatiuam. vñ dicit iſid in li de ſummo
bono. qui pus in uita actiua ꝓficit bene ad con
templacōnem concendit. Et ideo q̈diu non pue
nit homo ad pfectionem in uita actiua non eſſe
poteſt in eo uita contemplatiua niſi ꝫm quandaꝫ
inchoacōnem et impfecte. tunc enim homo diffi
cultatem patitur in actibus moralium ūtutū Et
optet q̃ tota ſollicitudine ad ipſos intendat vñ
retrahit̃ a ſtudio contemplacōnis ꝫ qñ iam uita
actiua pfecta eſt tunc opaciones ūtutū moraliuꝫ
in ꝓmptu hꝫ ut eis non impeditus libē contem
placōni uacet ¶ Item ſcias q̃ uita actiua q̈tū ad
hanc ptem que ſaluti ꝓximoꝝ ſtudet ē utilior q̈
contemplatiua ꝫ contēplatiua ē dignior qñ dig
nitas ſonat bonitatē alicuiuſ ꝓpter ſeipm̄. utilitas
uo ꝓpter alium. ꝫ uita actiua que non ad aliuꝫ ſꝫ
ad ſeipm̄ tantū ordinatur. nec utilior ē nec digni
or q̈ contemplatiua. ymo cōmpatur ad contēpla
tiuam ſicut utile ad id qd eſt utile ¶ Nota eciaꝫ q̃
felicitas contemplatiua de qua phi eciaꝫ tractaue
runt in contemplacōne dei conſiſtit. q̃r conſiſtit ꝫ
phm in actu altiſſime potencie que in nob ē ſciꝫ
intellcūs Et habitu nobiliſſimo ſciliꝫ ſapiencia et
in obiecto digniſſimo quod deus eſt. vnde et phi
ultimuꝫ tempus uite ſue reſuabant ut dr ad con
templandū diuina precedens tempus in alijs ſcien
cijs expendenteſ ut ex illis abilioreſ fierent ad cō
ſiderandū diuina ¶ Item uolo te ſcire q̃ uita acti
ua conſiſtit in omnibꝫ agibilibꝫ ſiue ſint ad ſeip
ſum ſiue ad alium ꝫ pncipaliter conſiſtit in hijſ q̄
ad alium ſunt q̃r bonuꝫ multoꝝ ꝫm phm in pn
cipio ethi eſt diuinius q̈ bonum unius Vnde et
iuſticia que ad alteꝝ eſt a pho in v eth dr eē pul
cherrima ūtutū Et in h̃ ipſo q̃ homo alioꝝ ſalu
ti et regimini ſtudet. ſe plus diligit et ſibi melio
rem ptem reſeruat q̃r diuinius ē ſibi et alijs cau
ſam bone opacōnis eſſe q̈ ſibi tm̄ ſicut dic phus
in v eth Vita et uito tas ꝓd pmam vñ ūſus vt
tibi ſit uita ꝓ poſſe picula uita. uide in contēplor
et in cena et in ſciencia et in ſol et in lia et in uir
tus Dicit ſeneca de bꝛuitate pn̄tis uite. punctū eſt
qd uiuimus et adhuc puncto minus Et greg in
xv mor tractans illud Job xxi ducunt in bonis
dies ſuos et in puncto ad inferna dn̄dunt ſic dic

Omnis longitudo temporis uite presentis punctus ee cognoscitur cū fine terminatur Quoquo transire potuit subitū fuit in puncto stilū ponimus et le uamus qsi ergo in puncto uitam tetigit q hanc

Vitalia a uita pluraliter h ui accepit et amisit talia liū.i. intestina qr ibi uita.i. anima cōtinetᷣ

Vitalis in uita est

Vitellus a uita dr h uitellus h morellusᷣ sui me dituliium oui Inuenitur eciam in pli h uitellorum

Vitatus a ū.i. uita ulᷣ uitis ornatus et dr a uita

Vitella a uitis dr h uitella le quedam hba.qr sicut uitis quodqz pximū hūit apprehendat et co rimbos habet quos anulos uocant

Vitiligo.a uitis dr h uitiligo ginis.ulᷣ uituligo .i. vimen cū quo uitis ligatur et ponitur simplici ter pro ligare uel impedimento.

Vicio.A uiciū dr uicio as aui are corrūpe.qr ui cia corrūpunt.et componitᷣ conuicior conuicians Item deuicio as.ualde uiciare uel uicia uel malos mores auferre.Item inuicio as.i.ualde uiciare.re uicio as itere uiciare ulᷣ uicia auferre.et corripit p mam.uicio vide in uicium.

Viciolū li dimi.paruum uicium.

Vicis.a uinco cis dr hec uicis huius uicis.qr ui tes uinciūtur et religantur intra se.ulᷣ qr uim cito radicandi habeant internus.et nota qr in gtō plu rali scilz uiciū t de uitiū debz retineri in sono suo causa differencie ad uicium cij.vitis usum pmus noe instituit.et pducit ui.

Viciū.a uicio as dr hoc uiciū cij.qr uincit homi nem.et sic debz scribi p c.vnde uiciosus sa sum.et compatur.vnd h uiciositas tatis sm hug.Alij ue ro dicūt.qr uiciū dr a ueto tas.siue a uetando.et a uiciū uitio as.et sic debz scribi p t.et corripit i ante t uitiū et uitio as.h conuitiū pducit i ante t.h melius componitur conuiciū.a con et uita.qr conuiciū est improperiū contra uitam uel contu meliam.et h magis michi placet.et dr uiciū peccm dedecus macula.Item uicia dicuntᷣ in grāmatica que in eloquio cauere debemus ut uicia annexa barbarismo et solecismo de quibz in quarta pte et corripit uiciū pmam.vnde orac.omnibus h ui cium est cantoribus inter amicos.

Vito.a uita dr uito tas taui tare.cauere.effuge re aliquid contra uitam est declinare.vnd h et h uitabilis et h le.et uitabundus da dū.Vito com ponitur.deuito tas.Euito tas.ualde uitare.vnde h et h deuitabilis et h le.et euitabilis et h le.et p compositōnem.indeuitabilis le.et ineuitabilis le Inuito tas quasi non uitare.h ad se trahere et al licere.Vito et eius composita actiua sunt.et pdu cunt hanc sillabam ui.vnde ouid de reme.Que ni mis apparent recia uitat auis.Item uito tas.i.ui ta ornare.et tūc dr a uita te.p infula.et scribitur similiter per vnum t.et pducit ui

Vitreus in uitrum est

Vitricus.a nouus deriuatur hic uitricus ci.i.pa trinus siue patriaster.scilicet qui uxorem ex alio uiro filiū ulᷣ filiā hntē duxit.Et dr sic qsi nouitri cus.qr a matre supducatur nouus.ulᷣ dr uitricus a uitro.qr uitreus custos et ymaginarius.qr non est uerus pater h falsus.sicut enim p uitrum res ui detur alia qz sit ulᷣ uidetur ymago et non res.Si militer uidetur ille pater et non est Quod autem dicitur uitricus quasi uiscera tenens custodis.i. patris ulᷣ quasi uitreus custos ethimo est et cor ripit penulᷣ vnde ouid de remed vitricus et gladi us et acuta dimicet hasta.et hinc uitricius.a ū

Vitrum.a.uitreo.es.dicitur h uitrum tri vnde uitricus a um Et dr uitrum tri qr in sui pspicuitate trāslucat nam liquor in eo positus extᷣ declaratᷣ vnde dicit gg in xix li mor exponens illud Iob Non adequabitur ei aurum uel uitrum Auri metallum nouimus pociori metallis omnibus claritate ful gere vitri uo natura e ut extᷣsecus uisum pura pspicuitate pluceat.in alio metallo quidqd intᷣ secus continetur absconditur In uitro uo quilibz liquor qualis continetur intenus.talᷣ extenus de monstratur Atqz ut ita dixerim Omnis liquor in uitreo uasculo clausus patet Quid ergo aliud in auro ulᷣ in uitro accipimus nisi illaz supnam pa triam illam beatorum ciuium societatē quorum corda sibi inuicem et claritate fulgent et puritate trāslu cent Quam Iob in apocalᷣ xxj c conspexerat cū dicebat Ipsa ciuitas aurum mundū simile uitro mū do qr enim sancti oīs summa in ea bītudinis cla ritate fulgebūt.instructa auro dr Et qm ipsa corum claritas uicissim sibi in alterius cordibus pz et cū uniuscuiusqz uultus attenditur simul et sciencia penetratur.h iterum aurum uitro mūdo simile esse me moratur Ibi quippe vniuscuiusqz mentem ab alte rius oculis membrorum corpulencia non abscondit h patebit animus patebit corpalibus oculis ipsa enim corporis armonia.sic unusquisqz tunc erit psp cabilᷣ alteri sicut nunc potest esse conspicabilᷣ sibi

Vitula le dimi.i.pua uita.Item uitula pua in fula uel corona.Et tunc est diminutiuum.de uita pro infula.uel corona.

Vitulamen.A uitis tis dicitur hoc uitulamen. uitulaminisᷣ uitea planta illa infructuosa que nas citur ad radicem uitis ulᷣ ubicumqz dūtaxat non sit naturalis.ut dnt quelibet talᷣ planta sic dicitᷣ a uitulo.qr nascatur in terra a uitulis arata.vnd li sapiencie c iiij.Spuria uitulamina non dabunt radices altas.et pō tu.vide de hoc in spurius.Itē a uitis hec uitiligo.vide in uitiligo

Vitulor laris in uitulus exponitur

Vitulus.a uireo res dr h uitulus li.et h uitula le penlᷣ cor.quasi a uiriditate.i.ab incorruptione sicut ūgo.Vitula ergo pua est nondū enixa.naz enixa iuuenca est aut uacca.vlᷣ dr uitulus a uita qr sit dignus uita.vnde uitulinus na nū.et nota qr uitula eciam dr quedam dea leticie ulᷣ uictorie vel festum illius dee.vel exultatio uictorie.vnde uitulor laris.i.letari uoce.Itez uitula dicitur qd dam instrumentum musicū.vnde uitulor laris.cū uitula cantare.Item uitula est dimi de uita.de h

Vitupero.a uita et paro com ꝯ uide in uitula. ponitur uitupero as.i.in uitam alicuius aliquid turpe pare.contumelijs afficere.aliquid turpe ob ijcere.vnde h et h uitupabilis et hoc le.vnde ui tuperabiliter adūbiū.et uitupeniū.et hinc uitupe rosus sa sum.et compatur.et corripit penultimam

Viuariū rij.a uiuo uiuis dr uiuariū rij.locus u bi pisces pascantur et inpinguantur et uiuunt

Viuax.a uiuo uiuis dr uiuax uacis ge omnis uiuidus.fortis.et compatur.vnde h uiuacitas ta tis et ut dnt uiuax ingeniū.h uiuidus e color oris

Viuidus da dū.i.fortis.agilis.et dr a uiuus.vi uo is xi ctum.vnde uiuus a ū vide in uiuax Viuo componitur.auiuo is.i.valde ulᷣ iuxta uel ad utilitatem uiuere.conuiuo is.simul uiuere.vnd

ſ conuictus tus. reuiuo is. Et hinc incho. viuiſco
as. aduiuiſco ↄis. conuiuiſco. reuiuiſco ↄis. Viuo
et eius compoſita ſunt neutra. et faciunt preteritū
in xi et ſup in ctum. et ꝓd ui. vnd ūſus. Viuo fa
ct in xi. ci uinco. uincio uinxi
Ulcero. ab ulcus deriuatur ulcero ras aui are
i. uulnerare. ulcus facere. ulceribus implere
Et componit deulcero ras. ualde ul deorſum ulce
rare. ul ulcera auferre. Exulcero as in eodem ſen
ſu. Et eſt actiuū cū ſuis compoſitis. et corripit ce
Ulciſcor ceris ultus ſum ulciſci. i. punire ul uin
dicare. vn̄ ſ ultor toris. vide in uindico uindicas
Ulcus. ab oleo les dr ſ ulcus ceris. quaſi olcus
q2 oleat. uulnus ad animū refertur. ulcus uo ad
corpis iniuriam. Item uulnus eſt corporis recens
plaga. vlcuſ inueteratū uulnus. Itē uulnus qd fer
ro uel fuſte ul lapide fit quaſi ui. vlcus uo quaſi
p ſe naſcitur in cute. ſcilicet putredo ipſa. q2 oleat
vnde quidam. Illatū uulnus innatū dr ulcus. vn̄
ulceroſus ſa ſum. ulceribus plenus. et compatur
ulceroſior ſimus. vnde ulceroſe ſius me aduerbiū. et
hec ulceroſitas ulceroſitatis
Ulcea cee. locus paſcue ab uligo dicitur
Uliginoſus in uligo exponitur
Uligo. ab ulna dr hec uligo ginis. naturalis hu
mor terre ab ea nūquam recedens ſ ei ſemper ad
herens quaſi inſepabile accidens. vnde uliginoſus
ſa ſum. uligine plenus. et pinguis. humidus. fecū
dus. vnde ager ppe dr uliginoſus. q2 ſemp niget
humidus uo dr. q2 aliqn̄ ſiccatur. et compatur. et
Ulixes. olon qd eſt totū componi ꝓducit li.
tur cū xenos qd eſt pegrinū ul ſenſus. et dr ſ u
lixes is. quaſi olon xenos. i. totus in ſenſu. ul to
tus ſenſatus ul quaſi pegrinus omniū. iſte deſig
nat ſapientem. qui in ſ mundo conuerſatur tamq̄
pegrinus. non enim ſ habemus manentem ciui
tatem ſed futuram inquirimus. vlixes enim mul
tum pegrinatus eſt in uita ſua et facit uocatiuus
ulixes ul ulixe. ouid epy in principio. Hanc tua
penelope lento tibi mittit ulixe. Itez inuenitur ſ
ulixeuſ ei ꝓ ulixes et ulixeus ea eū poſſeſſiuū. ſ
ulixeus poſſeſſiuū eſt tetraſillabū. vlixus uo ꝓp
um triſſillabū. q2 eu in nto eſt diptongus genitiūs
uero p eſt inſillabis poſſeſſiuo. q2 eu non eſt dip
Ulixeus in ulixes exponitur   tongus ibi
Ullus. ab vnus dr ullus la lū. i. aliquis. Et eſt
penl genitiui cōmunis tamen in pſa ſemp debet
acui ullius. et inde uſpiam et uſquam. i. in aliquo
loco. Et componitur nuſpiam et nuſquam.
Ulna ne ſ quoſdam eſt utriuſq2 manus exten
ſio. ſm alios brachiū ul cubitus qd uerius uidet
luce ij. c. accepit euz in ulnaſ ſuas. i. inter brachia
ſua. grece enim obneos ul olenos cubitus dr. vn̄
hec ulna ne. vnd hec ulnula le dimi. et ſ et ſ ul
nalis et ſ le. et ulnarius a ū. ad ulnam ptinens.
et ulno as. i. ulna menſurare. d ſ dixi in brachiū
Ulnalis in ulna exponitur.
Ulnula le dimi parua ulna
Ultor Ab ulciſcor ceris ultum. i. punitor vindi
cator Et ut dicit pap. ultor facit ne impune ſit fac
ta iniuria. Itez uindicator differt ab ultore. quod
patere poteſt in uindico uindicas
Ultra aduerbiū loci. et compat ulterior ultimus
pt eſſe etiaz ꝑpoſitio qn̄ regit caſuz. ut ultra renū
Ultrix. ab ultor or in rix ſ ultrix tricis. i. puni
trix. vindicatrix. et eſt fe ge in nto acto uto ſing
In alijs uo caſibus eſt cōmunis ge. et facit abla
tiuū ſing in e uel in i. ultrice uel ultrix. vide in
Ultro. i. ultra uel ſponte   uictrix
Ultroneus nea neū. i. ſpontaneus ul ulterior. et
Ultus ab ulciſcor ris. dr ultus   dicit ab ultro
ta tū. ꝑpha. et in nomine dn̄i q2 ultus ſum in eis
et ſepe accipitur in paſſiua ſignificacōne ut ultus
vindicatus defenſus. et componit inultus ta tū.
Ulua ne. herba eſt paluſtris id eſt non ultus
Ulula le in ululo las uide vn̄ uluoſuſ ſa ſum
Ululo las laui lare. flere ul fortiter clamare ulu
latum facere. et eſt lupoꝝ et feminaꝝ. vnd ſ ulu
latus tuſ lamentū meror fletus. et ſ ulula le. que
dam auis. que flere uidetur. vn̄ et dicunt eam di
ci ſic. ab oleagi. i. a ficto fletu. in xiij yſa dr. et re
ſpondebunt ibi ulule in edibus eius ubi dicit glo
ſa ulule aues ſunt magnitudinis coruine q̄ figen
tes roſtꝝ in lutū horrende ſtrident. Vlulo las cū
ſuis compoſitis ſi qua habet neutꝝ eſt. et ſcribit
p vnū l. corripit enim pmam et penl. vnde ouid
epy. Pronuba theſifone thalamis ululauit in ill
Umbilicus ci penl ꝓducta dr ab umbo q2 ſit ū
bo ilioꝝ. eſt enim umbilicus medius locus totius
corporis et etiam ilioꝝ. ſicut umbo dr media ps
ſcuti. ul locus in medio clipei. ex umbilico pendꝫ
infans in utero ex eo etiam nutritur. q autez dr
umblicus q̄ſi ubi uel unde liquor ethimol eſt Et
ſcias q luxuria uiris e in lumbis ſ feminis in ū
bilico vnde dicit gg q2 uiris luxuria in lumbis ſit
feminis in umiblico. teſtatur dn̄s qui de diabolo
ad iob loquit ūtus eiuſ in lūbis eiuſ et fortitudo
illius in ūbilico uentris eius A pncipali ergo ſexu
lūboꝝ nomine luxuria deſignat cū dn̄s dic Sint
lumbi ueſtri precincti ꝛc. lumbos eniz pcingimus
cū carnis luxuriam p cōtinenciam coartamus. ui
de in lumbus Et ſcias q infans in uentre matris
mingit p umbilicum ut dixi in ſumen
Umbo umbonis In umbilicus uide
Umbra bre dr aer carens ſole. ſic dicta. q2 fit. cū
ſolis radijs aliquid obijcitur vnde umbraticus ca
cū penl cor Et hoc umbraculum li Et umbroſus
ſa ſum Et compatur vnde hec umbroſitas tatis
Umbratilis Ab umbra dr ſ et ſ umbratil et ſ
le ſm hug ſ mag uidetur deriuari a ūbo umbro
bras cū cor penul ſicut ſorbilis vel dic q excipit
ſicut parilis ſi uis ſuſtinere hug
Umbrella le dimi pua umbra
Umbro ab umbra dr umbro bras braui are. i.
obſcurare coopire Et componit adumbro as ual
de umbrare Inumbro as cont umbrare uel ualde
obumbro as undiq umbrare vmbro et eius com
Unanimis ab unus et ani poſita ſunt actiua
mus cōponitur ſ et ſ unanimis et ſ me Et una
nimus ma mū. i. unius animi vn̄ unanimiter ad
ūbium et hec vnanimitas tatis animi unitas con
cordia uide in animus Et corripit ni
Uncia uncie In uns uide
Unciatim aduerbiū. i. p uncias uel de una uncia
in aliam Et dicitur ab uncia
Unculus li dimi puus uncinus
Uncinus ni penul prod uide in uncus   uncia
Uncio as. i. uncia ul uncijs menſurare Et dr ab
Uncio cis cire alligare unco cape Ab uncus dr
Unciola unciole pua uncia
Unco cas. i. curuare Et inde componit adunco
cas abunco cas redunco cas ſubunco cas poſt ul

pas unctare Et ē uneo actiuū cum suis compositis
Unctus ab ungo gis dr̄ unctus ta tū et compa
tur Et hec unctura re Et hoc unctum ti Et uncto
tas fre A quo vnctito tas aliud fre. de unctione ex
Uncus ab unco cas dr̄ extrema habes in ungo
uncus ca cum. i. curuus et h̄ uncus ci instrumētuz
curuum ad aliquid capiendū et h̄ uncinus ni idez
Amos c viij Et ecce uncinum pomoꝝ Et dn̄t qui
dam ꝙ vncinus dr̄ ab uncus Alij dn̄t ꝙ deriuat᷑
ab unco cas Sec ē dimi de uncus nisi quo ad uo
cem. h̄ est idem quod uncus vnde ūsus Vnco dat
uncinos et eos non ꝑtunt uncus. Qꝛ autē dr̄ una
nus quasi ungue cedens ethimo est Vncus cōpo
nitur aduncus ca cum. i. recuruus Et obuncus ca
cū Et subuncus ca cum aliquantulum curuus
Unda ab eo is dr̄ h̄ unda de Et ē unda supior
ps aque supior liquor quī semp in motu ē h̄ aq̄
est statiua et sine motu equal' vnde aqua quasi
equa h̄ unda ꝑ se non ē aqua h̄ aqua in quodaz
motu et agitacōne. quasi ab eundo et redeundo un
da uocata quasi eunda ꝙ semp ē in motu vnde
undosus. sa suz. i. plenus et frequens vndis Et cō
patur vnde h̄ vndositas tatis Item ab unda undo
das qd non ē in usu h̄ ab eo componitur abundo
das exundo das inundo das redundo das Et est
undo neutꝝ cū suis compositis et ꝓd penl' unda
bit undabam undare. et consimilia. vide in abun
do das. ul' ꝭm quosdam p̄dicta u̇ba componunt᷑
ab unda et ꝓposicōnibus. et est undare. abundare
bullire. in cumulos surgere
Unde aduibium loci. i. a quo ul' ex quo loco ex
qua re uel causa ꝭm papiam
Undecennis at undecim et annus componit᷑ h̄
et hec vndecennis et h̄ ne. vndecim annoꝝ. vnde
hoc vndecenniū nij. spacium vndecim annoꝝ
Undecies aduibium numeri. i. undecim uicibus.
Undenarius in vndenus est ab vndecim dr̄
Undenus ab undecim dr̄ ūndenus na nū Et vn
denarius ria riū. et h̄ undenarius rij. ꝓ illo nume
ro. et vndecimus ma mū. et ꝓducit de vndenus.
Undiqꝫ aduibium ex omni pte. et grauatur penl'
Vndiqꝫ coniunctio enclitica non inclinat h̄ accen
tum precedentis sillabe ad se et iuxta se. qꝛ precedens
uocabo corrupta est. nam vndiqꝫ componitur ex
bene et qꝫ. Et similiter contingit in deniqꝫ qd com
Undo das in undo est ponit᷑ ex denuo et que
Undula le dimi. pua unda.
Unguentarius In vnguentū est
Unguentū ab ungo dr̄ h̄ vnguentū ti et h̄ vng
uen inis In eod' sensu Et hinc vnguentarius ria
rium ad unguentū ꝑtinens uel uendens Et unguē
to tas. unguento inungē. uide in ungo gis Et ut
dicit pap vnguentū est omne qd ex cōni oleo cō
fectū speꝝ cōmixtione augetur odoris iocūditatez
sumens et longe redolens
Unguis ab ungo dr̄ h̄ unguis huius uis. vnde
hec ungula le Et est unguis hominum et auium
vngula alioꝝ animaliū Et dr̄ unguis ab ungo eo
ꝙ solemus eo vngere. Item vngula dr̄ genus tor
menti. qꝛ effodiat. Idem et fidicula a fides qꝛ hu
ius rei torquentur in eculeo ut fides inueniatur
Item ab vngula. vngulatus ta tū. qui habet vn
gulas magnas. vide in vngo gis
Ungula le in unguis est
Ungulus. ab vngula dr̄ ungulus li. gemmatus.
qꝛ sicut ungula carni ita gemma anulo adiungit᷑

Unguo is xi ctum. vnd' unctus ta tū et a genitō
uncti addita o fit h̄ unctio onis. Vnguo compo
nitur adunguo. Inunguo. punguo is. Vnguo et ei
us composita sunt actiua. et faciūt p̄teritū in xi
et sup in ctum. Et sciās ꝙ unguo habet in pma
persona u post g. et o conūsa in is deberet secun
dam psonam facere unguis. ut post g esset u. sed
qꝛ esset consonancia inter unguis nomen et secun
dam psonam huiusūbi unguo si diceret᷑ unguis
Ideo ad uitandam consonanciam subtrahitur u a
secunda psona et ab omnibus que formantur ab
ea. et dr̄ unguo is it. De deriuatiuis autem est o
pinio. Quidam enim dicunt ꝙ unguentū et vng
uen deriuantur a secund' psona ungis et sic n̄ hn̄t
u post g. Alij dicunt cū quibus ego. ꝙ unguentū
et unguen deriuantur a pma psona sciliz ab ung
uo. vnde habent u post g. et unguis nomen simi
liter. vnd' unguo in pma psona habz u h̄ in alijs
non Hic de unctione extrema uideamus. sciliz
ꝙ est sacramentū ecclesie. Sciās ergo ꝙ octo con
currunt ad sacramentum extreme unctionis que
innuuntur in qdam autoritate beati iacobi. Infir
matur inquit quis in uob' inducat p̄sbiteros eccle
sie et orent sup eū vnguentes eū oleo in nomine
domini et oracō fidei saluabit infirmum et alleuia
bit eū dn̄s. et si in peccatis sit dimittentur ei. Pri
mū est subiectum sciliz psona singularis cū dicit
quis. Secund' est cā cū dic' infirmatur. ex quo pa
tet ꝙ non debet dari nisi infirmis qui sunt in pe
riculo mortis naturalis. vnde non debet dari latro
nibus. qui occiduntur nec p̄lianti in bello uel in
duello. qꝛ ꝭm fortunam sunt in periculo mortis
non ꝭm naturam. Terciū est postulacō ul' desideri
um cū addit inducat. Ex quo patet ꝙ non debet
dari nisi petenti uerbo uel signo manifesto et ha
benti usum liberi arbitrij qui soli petere possunt
vnde consueuit dici n̄ est ungendus furiosus mo
rio puus. Dicit᷑ autez morio a morte eo ꝙ in eo
non uiget intellectus. et h̄ intelligas nisi furiosus
haberet lucida interualla in quibus sacramentū
recognosceret. qꝛ sic statu illo conferri posset in
piculo mortis Quartū est minister cū dicit presbi
teros ecclesie. ex quo patet ꝙ h̄ sacramentū non
debet dari nisi a sacerdotibus non aūt a laicis nec
eciam a diaconibus. Et inde sacramentū extreme
unctionis n̄ est sacramentū necessitatis sicut bap
tismus. vnde non ita cōmittitur dispensatio eius
omnibus in articulo necessitatis sed solum illis q̄
bus ex officio competit. i. sacerdotibꝫ. Diaconis au
tem eciam baptizare non competit ex officō. Qn
tū est materia. vnde dicit ungentes eū oleo nam
materia huius sacramenti est oleū oliue consecra
tum ab episcopo. in omnibꝫ namqꝫ sacramentis
que indigent materia sanctificata prius sanctifica
tio materie fit ꝑ episcopū et usus qn̄qꝫ ꝑ sacerdo
tem ut ostendatur sacerdotalis potestas ab episco
pali deriuata. nec debet balsamū poni in materia
huius sacramenti. qꝛ balsamū ꝓpter odorem ꝑtinet
ad bonitatem fame qua decetero non indigent
ꝓpter se exeuntes h̄ indigent tantū nitore consci
encie quī ꝑ oleum signatur. Sextū est forma con
secracōnis olei ul' sacramenti cū dicat in nomine
domini. Septimū est modus. vnde dicit et orent
super eū. Octauū est effectus duplex sciliz alleuia
tio infirmitatis. et maxime si expedit et remissio
peccatoꝝ. vnde dicit. et si in peccatis sit dimitten

tur ei. Item nota ꝙ ſacramentū extreme unctio
nis non debet conferri in tempore generalis inter
dicti alicui ꝑſone non laico nec ſacerdoti non eciā
religioſo niſi ſup h̄ habeant ꝑuilegium ſpeciale.
Item ut dixi in materia extreme unctionis eſt o
leum. ſʒ materia ſacramenti confirmationis eſt o
leū balſamatū ut oleū ꝑtineat ad conſcienciam
quam oportet nitidam habere eos qui confeſſo
res diuine fidei conſtituūtur. et balſamū ad famā
quam oportet diffundē et ūbis et factis fidei con
feſſores. Sacramentū autem confirmacōnis et or
dinis ſolis epiſcopis reſeruatur ut ipſum conferre
poſſint et impⁱmit̄ caracter in ſacramento confir
macōnis. ut dixi in caracter. vide eē in ſacramētū
Vnicolor loris omnis ge. i. vnius coloris. et cō
ponitur ab vnus et color. et corripit co
Vnicordia die. i. concordia ab vnicors dis dicit̄
Vnicornis. ab vnus na nū et cornu componit̄
h̄ et h̄ vnicornis et h̄ ne. i. animal hn̄ſ unū cornu
in fronte qd̄ et monoceros et rinoceros dr̄. ꝓpha
Et a cornibus vnicorniū humilitatem meam. vid̄
Vnicors. cor componit̄ cū vnus)/ in rinoceros
et dr̄ vnicors diſ cōmunis ge. qſi vniuſ cordis ſci
licet concors. vnde vnicorditer adūbium. Et ſcias
ꝙ antiquitus dicebatur h̄ et h̄ vnicordis et h̄ de.
Vnicuba be unius uiri uxor)/ ſicut dixi in cor
Et corripit penul̄ quaſi cū uno cubans
Vnicus ca cum In unus exponitur
Vnifico cas vnum facē vnire vn̄ unificus ca cū
Vniformis ab unuſ et forma componit̄ h̄ et h̄
uniformis et h̄ me. i. unius forme vnde uniformi
ter adūbium Et hec uniformitas tatis
Vnigamus ab unus na num et gamos compo
nitur unigamus ma mū. qui uni tm̄ nupſit. ſcilʒ
qui uel que hūit uel hʒ unam uxorem uel vnum
maritū. vnde hec unigamia mie. i. vne nupcie vel
ꝓꝑetas qua aliquis dr̄ unigamus Et corripit ga.
Vnigenitus In genitus exponitur
Vnimamme In amazones uide
Vnimodus da dum vnius modi Ab vnus
Vnio ab unus dr̄ vnio nis niui nire Et uno as
. i. congregare coniungē. ſʒ unare ē congregare ita
ut ex congregatis non efficiatur unum. ſʒ unire
ita eſt coniungē. ꝙ ex coniunctis efficiatur unum
quaſi unū ex duobus uł pluribus facē Et hinc v
nicus ca cū Et h̄ unio onis Et unitiuus ua uū. i.
coniunctiuus congregatiuus Et cōponit̄ Abunio
nis counio nis Et ſimiliter cōponitur aduno nas
couno nas vnio et uno actiua ſunt cū ſuis compo
ſitis et ꝓd̄ u Item inuenitur hec unio nis pro la
pide et pro ſtella. vide in vnus
Vniuſale ab uniūſus ſa ſum h̄ uniūſitas tatis
Et dr̄ ab hoc gtō uniūſi addita tas Et h̄ et h̄ uni
ſal̄ et h̄ le Et differt uniūſale ſm̄ loicos a p̄dica
bili qꝛ uniūſale diffinitur ꝑ eſſe. p̄dicabile uero ꝑ
dici. p̄dicabile enim ē qd̄ eſt aptū natū de plun
bus dici uniūſale autem ē qd̄ eſt aptū natū eſſe
in pluribus Predicabile autem ſiue uniūſale diui
ditur ꝑ genus differenciam ſpeciem ꝓꝑiū et acci
dens. de quibus qnqꝫ determinat porphirius Et
ut dicit ariſtotil̄ in p̄mo de anima. Vniūſale aut
nichil eſt aut poſterius eſt ¶ Ad cuius intelligen
ciam nota ꝙ ē triplex uniūſale. quoddam eſt in
re ſcilʒ natura ipſa que eſt in ꝑticularibus q̄uis
in eis non ſit ſm̄ racōnem uniūſitatis in actum
Eſt eciam quoddam uniūſale qd̄ eſt a re acceptū
ꝑ abſtractionem Et hoc uniūſale poſterius ē Et
h̄ modo forme reꝝ in mente angelica exn̄tes. nō
ſunt uniūſales Eſt inſup uniūſale ad rem. quod ē
p̄us re ip̄a ſicut forma domuſ in m̄te edificatoris
Vniuira re penul̄ correpta vnius uiri uxor uel
mulier unum uiꝝ hn̄s Ab unus et uir cōponitur
Vniuocus. ab unus na nū et uox. dr̄ uniuocus
ca cū. quod una uoce tm̄ unū ſignat Et cor̄ uo ſi
cut uult hug̊. ſm̄ ūo loicos uniuoca ſunt quoꝝ
nomen ē cōmune. et ſm̄ illud nomen racō ſube
eſt eadē. ut nomen animalis eſt cōmune homini
et boui et ſimiliter diffinicio eius ſ illud nomen
Dicimus enim homo ē animal. bos ē animal Et
ſimiliter homo ē ſub̄a animata ſenſibil̄. et bos ē
ſub̄a animata ſenſibilis Et ſic nom̄ ē eis cōmune
Et ſimiliter racō ſiue diffinicio eoꝝ ē ead̄ ſ illud
nomen Nichil enim ē homo ſm̄ ꝙ eſt animal ni
ſi ſubſtancia animata ſenſibilis Similiter bos
Vno nas In vnio nis uide.
Vnq̄ aliqn̄ qn̄qꝫ adūbiū tempis uide in numq̄
Vns cis maſ ge. i. uncia et dr̄ a uincio cis qꝛ uni
uerſitatem minoꝝ pondeꝝ ſua vnitate uinciat. i.
complectatur. conſtat enim ex dragmis viij. i. ſcru
pulis xxiiij. qd̄ et ꝓinde legittimū pondus habe
tur quia numerus ſcrupuloꝝ eius horas diei noc
tis qꝫ metitur. uł qꝛ libram efficit duodecies com
putata. et inde dr̄ h̄ uncia cie idem. vncia uł vns
componitur h̄ quincuns cis. ſepcuns. deuns. et for
matur genitiuus a nominatiuo remota s et addi
ta cis. ut vns cis. deuns cis. Vncia componitur ſe
miuncia id eſt media vncia
Vnus ena grece latine dr̄ vnū. vnde vnus a ū.
quaſi enus. et inde vnicus ca cū. ſingularis. ſolus
vnus ex multiſ dr̄. ſʒ vnicus ſolus eſt. Item vnus
numeratur. vnicus ūo intra numeꝝ finitur. Item
vnus ad numeꝝ ꝑtinet ſolus ūo de multis intelli
gitur. Et ab vnus vni addita tas fit h̄ vnitas ta
tis. Item iſte ablatiuus vna ponitur adūbialiter
et tunc acuitur in fine. ut una. i. ꝑiter uł inſimul.
et ſignat vna comitatū. ut vna ꝓficiſcuntur pari
ter ūo ſignat equalitatē. ut uiam pariter cū illo
ducit. Ab vnus componitur vniformis. vnicolor
et multa alia de qbuſ dixi in ſuo loco. ſʒ cōſueuit
queri an ſit dn̄d̄ vigintiunus hō uł vigintiunus
homines ſʒ hoc queſitū eſt in vigintiunus. Et no
ta ꝙ vnus qn̄qꝫ ſignat unitatem animoꝝ. vn̄ in
actibus apoſtoloꝝ c iiij. Multitudinis autem cre
denciū erat cor unū et anima una et ſm̄ hoc poſ
ſet dici in plurali iſte mulieres ſunt vne. i. vnani
mes. et corda ueſtra ſunt una. i. unanima. vnd̄ lu
canus. fecerunt nephas in ꝑtibus unis. i. unius a
nimi et uoluntatiſ ſimiliter p̄t in plurali declinari
vnus qn̄ ponitur cū quibuſdam nominibus que
tantum in plurali declinantur. ut una arma. une
nupcie. ſicut dixi in tercia p̄te in c de numero no
minū Itē nota ꝙ vnus facit gtm̄ vnius. dtm̄ vni
ſ modnos. tn̄ apud antiquos mobiliter declinat̄
vni vne vni. dtō uno une uno. ſicut alij alie alij
alio alie alio Et ita intelligas de alijs nominibus
que declinant̄ ſ modum ꝓnominū ſecundi modi
ut unus totus ſoluſ ullus alius uter alter alteruter
neuter et uterqꝫ Vnde adhuc dicimus. cuius gene
ris. neutri. quoꝝ omniū tria ſolum hn̄t utōs. v
nus totus ſolus Et omniū predcōꝝ gtīs ſing̊ ꝓd̄
penl̄ Auctoritate tn̄ poetica p̄t in ūſu breuiari qꝛ
in ūſu cōnis eſt In proſa tn̄ ſemꝑ ꝓd̄ penul̄. niſi

aſiuſ.quod ſemp ꝑ dͦ.uł alterius qđ ſemp ṽiiaẽ
ſicut dixi in abus Item ab vnus diuaẽ h̃ vnio
nis lapis precõſus.ſic dcūs qꝛ tm̃ vnus et numq̃
duo uł tres ſimul repiantur Inuenitur eaꝫ unio
ꝓ ſtella et ꝓ cepe et h̃ unio dꝛ ꝓ coniunccõne uł
congregacõne Et tunc dꝛ ab unio In pap dꝛ vnio
nes quedam margarite ſunt Item inuenit̃ uniuſ
moris.dcõ.compoſita.omnis ge.et inde dina.i.cõ
cors ut iſti homines ſunt uniuſmoris.i.concordes
et unanimes vnde in ps̃ Qui habitare facit uniuſ
moris in domo Item ſcias qꝫ vnum ſm phm̃ eſt
indiuiſum in ſe et diuiſum ab alijs Item ut dicit
phus vnum in ſubã facit idem.vnũ in qualitate
facit ſimile.vnũ in q̃ntitate facit equale Itẽ ſcias
qꝫ unitas bonoꝝ eſt Et iſta eſt utił et ũtuoſa Et
eſt unitas maloꝝ.et hec ẽ noxia et pnicioſa.vnď
dicit gg̃ in xxxiiij mor Sicut pnicõſum ẽ ſi vni
tas deſit bonis Ita et pnicõſius ſi non deſit malis
quod bñ in maris rubri ſciſſione deſignatur Dũ
enim in duas ptes unda diuiditur electo populo
ad terram ꝓmiſſionis iter oñditur qꝛ dũ maloꝝ
unitas ſcinditur bone mẽtes ad hoc qđ appetunt
pducunt̃ Si maloꝝ unitas noxia non fuiſſet.ne
quaq̃ diuina ꝓuidencia ſupbiencium linguas in
tanta diuſitate diſſipaſſet.uide in pax et in tho
mas ¶ Hic nota qꝫ ſicut dicit bnh̃ in v li de con
ſideracõne.multiplex ẽ unitas nam ẽ unitas que
collectiua dici p̃t.cũ ubi gracia multi lapideſ unũ
faciunt aceruũ.et eſt unitas conſtitutiua cũ młta
membra vnũ corpus uel multe ptes vnũquodcũ
que totũ conſtituunt.Eſt et coniugatiua qua fit
ut duo iam non duo ſint ꝫ una caro.Et eſt nati
ua qua anima et caro vnus naſcitur homo.Eſt
vnitas p̃ratiua qua homo ũtutis non inſtabilis
non diſſimilis ꝫ vnus ſibimet ſemp nititur mue
nire.Eſt conſentanea cũ p caritatem multoꝝ ho
minũ eſt cor unũ et anima una.Eſt et notiua cũ
ania uotiſ omnibꝫ adherens deo vnus ſpũs ẽ.Et
eſt dignatiua qua limus noſter a dei ũbo in vnã
aſſumptus ẽ pſonaꝫ ueꝝ eciam h̃ oĩa q̃ ad illũ
ſummũ atqꝫ ut ita dicam unice vnũ ubi unitateꝫ
conſubſtancialitas facit.huic uni qđ uis illoꝝ ſi
aſſimiles erit q̃dammõ unũ.ſi compares nullum
Igitur inter omnia que unũ recte dicuntur arcem
tenet unitas trinitatis qua tres perſone una ſub
ſtantia ſunt.Secũdo illa p̃cellit qua econuſo tres
ſubſtantie una in xp̃o pſona ſunt.et ſubdit poſt
pauca.Dico in xp̃o ũbum animam et carnem ſi
ne confuſione eſſenciaꝝ unam eſſe perſonam.Et
idem abſqꝫ p̃iudicõ pſonalis unitatis in ſua nũoſi
tate manere nec negauerim hanc.Ad illud quoqꝫ
genus unitatis pertinere qua anima et caro unus
homo eſt.Decuit quippe familiarius ſimilius qꝫ
cũ hominiſ conuenire conſtitucõne qđ ꝓ homine
conſtitutũ eſt ſacramentũ.decuit eciaꝫ cũ ſumma
que in deo eſt et deus eſt unitate congruere ut q̃
modo tres perſone una eſſencia ita hic conuenien
tiſſima quadam unitate tres eſſencie ſint una pſo
na uides ne pulcre inter utramqꝫ unitatem hanc
collocari in eo utiqꝫ qui conſtitutus eſt mediator
dei hominũ qꝫ homo xp̃us iheſus pulcherrima
inquam conuenientia ut ſalutare ſacramentũ.con
grua ergo quadam ſimilitudine ambobus reſpon
deat ut ſaluanti uidelicet et ſaluato tantam deniqꝫ
tante qꝫ exp̃ſſam unionis uim in ſe p̃fert ea pſo
na in q̃ deus homo unus eſt xp̃us.ut ſi illa duo

de ſe inuicem p̃dices non erraueris deũ uidelicet
hominem.et hominem deũ uo catholice qꝫ ꝓnũci
ans.non autem ſimiliter uł carnem de anima uel
animam de carne niſi abſordiſſime p̃dicas.et ſi ſi
militer anima et caro unus ſit homo.vide in pſo
na.Ex p̃dictis ũbis bnh̃.colligitur qꝫ vnum eſſe
ypoſtaticum tantum eſt in criſto.

Vo is ui uere dꝛ ab una.Et eſt uere humẽ uł
madefacere.et eſt u uocał in uo uis.et ñ eſt
in uſu.et inde ſm quoſdam interpoſita b et in et
con componitur imbuo is combuo is.

Vocalis.a uox dꝛ h̃ et h̃ uocaliſ et h̃ le.Et hec
uocalis uocalis.littera que p ſe uocem facit.et ſi
ne quibus litterał uox ꝓferri non poteſt.et ſunt
quinqꝫ uocales ſciꝫ a e i o u.et deſinit ablatiuus
in I.h̃ uocał.ablatiuo ab hac uocali.Et ſcias qꝫ
uox uocis et uocalis ꝓducunt o ante c.ut patet
in illo uſu magiſtrali.Ab cũ uocali reliquis uult
aſſociari.vnde uicioſum eſt illud.Perimit ſinalim

Vocatiuus.a uoco cas dꝛ uoca Ipha uocalem
tiuus ua uũ.ad uocandũ aptus uł uocacõnem de
ſignans.Item utũs dictus eſt quidam caſus qꝛ p
eũ aliquid uocamus.ut o uigili dꝛ et ſalutatorius
qꝛ p eũ ſalutamus.ut ſalue o enea qui ſemper ſe
cunde pſone iungitur.nam reliqui caſus nominũ
tercie ſunt pſone ꝓprie tamen p figuram iungun
tur.aliqñ cũ pma et ſecunda pſona ut ego iohan
nes ſcribo.tu petre uel petrus ſcribis.ille priſcian
ſcribit.et obtinuit utũs extremũ locũ apud grecos
quippe impfectior ceteris eſſe uidetur.niſi enim ſe
cunde pſone coniũgi non p̃t.cũ ſuperiores quatuor
omnes pſonas pñt complecti figurate adiuncti ꝓ
nominibus.Ablatũs caſus ꝓprius eſt romanoꝝ ut
dicit pſ in v li.vide de hoc in tercia pte in c de ca

Vociferor rans ratus rari.ũbum Iſu nominũ
deponens.i.clamare.uocem feram emitte.Et po
nitur qñqꝫ ſimpliciter ꝓ loqui.vnde uociferans
tis generis omnis.et corrip fe.

Vocito tas fre.frequenter uocare.et formatur
ab ultimo ſupino de uoco cas catu a mutata in I
breui et u in o.ut uocatu uocito tas ſm pe.vñ
q̃dam.Plena doł m̃tis uocitatur ſubdola uulpes

Voco as aui are.i.appellare.nominare clamare
Et componitur aduoco cas.ad ſe uocare.conuo
co cas.ſimul uł cũ alio uocare.euoco cas.extra
uocare.Inuoco cas.in auxiliũ uocare.aduocatur
patrociniũ daturus.Inuocatur preſtiturus auxi
lium.euocatur p̃biturus obſequiũ.ꝓuoco cas in
citare.alios irritare.porro uocare.reuoco cas.vñ
h̃ et h̃ reuocabilis et h̃ le.Et componitur Irreuo
cabilis et h̃ le.Seuoco cas.ſeorſum uocare.Voco
et eius compoſita ſunt actiua.et corripiunt uo

Vola le fe ge.i.media ps manus uł pedis.uel
uola eciam in auibuſ eſt media pars alarum qua
rum motu penne agitantur

Volatilis.a uolo las dꝛ h̃ et h̃ uolatilis et h̃ le
et hinc uolatus tus.et corrip ti.

Volemus a uola dꝛ hec uolemus mi quoddaꝫ
genus piri que facit pira adeo magna qꝫ uix in
uola poſſint includi et bene implent illam vnde
hoc uolemum mi.fructus eius

Volito tas ũbum fre.i.frequenter uolare et for
mat a uolatu ultimo ſup de uolo las a mutata

Volitum in uolo uis eſt.   in i breuem et u in o
Volo A uola qđ eſt media ps alaꝝ in auibus.
dꝛ uolo las laui lare quaſi uolas mouere. Volo

componitur auolo las lare.abuolo las longe ab
aliquo uolare ſepare.conuolo las.circũuolo las.
deuolo las.euolo las.interuolo las.puolo las.p̄
uolo las.ſubuolo las.ſubtus uł poſt uł paꝝ uo
lare.ſupuolo las.tranſuolo las. Volo et eius cõ
poſita neutra ſunt.et corripiunt hanc ſillabaꝫ uo
vnde facetus.nam cito ſepe ruit.qui ſup aſtra uo
lat.et orac̄ in epp.Euolat emiſſum ſemel irreuo
Volo uis uult uelle.et eſt uolo ꝯ cabile uerbuꝫ
minus q̄ opto.et opto minus q̄ cupio.Volo cõ
ponitur malo mauis.Volo et eius cõpoſita neu
tra ſunt.et irregularia.et carent ſupinis.et faciũt
p̄teritum in lui.et carent impatiuis p̄ter nolo qd̄
habet noli nolite.et facit p̄ma pſona pluralis pre
ſentis indicatiui uolumus ſicut queſiumus.et ꝓd̄
p̄mam nolo.breuiatur uolo.vnd̄ ũſus.Longetur
nolo ſ; breuiatur uolo.et iuuenalis.Sic uolo ſic
iubeo ſit ꝓ racõne uoluntas.et uelim uelis corri
pit eciam ue.ſ; uelũ uelis numeri pluralis ꝓd̄ ue
ut habes in uelũ.Et ſcias ꝙ regulariter declinat̄
uolo uolis.ſ; ut dicit pe in ix li.ſi uolo lis dicere
tur dtĩs et ablatiuus plurał extimari poſſet no
minis qd̄ eſt uola.uolumus ꝓ ꝫ u habet penł.
ut uolumus ꝓ uolimus.Item uolo caret ſup̄ ut
dictum eſt ꝟm uſum.deberet tamen facē uultum.
ſicut pꝫ p nom̄ pricipiale uultus quod ꝟm pſ naſ
citur ab eo et tamen eſt iam in uſu uolitum apd̄
theologos Vnde uolitus ta tũ et h̄ uolitũ ab eo
deriuatur et corripit li.

Volpiſcus ci uir nobiliter natus et d̄r a uultus
Volucer a uolo las d̄r h̄ uolucer h̄ uolucris et
h̄ uolucre id eſt uelox Ier̄mie xij conſumptũ eſt a
nimal et uolucre Et h̄ uolucris huius uolucris.i.
auis Inuenitur tamen qñꝫ h̄ uolucer uł uolucriſ
pro aue in maſ ge et cor naturaliter penultimam
Vnde prudencius Confidunt uolucres uictum nõ
deforc uiles Et ſcias ꝙ antiqui dicebant h̄ et h̄
uolucer uel uolucris et h̄ cre.ſicut oñdi in tercia
pte ubi egi de declinacione nominum

Volumen a uoluo uis d̄r h̄ uolumen minis.i.
reuolucio vnde liber dicitur h̄ uolum̄ ꝓpter mul
tas reuoluciones cartaꝝ Et producit lu

Voluntas a uolo uis d̄r hec uoluntas tatis p n
et hec uoluptas tatis p p.uoluntas p n.eſt deſide
rium nondum adepte rei.ſ; uoluptas ē rei adepte
delc̄ãcio bone uł male.uel ꝓp̄e carnalis delc̄ãcio
Et eſt ꝓp̄e uoluntas tm̄ in bonis.ſed in malis et
flagicioſis factis cupiditas ꝓp̄e d̄r.non uoluntas
Et hinc uoluntarius ria rium.et uoluntatiuuſ ua
uum Et ut d̄r in iij de anima In racione ē uolun
tas Hic nota ꝙ uoluntatis nomine aliqñ uis ſcꝫ
naturał potencia uolendi.aliqñ actus ipſius uis
ſignatur vis autẽ ipa naturaliter inſita nunꝗ̄
pccm̄ eſt ſicut nec uis memorandi uł intelligendi
ſ; actus huius uis q̇ et uoluntas d̄r tũc peccatũ eſt
qñ inordinatus ē Sed p̄t queri quare huius na
turalis potencie ſciliꝫ uoluntatis actus pccm̄ eſt.
ſ; aliaꝝ potenciaꝝ actus peccata non ſunt.ſcilicet
potencie memorandi cuius actus ē memorare Et
potencie intelligendi cuius actus ē intelligere Ad
hoc eſt oñdum ꝙ alterius gnis ē actus uolunta
tis q̄ actus memorie uł intelligencie h̄ eniꝫ actus
eſt ad aliquid adipiſcendum uł non admittendũ
qui non p̄t eſſe de mał qn ſit malus uelle enim
mala malum eſt ſ; intelligē uel memorare mala
malum non eſt q̄uis coꝝ quidam hos eciam ac

tus malos eſſe interdum non improbe aſſerant.
memorat enim interdum quis mala ut faciat Et
querit intelligere ueꝝ ut ſciat impugnare ¶ Item
ſcias ꝙ demones imp̄munt in fantaſiā quē ē ob
iectum intellcũs ſicut color uiſus ut d̄r in iij de
anima ſ; angeli boni eciam intellcm̄ directe imp
mere pñt.Qꝛ ꝟm aug̃ opantur in intelligencias
noſtras miris quibuſdam modis.hoc autem eſt
inq̄tum lumen intellcũs noſtri confortatur p in
tellcũale lumen ipſoꝝ.Sed hoc demonibus non
competit qꝛ q̄uis naturale lumen coꝝ efficacius
ſit q̄ lumen intellcũs noſtri.tamen lumine gr̃ie
non ſunt pfecti ſ; tenebꝯ culpe obumbrati.et ideo
non intendunt iudicium racõnis nr̄e rectificare p
confortacõnem intellcũalis luminis.ſ; aliqua nob̄
oñdere ex quibus decipiamur.quod faciunt illuſ
trando Dicuntur ũo aliqñ incentores demones in
q̄tum faciunt feruere ſangnem Et ſic anima ad
concupiſcendum diſponitur ſicut et quidam cibi
libidinem prouocant.Deus autem ſolum in uolũ
tate imp̄mē p̄t.quod ē ꝓpter libtatem uolũtatis
que eſt dñā ſui actus.et ñ cogitur ab obiecto ſic̄
intellectus cogitur demonſtracõne.Ideo qꝛ uolun
tas merito apud deũ iudicatur que ſemp a neceſ
ſitate libera eſt.et nũquam cogi p̄t.Vnde eciam
ptholomeus dicit ꝙ homo ſapiens dñat̄ aſtris
qꝛ ſciliꝫ p ſapientiam et uoluntatem ſuam liberaꝫ
p̄t uitare ea ad que aſtra diſponunt.vide in arbi
triũ ¶ Item conſueuit queri an omne pccm̄ ſit in
uoluntate.ſ; hoc determinatũ eſt in pecco cas.Itē
ſcias ꝙ ut dicit iero.facilius relinquitur ſacculus
q̄ uoluntas.vide in uiolentus.de duplici uolunta
te dei habes in peticõ.Item ut dicit aug̃.Omnia
compleuit qui qd̄ potuit fecit.qꝛ uolũtas pfecta
faciendi reputabitur ꝓ ope facti.Item leo papa.
Nemo eſt qui ñ poſſit aliquam beniuolentie por
tionem.Nulli enim puus eſt cenſus cui magnus
eſt animus.Maiora quidem ſunt impendia diui
tũ.et minora mediocrium.ſ; non diſtat fructus o
peꝝ ubi idem ē affectus opancium Item quidam
poeta.In tenui menſa ſatiſ eſt immenſa uoluntas

Voluo uis ui uolutũ.vnd̄ h̄ et ✝ vide in diuca
h̄ uolubilis et h̄ le.vnde uolubiliter adũbium.et
uolubilitas.Voluo componit̄.aduoluo uis.iux
ta aliquid uoluere.abuoluo uis.ab aliquo uoluē
et remouere.Conuoluo uiſ Circũuoluo uis.diuol
uo uis.deuoluo.euoluo uis omnia in eodem ſen
ſu.explicare.extendere.inuoluo uis.ꝓuoluo uis
puoluo uis.obuoluo uis.i.circũuoluo et contego
Reuoluo uis.ſubuoluo.ſubtus uel poſt uel paꝝ
uoluere.tranſuoluo.Voluo et eiuſ compoſita ſunt
actiua.et faciũt p̄teritũ in ui ſilbaꝫ et ſup̄ in lutũ

Voluptas.a uoluo uis d̄r h̄ uoluptas tis.vnd̄
uoluptuoſus ſa ſum.et compatur.et uoluptarius
ria riũ.i.delectabilis.et uoluptarie uł uolupe ad
ũ.i.ꝑ uoluptatem.et uoluptaſ inuenit̄ ꝓ delectati
one bona uł mala.Que autem ſit differentia in
ter uoluptatem et uolũtatem dixi in uoluntas

Volutabꝝ bri penł naturaliter cor.i.uolutatio
aproꝝ uł locus cenoſus ubi porci uoluuntur.Et
videtur componi a uoluo et aper.q̄ſi uolutabrũ
qꝛ ibi porci uł apri uoluũtur.et p tranſlationem
d̄r uolutabꝝ.quelibet cenoſitas et turpitudo in q̄
homo inuoluitur.vnde d̄r in uolutabro uicioꝝ.
vnde in ij epp petri ij c.contingit enim eis illud
ꝓuerbij.Canis reuſus ad ſuũ uomitũ et ſus lota

Voluto. a uoluo uis ui tū ꝯ in uolutabro luti
tu ꝗ̄ in o fit uoluto tas frequenter uoluē. ūbū fre
Voluus. a uoluo uis dr̄ hec uol ꝯ/ et ꝓducit lu
uus ui. quedam herba. qꝛ radix eius ſit uolubil
et rotunda ul̄ genus eſt fungoꝝ rotundoꝝ et uo
Vomer. a uomo mis dr̄ hic uomer ꝯ lubilium
ul̄ uomis eris. dens aratri ul̄ ferrum qd̄ infigitur
dentali. qꝛ euomat terram. ul̄ qꝛ humū eruat uel
feriat. pſa ij c. Et conflabunt gladios ſuos in uo
meres. et cor̄ pnl̄ gn̄. ſ; ꝓd̄ pmam vide in uomo
Vomica ce fe ge. id eſt uomitus ul̄ nauſea uel
genus apoſtematis quo emittunt inteſtina. et dr̄
Vomitum. in uomo mis eſt ꝯ a uomo mis.
Vomo mis mui uomitū uomē. emittere cibum
acceptū ul̄ aliud p os. vnde h̄ uomitus tus et h̄
uomica. et h̄ uomicū cij. i. uomica. et h̄ uomex
micis penl̄ cor idem uel ſummitas uomentis. Et
ut dicit ps in iij li g uomex deſinit in ex cor̄ A
uomo componitur conuomo mis. deuomo mis e
uomo mis. reuomo mis Et ē uomo neutꝝ cū ſu
is compoſitis et cor̄ uo vnde in auro dr̄ Euomit
in terram belua iuſſa ionam. ſ; h̄ uomer uel uo
mis ꝓd̄ uo vnde uſus Glebas ſepe uomis ideo
Voraago ginis producit ꝯ; uomen tibi uomis.
penl̄ nominatiui Et exponitur in uoro
Voro ras raui rare. i. deſtruē conſumē edendo et
bibendo ſupflue bona ſua diſſipare vnde uorax
racis omnis gen̄. et hec uorago ginis. i. edacitas
gulositas Et qꝛ guloſus et uorax oīa conſumit
Ideo uorago tranſſumptiue ſumitur ꝓ conſumpcō
ne et deſtruccōne. quod eniz conſumitur et deſtru
itur quaſi deuoratū uidetur vn̄ dr̄ uorago ciuita
tis ꝓ ruina uel deſtruccōne Itez qꝛ homo uorax
quaſi non p̄t impleri abis Ideo uorago ponitur
ꝓ loco ꝓfundo et inſaciabili et inexplebili. ſicut
eſt baratꝝ Item a uoro h̄ uorator toris Et inde
dr̄ in rix hec uoratrix tricis voro componitur de
uoro ras Inde deuorator et cor pmam uoro vnd̄
in aurora Quoſ ꝓpe fornacem ſentit adeſſe uorat
Vortex a uerto tis dr̄ uortex ticis. nodus uel e
minencia globoſa que ad modum uticis appet in
ligno vnde ſap xiiii. lignum curuū et uorticibus
plenum Item uortex appellatur circularis reuolu
cio aque. ſicut ſolz fieri ex nimio impetu Et ubi
ſunt magne fouee in aqua Vnde ouidius maior
uorticibus qꝫ frequens erat aque impius amnis
Et ſm antiquos uortex inuenitur pro uertex
Voſo ſas dr̄ a uos. ſicut tuo tuas a tu vn̄ qui
daz vnum uoſamus falſo uere qꝫ tuamus. traxit
enim uoſo ſas ab hoc plurali uos Et tuo as ab
hoc ſing tu Vtꝝ autem vni dn̄dum ſit uos. dixi
in tercia pte ubi egi de numero nominis
Votiuus In uotum eſt
Voto tas In uotū uide
Votū a uoueo dr̄ hoc uotū ti deſiderium uel ꝓ
miſſio. vnd̄ uotiuus ua uū. uoto plenus ul̄ aliꝰ
tus ul̄ uoto ꝓmiſſus. Item a uoueo ues uotū tu
u in o uoto tas ūbum fre. frequenter uouere. a q̄
uotito tas aliud frequentatiuū. Itez a uoueo uo
tus ta tū. i. ꝓmiſſum. Inde conuotus ta tū ¶ hic
nota q̄ uotū eſt teſtificacō quedam ſpontanee ꝓ
miſſionis que deo et de hijs que dei ſunt ꝓpe fie
ri debet. Eſt autem hec diffinicō pfecta. qꝛ ponit
et ꝓmiſſionem que eſt eſſencialis uotū. et tangit
uoluntatem in hoc q̄ dicit ſpontanee que eſt cau
ſa obligacōnis et confirmacōnem ultimam ꝓmiſ
ſionis q̄ alias includit in h̄ q̄ dicit teſtificatio et
uotū terminū qd̄ eſt actus ad alterū in h̄ q̄ dicit
qd̄ debet deo fieri. et materiam in h̄ q̄ dicit qd̄ ē
de hijs que dei ſunt ul̄ uotū alicuius boni cū deli
beracōne facta ꝓmiſſo. Si eniz fiat de re mala ul̄
eciam bona ſ; ſine deliberacōne non obligat. qꝛ ſi
cut dicit canon. In malis ꝓmiſſis reſcinde fidem
et in turpi uoto muta decretū ¶ Et ſcias q̄ licet
uotū eoꝝ qui ſunt alterius poteſtati ſubiecti nō
ſit firmum ſine conſenſu eoꝝ quibus ſubiciuntur
non tamen peccant uouendo qꝛ in eoꝝ uoto intel
ligitur debita condicō. ſciliz ſi ſuis ſupioribus pla
cuerit ul̄ non renitatur. Item ſcias q̄ uotum ſim
plex impedit matrimoniū contrahendū ſ; non di
rimit iam contractum. votū uo ſolenne impedit
matrimoniū cōtrahendū et dirimit iam contractū
votū eniz ſolenne ex ſui natura habz q̄ dirimat
matrimoniū contractuz. inquantū ſcilicet homo p
ipm amiſit ſui corporis poteſtatem deo illud ad
ppetuam continenciam tradens. et ideo nō p̄t ip
ſum tradē in poteſtatem uxoris matrimoniū con
trahendo. Et qꝛ matrimoniū qd̄ ſequitur tale uo
tum nullū eſt. ideo uotū p̄dictuz dirimere dr̄ ma
trimoniū contractum. et ſi dicas uotū ſimplex n̄
minus obligat apud deū q̄ uotū ſolenne ut dicit
decre. ſ; uotū ſimplex non dirimit matrimoniū er
go nec ſolenne uotum matrimoniū dirimē p̄t. Re
ſpondeo q̄ uotū ſimplex quo ad deū non minus
dr̄ obligare q̄ ſolenne in hijs q̄ ad deū ſpectant
ſicut eſt ſepacō a deo p peccatū mortale. qꝛ mor
talit peccat frangens ſimplex uotū ſicut ſolenne
q̄uis grauius ſit peccatū frangere ſolenne uotuz
ut ſic compacō accipiatur in genere. non in deter
minata quantitate reatus ſ; q̄tum ad matrimoni
um p qd̄ homo homini obligatur. non oportet
q̄ ſint equalis obligacōnis eciam in genere. quia
ad quedam obligat uotū ſolenne et nō ſimplex
Nota eciam q̄ ille qui contrahit matrimoniū p u
ba de pn̄ti poſt uotum ſimplex non p̄t uxorem
ſuam cognoſcere carnaliter ſine peccato mortali.
qꝛ adhuc reſtat ſibi facultas implendi continentie
uotū ante matrimoniū conſumptū. ſ; poſtq̄ ma
trimoniū conſummatū eſt factuz eſt ſibi illicitū n̄
reddere debitum uxori exigenti. tamen ex culpa
ſua. et ideo obligacō uoti ad h̄ ſe non extendit ta
men debet lamentū penitentie recompenſare pro
continentia non obſuata. q̄tum autem ad ea in
quibus nō eſt factus impotens uotū continentie
ſuare. adhuc poſt contractum matrimoniū obli
gatur ad ſeruandū ꝓpter qd̄ mortua uxore tene
tur totaliter continere Et qꝛ ex matrimonij uincu
lo non obligatur ad debitū petendum ideo nō p̄t
petere debitū ſine pccō q̄uis ſine pccō p̄t reddē
debitū exigenti. poſtq̄ obligatus ē ad hoc p car
nalem copulam p̄cedentem. hoc autē intelligendū
eſt ſiū mulier expſſe petat ſiū interp̄tatiue ut qn̄
mulier uerecunda ē et uir ſentit eius uoluntatem
de reddicōne debiti. tunc enim ſine pccō reddē p̄t
et precipue ſi ei timet de piculo caſtitatis Nec ob
ſtat q̄ non ſunt duo pares in matrimoniali actu
qꝛ quiliz p̄t quod ſuum ē abrenunciare. Quidam
tamen dn̄t q̄ p̄t et petē et reddē. ne nimis onero
ſum reddatur matrimoniuz exigenti uxore. ſ; ſi rec
te inſpiciatur hoc eſt exigē interp̄tatiue ut dicit
frater thomas ¶ Volo eciam te ſcire q̄ uotū o
bediencie eſt precipuuz inter tria uota religionis

Et hoc triplici racōne pmo quidez qꝛ p uotū obe
diencie aliquid maius homo offert deo. sciȝ ipaȝ
uoluntatem que ē pocior q̄ ꝓpꝛium corpus qd̄ ho
mo deo offert p continenciam . et q̄ res exteriores
quas offert homo deo p uotū paupꝛtatis. vnde il
lud qd̄ fit ex obediencia. est mag acceptū deo. q̄
id qd̄ fit per ꝓpꝛiam uoluntatem Secundo qꝛ uotū
obediencie continet sub se alia uota ꝫ non conu
titur. Nam religiosus et si teneatur ex uoto con
tinenciam ſuare et paupꝛtateȝ tamen hec sub obe
diencia cadunt ad quam ptinent multa alia pre
ter continenciam et paupꝛtatem Tercio qꝛ uotū o
bediencie ꝓpꝛie se extendit ad actus ꝓpinquos fi
ni religionis. q̄nto autē aliquid ꝓpinquius ē fini
tanto melius est Et inde ē eciam qꝛ uotū est reli
gioni essencialius Si enim absq̄ uoto obediencie
aliquis voluntariam paupꝛtatem et continenciam
eciam uoto ſuet non ꝓpter hoc ptinet ad statū
religionis qui pfertur eciam ipsi ūginitati. ex uo
to obſuate Dicit enim aug in li de ūginitate Ne
mo q̄ntum puto ausus fuerit ūginitatē preferre
monasterio An in uoto continencie possit dispen
sari dn̄i est in papa ¶ Potest eciam queri an ille
qui uouit religionem ingredi teneatur ꝑpetuo in
religione pmanere Ad hoc est dn̄duȝ qꝛ obligacō
uoti ex uoluntate ꝓcedit. nam uouere uoluntatis
est ut aug dicit Intantū ergo fertur obligacō uo
ti inq̄ntuȝ se extendit uoluntas et intencio uouē
tis Si ergo uouens intendit obligare se non solū
ad religionis ingressum ꝫ ad ꝑpetuo pmanendū
tenetur ꝑpetuo remanere. Si autē intendit se obli
gare ad ingressum religionis causa expiendi cū
libertate remanendi ul̄ non remanendi manifestū
est qd̄ remanere non tenetur. Si uero in uouendo
simpliciter de ingressu religionis cogitauit absq̄
h̄ qꝛ cogitaret de libertate exitus ul̄ de ꝑpetuitate
remanendi uidetur obligari ad ingressuȝ ſm for
mam iuris cōmis que est ut ingredientibus detur
ꝓbacōnis annus vnde non tenetur ꝑpetuo in re
ligione pmanere Ille autē qui intrat ut statim
exeat n̄ uidetur satisfacē uoto suo qꝛ ipe in uouē
do hoc non intendit Et ideo tenetur imitare ꝓpo
sitū ut saltem uelit expiri an ei expediat in reli
gione remanere. Non autē tenetur ad ꝑpetuo re
manendum ¶ Sed consueuit queri An expediat
aliquid uouere Et uidetur qꝛ nō qꝛ non expedit
alicui qꝛ ꝑuet se bono qd̄ ei dn̄s donauit ꝫ libtas
est vnū de bonis maximis que deus homini de
dit. qꝛ non bn̄ ꝓ toto libtas uenditur auro Hoc
celeste bonuȝ pterit orbis opes quo uidetur ꝑua
ri p necessitatem q̄n uotū imponit Ergo nō ex
pedit homini qꝛ aliquid uoueat ¶ Ad hoc dico
qꝛ sicut non posse peccare non diminuit libtateȝ
Ita eciam necessitas firmate uoluntatis in bonuȝ
non diminuit libtatem. ut patet in deo et in bea
tis Et tal̄ ē necessitas uoti similitudineȝ q̄ndam
h̄ns cū confirmacione bonoꝝ. vnde aug dicit in
epl̄a ad armentarium et paulinam. felix necessi
tas que in meliora compellit Ex dictis patere pt
qꝛ facē idem opus cū uoto. ē melius et mag me
ritorium q̄ facē sine uoto Patet eciam ex hoc qꝛ
ille qui uouet aliquid et facit. plꝰ se deo subicit
q̄ ille qui facit solum. subicit enim se deo. non so
lum q̄ntū ad actū ꝫ q̄ntū ad ptātem qꝛ de cetero
non pt aliquid facē. sicut plus daret homini qui
daret ei arborem cū fructibus. q̄ qui daret ei tm̄

fructus De hoc tamen plenius dixi in presbiter.
Vouco ues uoui uouere. sponte ꝓmittere desti
nare Et componitur conuouco ues. deuouco ues
ualde ul̄ deorsum uouere ul̄ maledicē execrari re
uouco ues iteꝝ uouere Et est uouere actiuum cū
suis compositis et cor̄ uo vnde iuuenal in iiij li.
Aliter enim si concedas mactare uouebat In pre
terito tamen et supino producit pmam uoui
Vox uocis d̄r a uoco cas Et ꝓd̄ o ante c ꝫ uo
co cas corr̄ o ante c vel uox ſm quosdam d̄r a
boo as. mutata b in u Et ultima o subtracta. Et
addita x Et d̄r ſm pap uox qꝛ uoluntatē animi
annūciet qꝛ uoces sunt note eaꝝ que sunt in ani
ma passionū A uox cōponitur equiuocus multiuo
cus vniuocus. i. sinonimus Et scias qꝛ aug ponens
differenciam inter ūbū et uocem dicit ūbum esse
ipsam cogitacionem que adhuc intra consciencie
secreta retinetur vocem uo p quam ūbum ꝓfer
tur in medium. vox sonus ē index cogitacōnis.
ūbum uo ipsa cogitacō. sicut enim q̄n ūbum in
corde concipimus necessaria est uox quasi qddaȝ
uehiculū uerbi ut qdlibet ūbum ipsum p oris so
nū ad aliū transferamus. tamen id integrum eci
am intra nos idem clausum a loquente transfert
ut iā in sua sede teneatur ita eciam omnipotens
pater innotescere nobis uolens sapientiam et uer
bum illud qd̄ in pncipio erat deus apud deū sic
ipse testatur. Eructauit cor meū ūbum bonū bea
tū iohannem quasi uocem p quam ad nos ūbū
suū ꝓferret assumpsit. qd̄ quidem ūbum de illa
sede ita ad nos descendit ut in sinu. i. in ꝓfundo
paterni pectoris pmanēret terrena uisitans. et ce
Vpupam g̃ci appel Molestia non derelinquens
lant. qꝛ stercora humana comedat et fetenti
pascatur fimo. auis est spurcissima tristis extens
galeata. semꝑ in sepulcris et humano stercore con
morans. et corripit pen̄. vnd̄ allexander. Cum fu
libus upupis que petunt excelsa uolando.
Vr lingua caldaica ignis ul̄ flama d̄r. vel ſm
Remigiū vr interpꝛtatur lumen uel ignis seu
incendiū ul̄ fenestra. Et scias qꝛ glosa dicit expo
nens illud ysa xxix. qui redemit abraham de igne
caldeoꝝ. legitur enim caldeos aram et abraham
in ignem ꝓiecisse. eo qꝛ nollent eū. i. ignem colē
Aram ibi exspirauit. abraham illesus exiuit. vn̄
gen̄ xv. Ego dn̄s qui eduxi te de ur caldeoꝝ. Ig
nis enim lingua eorum ur dicitur.
Vranus. ab ur qd̄ est ignis d̄r uranus ni. i. ce
lū. qꝛ igneū est. vnde uranicus ca cū. i. celestis. et
uranius nia niū in eodem sensu. et h̄ urania nie.
quedaȝ musa quasi celestis que et urane nes dn̄r
Vranuscopus. vranus componit̄ cū scopin qd̄
est intendere ul̄ speculari. et d̄r h̄ uranuscopus pi
pen̄ cor̄. qdam piscis sic uocatus ab oculo queȝ
in capite habet a quo semꝑ intendit ūsus celum
Vrbanus. ab urbs dicit̄ urbanus na nū. ciuis et
ꝓpꝛie romanus ul̄ curialis. et ſm h̄ compatur. vn̄
h̄ urbanitas tatis. curialitas. et componitur inur
banus na nū. rusticus. et compatur. vnde hec in
Vrbenetus quedam ciuitas est de Turbanitas.
Vrbs. urnus ul̄ urbus qua dixi in urbeūueij
ps est aratri. vn̄ h̄ urbs bis. qꝛ aratro olim mu
rus ciuitatis solebat designari. locus enim future
ciuitatis sulco designabatur. i. aratro qd̄ thaurus
et uacca trahebant. vide in ianua. vel urbus uel
urbs d̄r quasi orbs ab orbe. i. a rotunditate. qꝛ o

lim urbes rotunde fieri ſolebant et fiunt adhuc.
Et ſola roma p excellenciam urbs dr.cetera oppi
da ul' cū adiūcto.urbs bononia.urbs ianua.oppi
dū ad habitatores ptinet.ciuitas ad leges.urbs
ad utrūq3 Et formatur gtūs a ntō interpoſita i ut
Vrceolus li dimi.puus urceus // urbs urbis.
Vrceus cei.uas aquaticū Et dr ab orce qd ē re
cipē quaſi orceus de q̄ dixi in orca.magiſter vij c
Baptiſmata urceoꝝ et calicis et ē gn̄ caſuſ urceoꝝ
Vredo inis fe ge.dr corrupcio ex urente uento
pueniens.qn̄ ſtantes ſegetes aduſte uidentur in
campo Et producit penultimam nominatiui
Vrgeo ges.geo in ſi urſi.et ſi in ſum urſum.ꝫ
ps Et ē urgere ſtringē coercere ſtimulare.et inde
urgeſco ſcis.incho Vrgeo componit' purgeo ges
et ē urgeo actiū cū ſuis compo.et faciunt ptcritū
in ſi et ſup in ſum.ꝫ nec pteritū.nec ſup ſunt in
Vria ab uro ris dr uria rie ul' // frequenti uſu
urica ce.uermis.caulis ul' porri qr urit.
Vriel dr ab ur p compoſicōnem.et interptatur
ignis dei.ſicut et legimus apparuiſſe ignem in ru
bo.legimus eciam ignem miſſum deſuper et im
pleſſe quod preceptum eſt.et acuit el
Vrina.ab uro riſ dr ꝫ urina ne.qr urat.ul' qr u
rina ſit uel qr renibꝫ egreditur.q̄ uulgo lociū uo
catur.qr ea lota ueſtimenta munda efficiant'.et
ꝫ urinaria rie.et ꝫ urinariū rij.uas aptū ad re
cipiendū urinam.qd et ꝫ urinale lis dr.et urino
nas.urinam facere.mingere.et pd ri.Et ut dicit
yſid.Judicō urine a renibus egredientis ſalus uel
egritudo futura monſtratur.
Vrinula le dimi.parua urina.et corripit nu.
Vrna.ab urgeo ges dr ꝫ urna ne.qr urgeat col
lum.ſcilꝫ quedam menſura quam quidam quar
tam uocant.Item urna uas eſt pprie qd p conden
dis defunctorū cineribus adhiberi ſolet.De quo
dicitur celo tegitur qui non habet urnam
Vrnula le dimi.parua urna
Vro.ab ur qd eſt ignis dr uro ris uſſi.et ſi in
tum facit ſup uſtū.vrere.i.incendē.conburē.Vro
componitur aduro ris aduſſi aduſtum.ualde urē
Aburo ris.circū urē.Conburo ris.Exuro ris ualde
urē.Inuro ris.ualde ul' intus urē.ul' urendo impri
mere.puro ris.Vro et eius compoſita ſunt actiua
et faciunt preteritū in ſi geminato s et ſupinū in
itū.Et pducit hanc ſillabam u.Orac' in epy.Nec
furtum feci nec fugi ſi michi dicat.Seruus habet
precium loris non urens aio.
Vrſarius in urſus vide
Vrſellus urſelli in urſus eſt
Vrſinus in urſus vide.
Vrſiolus li dimi.paruus vrſus.
Vrſus ſi dr ab irſutus.qr irſutus ſit.ul' dicit' ab
urgeō geſ qr urgeat arreptū.ul' qr fortiter urget
.i.ſtringit quem apprehendit.vl' urſus dr ab os
oris.qr ore ſuo format fetus quaſi orſus.nam a
iunt eos informes generare fetus et ptus.et car
nem quandam.quaſi qddam fruſtum parē quam
mater lambendo in membra componit.et ſic poſt
ea uiuificatur.et hinc urſi turpes dicunt'.Itē ur
ſoꝝ caput inualiduꝫ eſt uis maxima in brachijs
et lumbis.vnde erecti inſiſtunt.De urſa ſic dicit
ambroſius in vj exameron.Vrſa inſidians latet
ut ſcriptura ait.eſt enim plena fraudis.fer̄ tam
fertur informes utē ptus edē.ꝫ natos lingua lin
gere atq3 in ſpeciem ſui ſimilitudinem q3 formare
non mireris in fera tam pij oris officia cuius pi
etas naturam expmit.Si urſa ergo partus ſuos
ad ſuam effigit ſimilitudineꝫ.tu filios tuos inſti
tuere ſimiles tui non potes.Ab urſus dr hic urſu
lus li.et ꝫ urſellus li.et urſiolus li.et urſiculus li
omnia dimi.et ꝫ urſa ſe.Et hinc ſimiliter dimi.ꝫ
urſula le.et ꝫ urſella le.et ꝫ urſiola le et ꝫ urſicu
la le.Item ab urſus hic urſeus ſea ſeū.et urſinus
na nū.et urſarius ria riū.ut urſarius canis aptus
ad capiendos urſos.uel homo ſiuē canis qui ue
Vrtica.ab uro ris dr hec urtica // natur urſos
ce.quedam herba dicta q3 tactus eius corpus ad
urat.Eſt enim ignee nature et tactu prurit.et pd
penl'.vnde hoc urticetū ti.locus ubi abundant ur
tice.et urticinus na nū.penl' pd.et urticarius ria
riū.et urtico cas.urticis inuoluere
Vrus.Ab uro dicit' hic urus ri.i.bos ſilueſtris
Vrticarius in urtica vide
Vs interptatur conſiliator.et eſt quedam terra
gentiliū.vnde dicit gg ſup illud iob.vir erat
in terra vs nomine iob.quis neſciat q3 ſit terra
Vſia ſie fe ge.i.eſſencia.vnde et u // gentilium
ſia dr ſubſtantia.et pprie compacta ex materia et
forma.Itē uſia dr quelꝫ forma.qdlꝫ accnſ qr qdlꝫ
accnſ uere dr cū in ſua eſt natura.et p ſe intellec
tum intelligatur inuariabile licet uarietur tactu
diuiſoꝝ ſubantiuoꝝ.modo intendendo.modo dimi
nuendo vñ ꝫ et ꝫ uſial' et ꝫ le.et acuit pnl' uſia
et p compōm dr omiouſion de q̄ dixi in ſuo loco
Vſito ab utor teris uſuꝫ dr uſito tas taui tatū
tare.in uſu habere.vnde uſitatus ta tū Et utrūq3
Vſpiam in aliquo // compatur et cor' ſi uſito
loco alicubi.adūbium loci Ab ullus dr et piam.
ſillabica adiectio.vnde non acuitur in fine.qr ac
centus pncipal' n̄ debꝫ poni in ſillabica adiectione
Vſquam in aliquo loco adū.loci ab ullus dr.
Vſqueq̄ p omnia nimiſ ex toto omnino.et acu
Vſquequo.q̄diu.quouſq3.ad queꝫ // itur penl'
fineꝫ ſm pap.ul' plenius pt dici ſic uſquequo.i.
aliquantulum adūbium eſt quantitatis.vnde in
ps.Conuertere dn̄e uſquequo.Item uſquequo.i.
undiq3 adūbium eſt loci.vnde zach viij.Vſqueq̄
ueniant populi.i.undiq3.Itē uſquequo.i.quouſq3
ul' aliquamdiu eſt adūbiuꝫ temporis.ut ibi uſq3
quo dn̄e obliuiſceris me in finem.Item qn̄ poni
tur p donec eſt adūbiuꝫ temporis.ut in ij mach
c pmo.Sacerdotes pſallebant himnos uſquequo
conſumptum erat ſacrificiū.Et ac' ultima ꝫ uſum
Vſſi.i.combuſſi preteritum de uro ris
Vſticiū ab uro ris dr ꝫ uſticiū cij.genus tinctu
Vſtrina.ab uro uris dr hec // re qr ex uſto eſt.
uſtrina ne penl' pd.locus ubi comburuntur cor
pora.vnde uſtrino nas comburē.
Vſtulo.ab uro is uſtum dr uſtulo las.i.urē ul'
incendē.et formatur ab uſtu ſupino addita lo.et
corripit ſtu.Et componitur deuſtulo las.et inuſ
tulo las.et ſemiuſtulo las.vnde ſemiuſtulatus ta
tum.vnde aug de ciuitate dei.Pontifex ſue ſalutis
oblitus irruens in ignem ſemiuſtulatus ē.In eſ
dre ij c iiij.Quidam legunt.et ſup ſacrariū holo
cauſtamata uſtulare cottidie.Alia littera inueni
tur ibi cōmunior ſcilicet holocauſtomata hoſtilare
et cetera.Et eſt idem hoſtilare qd immolare uel
incendere.Qr autem dr hoſtilare quaſi hoſtias li
tare ul' quaſi hoſtias librare uel quaſi uſtulare e
thimoloia eſt.Et ſcias q3 ꝫ littera inuenitur in

biblijs correctis.et ſup ſacariũ holocauſtomata
hoſtilare cotidie.ſ; in aliquibus antiquis biblijs
ſtus ab uro ris uſſi uſtũ inuenitur uſtular
or uſtus ta tũ.i.combuſtus.Et componitur inuſ
tus ta tũ.et ſemuſtus ta tum.p ſemiuſtus.Item
Uſucapio pis.ab uſus // ab uro hec uſtura re.
et capio pis.et acuitur ca.licet ſit breuis.ut dici
tur uſucapis penl' acuta ſicut fideiubes ſicut dixi
in ij pte de impedimento conſorcij.Et ſcias q u
ſucapio aliud eſt p compoſicõnem.aliud eſt ſine
compoſicõne.q per compoſicõnem ptinet ad quõ
dam ius.ſ; ſine compoſitione ptinet ad quemcũ
ſufructus.ab uſus et fruc q capiendi uſum
tus componitur h uſufructus tus tui.ul' h uſuſ
fructus ti to ut ex utraq parte declinetur.i.illud
qd ſuſcipitur ex agro ad utendum
Uſura.Ab utor teris dr h uſura re.incrementũ
pecunie mutuate ab uſu eris debiti dicta.vnde u
ſurarius ria rium et uſuro ras.uſuram facere ul'
ad uſuram dare ſm hug.Jero.ſup ezech ſic dicit
Putant aliqui uſuram tantũ eſſe in pecunia.ſ; in
telligant uſuram uocari ſupabundanciam.ſcilicet
quicqd eſt.ſi ab eo qd dedit plus ẽ.ut ſi in hye
me demus x modios ut in meſſe xv recipiamus
h tam ſic eſt intelligendũ ſi plus ualent in meſſe
xv modij ſm cõmune foru q in hyeme x alias
ſi fiat commenſuratio dati et accepti ad ualorem
pecunie non erit uſura ſ; equalis cõmutacõ.Item
ſcias q res quedam ſunt quarum uſus eſt ipſa earu
conſumpcõ que non habent uſumfructũ ſm iura
et ideo ſi talia fuerint p uſuram extorta puta de
narij.tritici.vinũ.aut aliquid huiuſmodi non te
netur homo ad reſtituendũ niſi id qd accepit.q
id qd de tali re eſt acquiſitum non eſt fructus hu
iuſmodi rei.ſ; humane induſtrie niſi forte per de
tencõnem talis rei alius ſit dampnificatus amit
tendo aliquid de ſuis bonis Tunc enim tenetur ad
recõpenſacõnem ſui nocumenti.Quedam uo ſunt
res quaru uſus non eſt earu conſumpcõ.et talia ha
bent uſumfructũ.ſicut domus ager et alia huiuſ
modi.et ideo ſi quis domũ alterius aut agrũ p u
ſuram extorſiſſet non ſolum tenetur reſtituere do
mum aut agru ſ; eciam fructus inde pceptos.q
ſunt fructus reru quaru alius eſt dñs Et ideo ei de
bent Sed pt ſic queri Non minus accipe poſ
ſum ab eo cui bñficus extiti q ab eo cui nullum
bñficiu contuli.ſ; ſi aliquis cui non mutuaſſem
aliquid m daret de ſuo eciam ſi ſperaſſem accipẽ
licite retinere poſſem.Ergo et ab eo cui bñficus
extiti mutuũ concedendo licet m aliquid expecta
re recipere et tenere Ad hoc dñdum q ab eo cui
bñficium contuli licet m tantũ ſperare et accipẽ.
qntũ feci et non plus. quicqd autẽ de utilitate cõ
tingit ei cui mutuu dedi ultra menſuram mutui
ex pecunia mutuata hoc eſt ex induſtria eiuſ qui
ſagaciter pecunia uſus eſt Induſtriam autẽ eius
uendẽ non debeo ſicut nec p ſtulticia eius minus
habere debeo Itẽ dic criſoſtimus ſup illud mathi
xxi c.Eiciebat ementes rc.Qui locat agru uel do
mum uſum ſuum dare uidetur et pecuniam acci
pere et quodammõ quaſi cõmutare uidetur lucr
cũ lucro Ille autem qui uſuras dat et mutuũ ac
cipit in neceſſitate.non peccat nec uſurario cõmu
nicat inqntũ huius.q non uolũtarie uſuras dat
ſ; quaſi coactus neceſſitate Nec dat uſurario occa
ſionem uſuras accipiendi ſ; mutuandi.nec placet
ei uſurarum accepcõ ſ; mutuacõ que eſt bona.q eſt
ſubuencõ ſue neceſſitatis ul' alterius.et ſic ex ma
lo uſurarij elicitur aliqd bonũ.ille uo qui recipit
uſuras mortaliter peccat
Uſurella le diminutiuũ.parua uſura
Uſurpo.utor ul' uſus componit' cũ rapio.et dr
uſurpo pas.i.contra uſum rapẽ ſiue in uſum ha
ſurula le.parua uſura bere uel illicite uti.
ſus.ab utor teris uſus ſa ſum.i.exercitatus.u
ſum alicuius rei habere.et h uſus huius uſus.aſ
ſiduitas exerciciũ conſuetudo pamphilus.vſus et
ars docuit que ſapit omnis homo.et componit'
cum fructu.et dr uſufructus.i.illud qd ſuſcipitur
ex agro ad utendu.Et ſcias q ut dicit oracius
in poetria.Multa renaſcentur que iam cecidẽ ca
dent q que nũc ſunt in honore uocabula ſi uolet
uſus.quem penes arbitriũ eſt et ius et norma lo
quendi.Item ps tractans de dtõ plurali ſecũde de
clinacõnis dicit.optet ſcire quidem anologie racõ
nem uſum tam auctoru magis emulari.Et attendẽ
h diligenter q ps non dicit ſimpliciter uſum ſ; u
ſum autoru.Nam ut dicit ambro.Vulgi uſus nõ
piudicat ueritati.et ariſtotiles in pmo topicoru di
cit poſicõ eſt opinio extranea alicuius notoru ſm
phiam et cetera.et poſt pauca.nam quolibet con
traria opinionibz pferente ſolicitũ eſſe ſtultũ eſt
Ut multa ſignificat.nam ut.i.poſtq.ut.i.ſic.
ut.i.quis.ut.i.ſil.vnde de qbuſdam pdicto
rũ dicit qdam.vt poſtq dicas.ut quis.ut q ſil
Utenſilis.ab utor dr h et h utenſilis et h le.ad
utendum aptus ul' neceſſarius.ul' utenſilia dicun
tur in domo uſibus neceſſaria.ſcilicet ſuplectilia
Uter tris.hij utres utriũ utribz // et corripit ſi.
mas ge.uas uinariũ.Et dicitur ab uterus.q ali
quid intrinſicus habeat ut membra et uiſcera.ſi
cut uenter tris.ul' q ad modu uteri amplus ſit
et inflatus.et ſunt utres ppe de corio.ps ſicut u
ter tra tru.gtõ utrius dr ab uter in pruina.
utor uteris et ẽ uter quis ſ; uter dr ppe de duobz
vnde uter facit interrogacõnem de duobus tm di
uidue ut uter iſtoru legit.quis de pluribus q du
obus.ut quis iſtoru trium uel quatuor legit.pt
tm et quis dici de duobus licet nõ ita ppe ſicut
uter ſ; uter numq dr niſi de duobus tm Et nota
q qlibz cõpoſitũ ab uter dr tm d duobz ſic ut
Uterinus ab uterus dr uterinus na num penul
pd Et ſunt uterini qui ex eod utero et diuiſis pa
tribus ſunt geniti q uterus tm mulieris Et cõpo
nitur couterinus.uide in frater
terq uter utra utru componitur cu q.uel ſil
labicatur et dr uterq utraq utruq.gtõ utriuſq.i.
iſte et ille unus et alter.vnde utrimq aduibium
.i.ex utraq pte vnde in ezech c xl finis utriuſq ſ
unam litteram.gg autẽ exponit utruq ac ſi dice
ret utroruq Et ſcias q utraq acuit penl' et plera
q pter conſorcium maſculinoru et neutroru ſuoru
in quibus penul' de neceſſitate acuitur.ut uterq
utruq pleruſq pleruq pt tm eſſe in cã coniunctio
endetica ſiu epictaſ.i.ſillabica adiectio ſcilicet q
Uterus ab uter tra tru dr h uterus ri ppe muli
eru ſcilicet locus concepcõnis.q duplex ſit et ab u
traq ſe in duas ptes diuidit que in diuſu diffu
ſe ac replexe circũplicantur vel dr uterus q inte
rius impleatur fetu uide in uent et cor u ante c.
ti aduibium ſimilitudinis.i.ſicut Et inde com
ponitur ſicuti et ueluti et cor u ſ; uti ubum pouẽ

pinnaꝫ ṽn ūſus Quiſq; docetur uti dꝫ ūtutibus uti
Vtilis le compatur utilioꝛ Et a gt̃o util' addita
ſimus fit utiliſſimus ma mum ualde utilis
Vtinam adūbium optandi.i.ut fiat opto et cō
ponitur ab ut uel uti et nam et corripit ti
Vtiq; qñ eſt dcō compoſita acuit antepenul.ſꝫ
qn iнe compone accipitur accentū hꝫ ſuꝑ penul'
ꝓuata natura ipſius encleƀ Et ſic cā differencie a
mittit uim ſuam cōiunccio encletica in utiq; dcō
ne cōpoſita Et ſimiliter intelligendū eſt de itaq;
Vtor teris uſus ſum uti.i.uſum alicuius rei ha
bere potiri Et inde h̃ et h̃ uſual' et h̃ le et h̃ uſua
litas.utoꝛ componitur abutoꝛ teris ualde et con
tra racōnem uti.coutoꝛ teris Et ē utoꝛ deponens
cū ſuis compoſitis et ꝓd hanc ſilbam u Orac in
epꝑ quo in fortuna ē ſi nō conceditur uti.uide in
Vtpote.i.tamq; penultima correpta Et utruoꝛ
componitur ab ut et pote ablatiuo
Vtputa.ūbi gracia.ſicut.adūbiuꝫ Et uidetur ibi
putā.ſillabica adieccio.et ſic erit ſimplicis figure
et deriuatur ab ut Et acuetur ꝑma quia accentus
ꝑncipal' non dꝫ poni ſuꝑ ſillabica adieccōne pau
lus in ꝑma ad corinth̃ c xvj Non corpus qd̄ fu
turū ē ſeminas ſꝫ nudum granum utputa tritici.
Vtrimq; In utroq; eſt ubi libet ſillabica adieccio
Vtrilibet qſi ex hijs placet.et corripit li Et eſt
Vtrobiq; adūbium.i.in utraq; ꝑte et acuit pnl'
Vtrūnam interrogatiuū eſt.et habet nam ſilla
Vua ue.quaſi humida ubica.Et acuit penl'.
ab humeo es.qꝛ intrinſecus humore ſit ple
na et ſucco et pinguedine.et eſt uua ipſum totū
cū racemis et acinis.vua eciam dꝛ illud carneū
qd̄ eſt in oꝛe.qꝛ pendet ad modū uue.et ſemper
Vueo.ab uua dicitur uueo ues.ui eſt humida
ui uere.i.humē ul' piqueſcē.vñ uueſco cis incho
Vuidus.ab uua dꝛ uuidus da dū.i.humidus.
ſꝫ humidū qd̄ exterius habet humorem.vuidum
qd̄ interius.et compatur.vnde uuido das.uuidū
ul' humidum facere.et corripit ui.
Vulcanus.a uolo las ꝑ compoſicōnem hic uul
canus ni.ignis ul' deus ignis.dictus ſic quaſi uo
lans candoꝛ.uel qſi uolicanus.qꝛ ꝑ aerem uolet
et canus uidetur.vnd̄ uulcanius nia niū.et h̃ uul
canalia hoꝝ uulcanalioꝝ liū.hijs et ab hijs uul
canalibus id eſt feſta uulcani
Vulgaris.A uulgus dꝛ h̃ et h̃ uulgaris et h̃ re.
Et formatur ab hoc genitiuo uulgi I mutata in
a longam.et addita ris.vnde uulgariter adūbiū.
Et h̃ uulgaritas tatis.ut iſte loquitur uulgariteꝛ
id eſt ſicut uulgus non litteraliteꝛ.
Vulgo gas in uulgus eſt
Vulgus.a uolo uis dꝛ hoc uulgus gi.plebs paſ
ſim inhabitans multitudo.ſic dictum qꝛ quiſq; fa
cit qd̄ uult.vñ uulgoſus ſa ſum.uulgo abūdans
et compatur.et ut dicit pſ uulgus tam maſculini
q̃ neutri generis inuenit̃.vnde iob xxiij.Et uul
gum pauperem ſpoliauerunt.tamen apud moder
nos pelagus.et uulgus.in ſingulari numero ſunt
neutri ge.in plurali ūo maſculini.Et iſte ablatiūs
uulgo ſepe ponitur adūbialiteꝛ.i.ubiq; ul' ꝑ uul
gum.et non debet acui in fine.a uulgus dꝛ uulgo
gas.i.publicare.Et componit̃ diuulgo gas.diū
ſis modis uulgare.et ꝑuulgo gas.ꝑfecte uulgare
Et eſt actiuū cū ſuis compoſitis.vide in populus
Vulnero ras in uulnus eſt
Vulnificus ca cū penl' cor.i.uulnus faciens

Vulnus.ab uro dꝛ h̃ uulnus neris.plaga corpo
ris que ferro uel fuſte ul' lapide fit.qꝛ urat.uel a
ui.qꝛ inferatur ui.vnd̄ uulneroſus ſa ſum.et com
patur.vlcus ūo dꝛ qd̄ ab interioribus ꝓcedit.vi
de in ulcus.a uulnus dꝛ uulnero ras.et componi
tur conuulnero ras.Et eſt actiuū cū ſuis compo
ſitis.Et corripit penl'.vnde quidam.Vulneroꝛ et
clauſum porto ſub pectore telum.
Vulnuſculum li dimi.paruū uulnus.
Vulpecula cule dimi.ꝑua uulpes.et ut dicit ꝑs
in iij li.In es ꝓd deſinētia feminina tercie declina
cōnis ul' qinte abiecta s.aſſumunt cula.et faciūt
dimi.et ſeruant e ꝓductam.vt uulpes uulpecula
Vulpes.uoluo uis componitur cū pes recula
pes.Et dꝛ h̃ uulpes pis.quaſi uolupes.eſt enim
uolubilis pedibus et nūquam rectis itineribus ſꝫ
tortis anfractibus currit.utpote animal fraudu
lentia inſidijs q; decipiens.Nam dum non habet
eſcam fingit mortem.Sic que deſcendentes quaſi
ad cadauer aues rapit et deuorat.ſicut dicit yſid̄
in xij li eth̃.Hec tenet figuram doloſi diaboli q
cū temptat diſſimilat q; mala non faciat.ſꝫ quaſi
deglutit cū ſecū ad tartara ducit.Nam ut dꝛ in iob
Abſcondita ē in terra pedica eius et decipula ſu
per ſemitam.ergo demon ab inſidijs uulpecule ē
ſimilis.et eciam pleni fraude uiri ſunt uulpis no
mine digni.Et ut fertur uulpes auibus maxime
gallinis inſidiatur.quas ſolo uiſu et gannitu de
arboribus in nocte deſcendere facit et rapit q̃tq̃t
rapere poteſt interficit et deuorat quas uult reli
quas infodit terre ut fameſcens iteꝝ eas come
dat.cauet ſicut poteſt ne eius cubile ſciatur.ſem
per habet plura hoſtia.et cū fumo eijcitur.et de
ſinit uulpes in es..ut ꝓbatur ꝑ diminutiū.vide
Vulpinus na nū.penl' ꝓd.res in uulpecula.
uulpis ul' ꝑtinens ad uulpem.et dꝛ a uulpes
Vulſi preteritum de uello lis
Vulteius ꝓpium nomen triſſillabum.in uocatō
autem uultei eſt biſſillabum.ſicut gai monoſilla
bum.et eſt ibi I conſonans.Oracius in ꝑmo epꝑ
Durus ait uultei minus attentus q; uideris.de h̃
plenius dixi in iij ꝑte ubi egi de ucē ſecūde decli.
Vultuoſus ſa ſum in uultus vide.
Vultur.uolo las componitur cū tardus.Et dꝛ
h̃ uultur turis.et h̃ uulturius rij.et hec uulturis
huius ris ꝓ eadem aue.vnde ennius.vulturiſ in
ſiluis miſeꝝ mandebat homonem.A tardo uolatu
dꝛ quaſi tarde uolans.et eſt auis rapax.et ut yſi
d̄ dic̄ xij eth̃.vultures ſicut et aquile eciam ult̃
maria cadauera ſenciunt.Alcius quippe uolantes
multa que ex moncīū obſcuritate celantur ex al
to illi conſpiciunt.Vultur a uolatu tardo nomina
tus putatur.nam pre magnitudine corporis ꝑpe
tes uolatus nō habet.et ambro.in v exameron
dicit.Negantur uultures indulgere concubitui.et
coniugali quodam uſu nupcialis q; copule ſorte
miſceri.atq; ita ſine ullo maſculoꝝ concipē ſemi
ne et ſine coniunccione gñare.natos q; ex hijs in
longam etatem longe uite ꝓcedē ūt uſq; ad cen
tū annos uite eoꝝ ſeries ꝓducatūr nec facile eos
anguſti eui finis excipiat Quid autem qui ſolent
noſtra ridere miſteria qui cū audiunt q; ūgo gña
uit et impoſſibilem innupte cuius pudorem nul
la uiri conſuetudo temeraſſe extimant.ꝑtum im
poſſibile putatur in dei matre qd̄ in uulturibus
poſſibile non negatur Auis ſine maſculo parit

et nullus refellit Et q deſponſata ugo maria pe
pent pudori eius facıunt queſtionem
Vultus a uolo uis dr h uultus tus tui. q per
eum animi uoluntas oñditur. ſm enim uolunta
tem animi in uarios motus mutatur vnde a fa
cie differt ſlam facies ſimpliciter accipitur ō uni
uſcuiuſq naturali aſpectu qui non leuiter mutat
uultus enim animoꝝ qualitates ſignat qui in ua
ria mutat. et interdū affectione animi. mō letus
modo triſtis. vnde uultuoſi dicunt. triſtes ul qui
ſepe uultū mutant eccl xix. ex uiſu cognoſcit uir
et ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus et cetera
dicimus eciam uultum celi et maris q cōmutan
tur. dr eciam uultuoſus ſa ſum. i. pulcher. formo
ſus. et eciam compatur uultuoſior ſimus.

ulua. a ualua dr h uulua ue. q ualua. i. ianu
a uentris. uel q ſemen recipiat. uel ea fetus pce
dat Job Quare de uulua eduxiſti me vulua eciaz
dr ſumen iuis Oracius in epy Cum ſit obeſo nil
melius turdo nil pulchrius uulua ampla

Vuula le dimi pua uua

xor ab ungo gis dr hec uxor quaſi unxior
Antiquituſ eniz nubentes puelle mūgebant
criſmate. ul ueniebant ad limen mariti. et poſtes
antequ ingredentur. ornabant ſe. laneis uitis. et o
leo ungebant Et inde dcē ſunt uxores quaſi unx
iores Ab uxor dr uxiorius ria rium. ad uxorem
ptinens uel uxori deditus et uoluntati uxoris ex
totum ſubditus Et uxoro ras. uxori coniungē uide
in maritus et in matrimoniuz Hic nota q uxor
non hz ptātem in corpus uiri niſi ſalua conſiſten
cia pſone ipſius et honeſtate. vnde ſi ult exigat
non eſt peticio debiti ſz iniuſta exactio Et pter
hoc uir non tenetur ei ſatiſfacere Item ſi aliquis
redditur impotens ad debitū reddendum ex cau
ſa ex matrimonio conſecuta cū prius debitū reddi
dit et eſt impotens ad debitū reddendum ulterius
mulier non hz ius plus petendi et in petendo ma
gis ſe meretricem q coniugem exhibz Poteſt
eciam queri an uiro leproſo teneatur uxor debitū
reddē. Ad hoc dico lepra ſoluit ſponſalia ſed non
matrimoniū. vnde uxor uiro leproſo tenet reddē
debituz nec tamen tenetur ei cohabitare. q non
ita cito inficitur ex coitu ſicut ex frequenti coha
bitacōne. et q̈uis ples generetur infirma. tamen
melius eſt ei ſic eſſe q penitus non eſſe Item
querit magiſter ſentenciaꝝ in iiij lib diſ xxxviij.
Si qs relicta in patria ſua uxore. in longinq ab
ienſ regionem aliam ducat. deinde penitentia duc
tuſ eam dimittē uelit. aſſerens ſe aliam habuiſſe
que uiuat. nec eccleſia pmittat que qd ille aſſerit
ignorat. an in hac copula ſit coniugium. Et re
ſpondet magiſter. ſic ſane dici poteſt non eſſe con
iugiū. et mulierem de crimine excuſari p ignoran
tiam. uiꝝ autem adulteriū admiſiſſe. ſz ex quo ad
pmā redire uolens nec ualens. q ecclē cogit diſci
plina hanc tenere. Incipit excuſari p obedientiam
et timorez. de h q poſcenti mulieri debitū reddit
a qua nūquam poſcere debet. et ſic de alijs omni
bus huius ſciendū eſt. Alij dicunt cū quibus ego
q pocius excōmunicatus debet quis mori q con
iungatur illi que non eſt ſua uxor. hoc enim eſt
contra caritatem uite que non eſt pter ſcandalū
dimittenda. et h cōmuniter tenetur Modo cōſti
uit queri ſi unus coniugum moritur et poſtea mi
raculoſe ſuſcitetur. an ſit matrimoniū reintegran
dum. Ad h dico q ſm aug. nupcie ſunt hominū
mortaliū. et ideo vinculum matrimoniale cū hac
uita finitur. et h eſt q dicitur ad romanoſ vij de
muliere. Si mortuus eſt uir eius ſoluta eſt a le
ge uiri. et ideo ſi reſuſcitaretur non poſſet repete
re uxorem ſuam ſz poſſet iterato cū ea contrahē
niſi illa alteri nupſiſſet. tunc enim nō eſſet matri
moniū contractum ſepandū. Nec obſtat qd dicit
apoſtolus ad heb xj c. Acceperunt mulieres de re
ſurrectione mortuos ſuos. q id intelligitur de fi
lijs et non de maritis. ul pt dici q ſi intelligatur
de uxoribus. tunc acceperūt uoluntarie maritos
contrahendo de nouo cū eis. Quare autem uxor
ſiue mulier facta ſit de coſta uiri. dixi in mulier
Item ſciaſ q ſicut dr pū. xix c. Domuſ et diuicie
dant a parentibz. a dño autē pprie uxor prudens

X littera uſque ad tempus
auguſti in uſu non erat
apud latinos. et digne h
tempore aſſumpta eſt q
criſti nomen innotuit. q
in figura xpi ſcribitur. et
ut dicit pap. x. in grecos
p ch habetur. et ſcribit
vnde aliqn quedam dicti
ones grece apud latinos
ſcribuntur p ch. Aliqn inueniunt ſcripte p x. ut
chriſis chriſtus. ul xriſtus xriſis. et ſic ſup in terci
a littera ſcripſi multas dcōnes grecas que poſſent
eciam ſcribi per x. Et ſcias q nomina deſinentia
in x faciunt gtiū in cis ul in gis. Excipiunt autē
quatuor. vnde u ſus. Omnis rectus in x in cis ul
gis gtiū. Terminat abſq ſenex nix et nox atq ſu
pellex. vide in prima parte ubi agitur de x.

audicus macedonum lingua aprilis menſis. et
eniū nij. exponitur in exenium cor penl
Xenodociuz ab xenos. i. peregnū dr xenodociū
locus in quo paupes et peregni ſuſcipiunt et cō
uſantur ut hoſpitale. uel ipſa collectio et ſuſcepcō
paupeꝝ et peregnoꝝ. vñ h xenodociolum li dim
et h xenodociarius rij et h xenodociana. i. xenodo
enofontes nomen cuiuſdam hiſ ri cuſtos
enos. i. pegrinū ul ſenſus et acten toriogphi
Xenotrophita te penl pd in zenotrophi um fi
enotrophium. trophos qd ē conuiſio um eſt
componitur cū xenos qd eſt peregnum Et dr h
xenotrophium phij. locus uenabilis ſcilicz hoſpi
tale ubi peregni conuiſantur Et inde h et h xeno
tropphita te qui ul que cuſtodit xenotrophium
Xerofagia In xerofagus eſt
Xerofagus. xeros uel xeron qd eſt ſiccum com
ponit cū fagin qd eſt comedē Et dr xerofagus
ga gum penul cor. i. ſicca comedens vnde hec xe
rofagia gie pnl acuta. i. cibus ſiccus. ſicca comeſ
tio ul abſtinencia ciboꝝ humencium. vnde et qo
dam genus ieiunioꝝ ſic dr. q quibuſdam ſiccis
eſcis homines tunc utuntur

erolibia. xeros ſiccum componitur cū libia et
dr hec xerolibia ul xerolibies libici. i. ſicca libia
Xerolophus xeros quedam regio affrice eſt
componitur cū lophos qd ē ceruus et dr h xero
lophus phi penl cor. i. ſiccus ceruus ſicut eneus
eromiꝝ. ab xeron et miracō qd uel igneus
eſt unguentum componitur h xeromiꝝ ri. i. ſiccū
unguentum quaſi manibus confectum
Xeron ul xeros. i. ſiccum. et acuitur in fine. vñ

m grec dic xeron ſiccum probat illud xerofagia
Xeropellina.xeron componiť cū pellos Et dr
hec xeropellina ne.i.pellis ſiue ueſtis uetus et p
ciſa detrita Et xeropellinus na nū.i.uetus ſiccus
preciſus detritus Juuenaľ.xeropellinas ueſtes d
nauit illi.Quidam dicunt xerapellina
Xerſes.rex perſaꝝ
Xeroſtate grece.diſciplina latine
Xilobalſamum.xilon qd ē lignū componiť cū
balſamum Et dr h xilobalſamuꝫ.lignū uľ cortex
balſami uel liquor emanans de ligno eius trito
Xilocaſia xilon componiť cū caſia et dr xiloca
ſia ſie.i.lignū caſie Et dꝫ ſcribi p unū c ſicut caſia
Xilofagus.xilon componitur cū fagin qd ē co
medē Et dr xilofagus ga gī pnľ cor.lignū come
dens vnde xilofagus gi.uermis ligneus
Xilon grece.lignum dicitur latine.
Xilobalſamum Jn carpobalſamum uide
Xirofagus.fagin quod ē comedē componiť cū
xiros qd eſt fructus Et dr h xirofagus gi.penuľ
cor Et hec xirofaga ge Et mobiliter xirofagus g
gum.i.qui uel que uľ qd.fructus tantū comedit
Xiromirrum.amarus uľ mirra componitur cū
xiros qd eſt fructus Et dr xiromirrum.fructus
mirre ſeu aroma uľ mixtura mirre et aloes vnde
corpa mortuoꝝ condiuntur ne putreſcant
Xiros.id eſt fructus
Xps qꝛ grecū eſt per x ſcribendum eſt xps Jta
xnima.h qꝛ hec figura x repñtat ch Jdeo multi
latini ſcribunt xps p ch.uide in tercia littera in
ſuo loco Hic nota qꝫ fere qdlibꝫ nomen dei ſcri
bitur p tres litteras ad ſignandum miſterium tri
nitatis.xps ergo cū ſit nomen dei ſcribiť tribus
litteris ꝓpter predcām cauſam.et grecis.qꝛ grecū
nomen ē Hec enim ſcriptura xps greca ē Et gre
ſunt figure.x enim repñtat apud grecos ch aſpi
ratū et uocatur chi h figura p repñtat apd grecos
r et dr apud eos ros Hec uero figura c repñtat
apud eos s.et uocatur ſima.Jſte ergo figure rep
ſentant in hoc nomine xps illa elemñta que apd g
coſ habent repñtare ch.r s.et non hñt repſentare
apud nos.dicendum eſt ergo ꝓprie loquendo chi
ros ſima.h enim ſunt nomina illoꝝ elementorū
apud grecos.Sed quis aborreſcit nomina greca
abhorreat pdictam ſcripturaꝫ.et ſcribat illud no
men latinis figuris ſcilꝫ criſtus.uel ut ſatiſfacia
mus ignorantibus linguaꝫ grecam.ſcribat criſtus
grecis litteris et in litterando ꝓferat latina nomi
na illoꝝ elementoꝝ que repſentant ibi ille figure
et dicant ch r s.titulus xps.uľ ſicut communiter
ſcribitur criſtus ſcribat.
Xriſtianiſmus mi.in c littera vide.
Xriſticola le.vide in ch in iij littera

Y vocalis eſt.et ideo poteſt terminare
ſillabam et incipere quacūqꝫ conſo
nante ſequente uel pcedente ſic om
nes uocales faciūt.et ſcribitur tan
tum in grecis dcōnibus uľ barbaris
apud latinos.ſꝫ non ubiqꝫ.vnde ſic
plenius dixi in pncipio none littere
videlicet in J in multis dcōnibus g
cis uľ barbaris an debeant ſcribi p
y an p J ap nos dubium ē cū neſcia
muſ illas linguas pfecte.qꝛ ap grecos
et barbaros in quibuſdā locis ſcribi
tur J.et in alijs y.Et ideo ſuperius
in nona littera tractaui mixtim de dcōnibus que
incipiunt ab i et de illꝭ que incipiūt ab y Sunt tñ
quedā dcōnes gce uľ barbare que cōmuniť ſcribunť
apud nos p y.de quibus eciam determinaui ſup
in nona littera.Et ſunt iſte Yas asp[illegible] aſpis Ycon
Yconia conomus Ybalium Ydea[illegible] Ydio
din Ydioma diopate Ydios dolatria
dolum Ydolothitum ydos Ydos dra
Ydona drius Ydro drofaba Ydromalū
Ydromancia dromanticus Ydromellū dro
picus Ydropis las Yle liacus Yliades
lion Ylios Ylus Ylis Ynomelium
Ydos pallage Ypapante paten Ypaticus
per Yparapiſtes pbaton Ypbole per
pſophia Yphen pocentaurus Ypocrita
Ypodiaconus podromus Yporora poga
bolicus perboreus Ypercataleticus pdulia
Ypertanus perion pludius Ypſinteliconn
mus pogeū Ypolidius pomanes Ypome
nes Ypopirgium pos Ypoſtaſis potamus
Ypotheca Ypotes pozenb Yris riſmoſ ro
ma Yſaac Yſachar Yſagoga ſchiros Yſtero
logia Yſteronproteron xion Yxionides

Zabulon.fuit filiuſ lye et interptatur
fluxus ſanguis.filius noctis.Odor
ſuauitatis.habitaculum pulchitudi
nis uel fortis Sextū enim hunc fi
lium genuerat lya ideo iam ſecura
dixit habitabit mecum uir meus
vnde et filius dictus eſt habitaculum
Zabulus.i.contrarius uel tranſgreſſor Jpſe eſt
enīꝫ diabolus.vñ zabulinus na nū et p cōpoſicō
nē zabuligena ne.zabulo genitus et cor bu et ge
Zacharias interptatur memoria dñi ſiue auxi
liū.Septuageſimo ūo anno deſolationis templi
completo.zacharia pdicante memoratus eſt dñs
populi ſui et iuſſu darij reūſus eſt dei populus et
reedificata eſt urbs et templum
Zacheus interptatur iuſtus uel iuſtificatus.et
eſt ſirum nomen non hebreum
Zalata grando.vnd zalatam gemmam dicimus
que inſtar grandinis magna eſt.
Zambri interpretatur lateſcens uel amaricans.
ꝓprie enim nomen.ab amaritudine eſt illi figu
ratum.quia peccando amaricauit populum
Zama genus monſtri Et zama eciaꝫ dr qñqꝫ ꝓ
zan.i.aplis fraude et ꝓ qualibet decepcōne
Zeb lupus interpretatur vnde zebe.hoſtia lu
Zebe in zeb uide pi quam lupus ſuffocauerit
Zebedeus interpretatur donatus ſiū fluens.Hic
fuit pater iacobi et iohannis euangeliſte et apľi
Zebub interpretatur ſicut dixi in iacobus.
muſca vnde beelzebub uir muſcaꝝ dicitur
Zelo zelas Jn zelus eſt
Zeloſus ſa ſum.i.zelotes tis.A zelus dr.i.emu
lator.quo nomine dcūs eſt ſimon apľus a uico
galilee chana.ubi aquam dñs conūtit in vinum.
chana enim zelus interpretať Et inde chananeus
.i.zelotes.de hoc dcm̄ eſt in ſimon Et ſcias qꝫ ze
lus aliqñ dr amor uiri in uxorem pro quo non
pt ſuſtinere ut alij miſceatur vnde uir dr zelotes
qꝛ non pmittit animam ſibi deſponſatam forni
cari poſt deos alienos Et producit lo
Zelotipia pie Jn zelotipus eſt Et acuit pi
Zelotipus.zelus componitur cū tipus qd eſt
figura Et dr zelotipus pa pum zelo plenus ſcilꝫ

inuidioſus uł ſuſpicōſus.et accipitur tam in acti
ua ꝗ in paſſiua ſignificatione.Dicitur enim zelo
tipus.de cuius forma inuidetur ſibi uł alij.et ha
betur ſuſpicio.uł zelotipus qui de forma alterius
inuidet ei uł alij et eſt ſuſpicōſus.vnd ille homo
dr zelotipus qui ſuſpitionem habet de uxore ſua
ſciliꝫ qui cū cruciatu mentis caſtitatem ſuat uxo
ris et illa dr tunc zelotipia.ſimiliter et uxor dr ze
lotipa que ſuſpicōnem hꝫ de uiro eccł xxv.dolor
cordis et luctus mulier zelotipa.vnde zelotipia in
uidia ſuſpicō contra uxorem de qua agitur in liƀ
numerorum c xij.dr etiam qnꝗ zelotipia mechia et
zelotipus mechus.et corripit ti.Et a zelotipus de
riuatur zelotipo tipas.i.inuidere uel ſuſpitionem
habere.et poteſt poni tranſitiue.ut iſte zelotipat
uxorem ſuam.i.habet ſuſpicōnem de ea
elus zeli mas ge.i.inuidia et amor uel feruor
bonus ſiue malus.ſic ergo zelus accipi poteſt in
bono cū quis nititur ea que bona ſunt imitari.
et in malo cū quis dolet aliū ſe eſſe meliorem.dr
ergo zelus inuidia amor emulacō in bono uel in
malo.vnde zelo las ūbum actiuū.vnde ps.zelaui
ſup iniquos pacem peccatorum uidens.et zelor aris
ūbum deponens in eodem ſenſu.i.amare uł inui
dere uł emulari ſiue ſequi per inuidiam ſiue per
amorem.vnde in li iiij reg dixit helias.Zelo zela
tus ſum.Qualis autem debeat eſſe zelus noſter
oſtendit bńƀ in xx ſmone in can.zelum inquit
tuum inflammet caritas informet ſcientia firmet
conſtantia.ſit feruidus.ſit circumſpectus ſit inuic
tus.Et in xxiij ſmone dicit virtus ſiquidem diſ
crecōnis abſqꝫ caritatis feruore iacet.et feruor ue
hemens abſqꝫ diſcrecōnis temperamento pcipitat
ideoqꝫ laudabił cui nouit deeſt.qtinus et feruor
diſcretionem erigat et diſcretio feruorem regat
Zephirus gce latine florens.qꝛ flores et germi
na eius flatu uiuificentur quidam uentus eſt.et
corripit penuł.ƀ alio nomine dicitur fauonius.
eta te fe ge.i.camera condauis ſeceſſus vnde
in paſſione bŕi thome repitur zetas hiemales et
zetas eſtiuales.ƀ zeta neut ge et media.nomē cu
iuſdam łre ſ hug.pap ūo dicit zete hiemales.i.
domus hiemales quas calidas fac ſubducta flam
ma.zete eſtiuales quas frigidas facit ſubducta a
qua.zete domus que ſubtus pedes hńt aquas
Zeuma tis quedam figūa ē de qua dixi in ſcda
pte ubi egi de allotheca ſm ps in c de zeumate
ezabel inſpretať fluxus ſanguis uel ſanginem
fluens.ƀ melius ubi ē ſterquiliniuꝫ.pcipitata enim
deorſum comederunt canes carnes eius ſicut pre
Zimos gce latine dixit helias et acuitur in ƀ
dr fermentū vn̄ azima ſ hug pap ūo dicit zima
inzala pua muſca ſciliꝫ inferementū vn̄ azima
culex vnd ƀ zinzalacū conopeū ad eaſ arcendas
Zinziber beris quedam ſpēs aromatica ge neu
Et ut dicit auic in ij li.zinziber calidū in fine ter
cij gradus.et ſiccū in ij.Et nutritū calidum eſt et
ſiccū Eius caliditas eſt fortis ſꝫ non calefacit niſi
poſt tempus ꝓpter illud qd in ipſo ē de humidi
tate ſupflua ƀ eius calefactio ē fortis.ē lenitiuum
reſolutorium inflacōnis.cū ergo mittitur mel acci
pit quiddam humiditatis eius ſupflue et exiccat
plurimū eius memoriam confuat.abſtergit tene
broſitatē oculi ꝓpter humiditatē ſuaꝫ.facto ex eo
alcofol.i.collirio et bibitū.et cor pnł tū nū ꝗ ꝗi
ia uel zrus.dicitur maius.quidam menſis

izania hoc zizanium nij.et hec zizania nie.q
dam ſeges uel herba peruerſa ſciliꝫ lolium ut di
cunt Et ponitur qnꝗ ꝓ ſorde omnium ſegetum.
Zodiacus ci.zodia grece azalia uł ſigna ſignifi
cat vnde ƀ zodiacus ci pnł cor.animal.circulus.
uel ſignifer.qꝛ in eo ſunt xij ſigna nominibus a
nimaliuꝫ nūcupata.qꝛ ſol intrans illa.ꝓprietates
illorum animalium ſortitur.uel qꝛ ſtelle in ſignis in
figuris animaliuꝫ diſpoſite ſunt vnde zodiacus
cea ceum Iſta autē ſunt nomina xij ſignorum zodi
aci Aries taurus gemini cancer leo uirgo libra
ſcorpio ſagittarius capcornus aquarius piſces Et
dicitur ſol intrare arietem xv kalendas aplis vn
de uſus Zodiacum ſigna totū claudunt duodena
ona ne.cingulum et ꝓpe latū vn̄ et zona dr
lata porcio terre calida uł frigida uł tempata ex
ꝓpinquitate uł remocōne uł media.ꝓximitate ſo
lis vnde zonarius ria rium.ad zonas ptinens.uel
zonas faciens et producit zo Eſopus Arboreum
zonas ſtipulis et uimine truncat
Zonella le dimi.pua zona
Zonifragiuꝫ gij.i.fraccō zone Et cōponit a zo
onula le pua zona na et frango uel fraccō
orobabel aput hebreos.ex tribus integs no
minibꝫ dr ēe cōpoſitū Zo iſte Ro magiſter Babel
ꝓpe babilonia ſonat Et efficitur nom̄ zorobabel
.i.iſte magiſter de babilone.In babilone eniꝫ or
tus ē ubi et pnceps gentis iudee extitit.et ac ulł
Zoticus ca cum.i.uitalis Et corripit penuł
Zozimus ma mum.i.uiuax uel uiuidus
Omenſas omnipotenti deo.pa
tri et filio et ſpūiſancto gciarum referimus acci
ones.qui nnū catholicon ex multis et diuſis doc
torum texturis elaboratū atqꝫ contextū licet p mul
ta annorum curricula In M cc lxxxvj anno dnj no
nis marcij ad finem uſqꝫ pduxit Pro quo hoc ſo
lum m admoduꝫ neceſſarium.a uobis humiliter
depoſco fratres et dnj mei Inquātū peccores fra
tres mei Inqntū iuſti dnj mei.quatenus pro me
peccore philocalo ad deum prcs porrigere uelitis
ut ueſtrarum precū interuentu.omniuꝫ meorum a deo
pcepta uenia peccōrum.ad terram apicam ad terram
eliſiam .i.ext leſionem poſitam.ad padiſi uideliꝫ
gaudia una uobiſcum ualeam peruenire.ubi reg
nat examuſſim.dnš noſter iheſus xpc.dei filius
benedictus In cuius nomine flectetur omne genu
celeſtium.terreſtrium.et infernorum.Cui eſt hono
et gloria magnitudo et magnificencia ūtus et po
teſtas regnū et imperiuꝫ in ſecula ſeculorum Amen

Altiſſimi preſidio cuius nutu infantium lingue fi
unt diſerte.Qui qꝫ nioſepe puulis reuelat quod
ſapientibus celat.Hic liber egregius.catholicon.
dnice incarnacionis annis M cccc lx Alma in ur
be maguntina nacionis indite germanice.Quam
dei clemencia tam alto ingenij lumine.dono qꝫ g
tuito.ceteris terrarum nacionibus preferre.illuſtrare
qꝫ dignatus eſt Non calami.ſtili.aut penne ſuffra
gio.ſꝫ mira patronarum formarum qꝫ concordia ꝓpor
cione et modulo.impreſſus atqꝫ confectus eſt.
Hinc tibi ſancte pater nato cū flamine ſacro.Laus
et honor dño trino tribuatur et uno Eccleſie lau
de libro hoc catholice plaude Qui laudare piam
ſemper non linque mariam DEO.GRACIAS